

**POWIATOWA STACJA SANITARNO- EPIDEMIOLOGICZNA
W ŻYWCU**

***OCENA STANU
BEZPIECZEŃSTWA
SANITARNEGO POWIATU
ŻYWIECKIEGO
W 2023 R.***

Marzec 2024r.

SPIS TRESCI

I. Sytuacja epidemiologiczna w zakresie chorób zakaźnych

1. Sytuacja epidemiologiczna w zakresie wybranych chorób zakaźnych
2. Szczepienia ochronne

II. Stan sanitarny podmiotów wykonujących działalność leczniczą

1. Ocena stanu sanitarnego podmiotów wykonujących działalność leczniczą w systemie stacjonarnym.
2. Ogniska zakażeń szpitalnych.
3. Ocena stanu sanitarnego podmiotów prowadzących działalność leczniczą w rodzaju ambulatoryjne świadczenia zdrowotne oraz prywatnymi gabinetami świadczącymi usługi medyczne.

III. Stan sanitarny zakładów żywności i żywienia oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością

1. Zakłady produkcji żywności
2. Obiekty obrotu żywnością
3. Zakłady żywienia zbiorowego
4. Jakość zdrowotna środków spożywczych
5. Import/Eksport
6. RASFF
7. Materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością.

IV. Nadzór nad jakością wody.

1. Jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w wodociągach zbiorowego zaopatrzenia.
2. Jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w wodociągach indywidualnych.
3. Jakość wody w ujęciach powierzchniowych.
4. Jakość wody w ujęciach podziemnych.
5. Kąpieliska.
6. Pływalnie.

V. Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej.

VI. Warunki sanitarne w szkołach i innych placówkach oświatowo-wychowawczych.

1. Żłobki i kluby dziecięce.
2. Placówki wychowania przedszkolnego.
3. Szkoły.

4. Inne placówki oświatowo-wychowawcze.
 5. Wypoczynek dzieci i młodzieży.
- VII. Warunki sanitarno-higieniczne środowiska pracy.
1. Stan sanitarno-higieniczny zakładów pracy.
 2. Nadzór nad produktami kosmetycznymi.
 3. Choroby zawodowe.
- VIII. Zapobiegawczy nadzór sanitarny
- IX. Działalność w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia.

POWIAT ŻYWIECKI

Realizując swoje zadania statutowe, których głównym celem jest ochrona zdrowia ludzkiego, pracownicy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żywcu wykonywali działania w zakresie zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego na terenie Powiatu Żywieckiego.

Nadzór nad bezpieczeństwem żywności i wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, higieną środowiska i pracy, nadzór nad warunkami miejsc nauki i wypoczynku dzieci i młodzieży, nadzór nad kosmetykami i przedmiotami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością, prowadzenie działalności przeciwepidemicznej w zakresie chorób zakaźnych oraz działalność oświatowo-zdrowotna kształtująca właściwe nawyki zdrowotne – to podstawy naszej działalności.

Oddział Laboratoryjny Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Żywcu od dnia 12.08.2004r. posiada akredytację Polskiego Centrum Akredytacji. Uzyskany certyfikat AB 518 jest potwierdzeniem spełnienia wymagań normy PN-EN ISO/IEC 17025:2018-02 w zakresie systemu zarządzania oraz kompetencji technicznych do wykonywania badań.

Na rzecz poprawy komfortu życia i zdrowia mieszkańców naszego powiatu pracownicy PSSE w Żywcu przeprowadzili w 2023r. 2 345 kontroli sanitarnych, w trakcie których pobrali do badań laboratoryjnych 1 072 próbki wody i żywności. Natomiast Oddział Laboratoryjny wykonał 9 557 badań laboratoryjnych, na które złożyło się blisko 32 000 oznaczeń chemicznych, fizycznych i mikrobiologicznych.

W związku ze zgłoszeniami chorób zakaźnych przeprowadzono 2 472 dochodzenia epidemiologiczne, a w związku ze zgłoszeniem podejrzenia chorób zawodowych – 19 postępowań.

Powiat Żywiecki położony jest bezpośrednio przy granicy Polski w południowej części województwa śląskiego. Zajmuje obszar o powierzchni blisko 1040 km² (co stanowi 8,4% całości powierzchni województwa z liczbą mieszkańców około: 149 439 (tj. 3,4% ludności województwa). Gęstość zaludnienia 147 osób/km². Obejmuje swoim zasięgiem 15 gmin (jedna gmina miejska – Żywiec i czternaście gmin wiejskich).

Jest to region rozległy obejmujący obszar Kotliny Żywieckiej i pasma Beskidów (w tym jezior Żywieckiego i Międzybrodzkiego). Ze względu na swoje górskie położenie i walory krajobrazowe jest regionem o wybitnie turystycznej specyfice, z przewagą zakładów przemysłowych małych i średnich. W związku z tym, że obszary leśne zajmują 548 km² powierzchni powiatu, charakteryzuje się on stosunkowo dużą liczbą zakładów zajmujących się pozyskiwaniem drewna (jego zrywką i przeróbką).

Rozwijająca się stale baza turystyczno-rekreacyjna umożliwia całoroczny wypoczynek, a bogate dziedzictwo kulturowe - nadal żywe tradycje, zwyczaje i obrzędy górali beskidzkich oraz zabytki świadczące o wspaniałej przeszłości tej ziemi: siedziby rodów magnackich, dworki, drewniane kościołki, przydrożne kapliczki i góralskie chaty, są jego niesamowitym dopełnieniem.

I. Sytuacja epidemiologiczna w zakresie chorób zakaźnych.

1. Sytuacja epidemiologiczna w zakresie wybranych chorób zakaźnych.

ZAKAŻENIA JELITOWE I ZATRUCIA POKARMOWE

W roku 2023 zarejestrowano łącznie 416 przypadków zatruc i zakażeń pokarmowych, z czego blisko 37,5% u dzieci do lat 2 (156 przypadki).

Liczba ta zmniejszyła się w stosunku do roku 2022, kiedy to zarejestrowano ogółem 630 tego rodzaju zachorowań, z czego ponad 37% dotyczyła dzieci do lat 2 (241 przypadków).

Na skutek zatrucia lub zakażenia pokarmowego w minionym roku leczenia szpitalnego wymagały 224 osoby, tj. ponad 53%.

Wykres 1. Liczba zatruc i zakażeń pokarmowych w 2023r. na terenie powiatu żywieckiego.

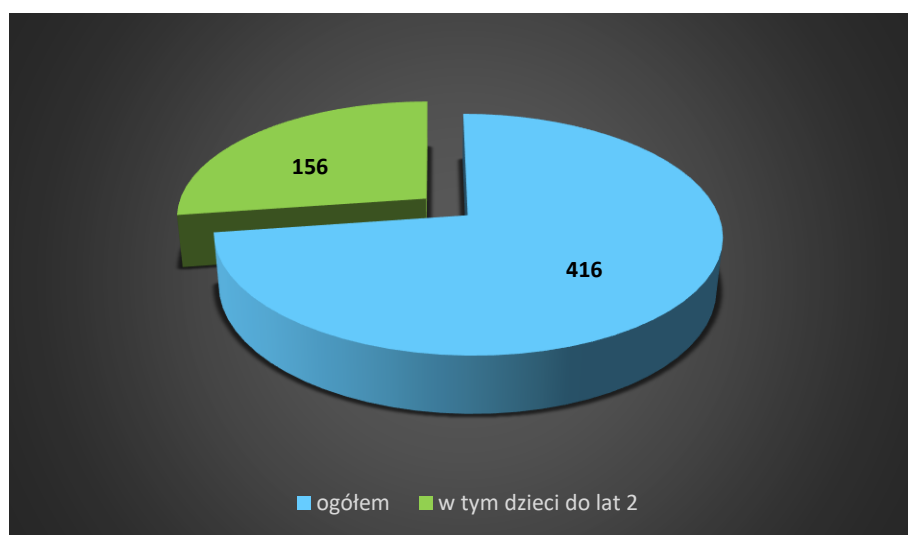

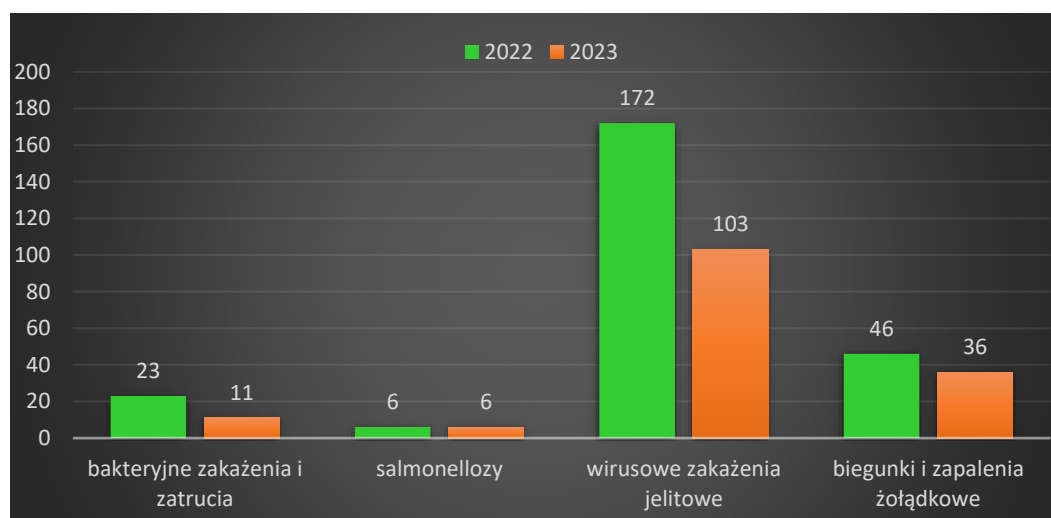
Tabela 1. Liczba zachorowań oraz odsetek hospitalizowanych z powodu zakażeń i zatruc pokarmowych w powiecie żywieckim w 2023 roku

jednostka chorobowa	liczba zachorowań	hospitalizacja
Zakażenia jelitowe i zatrucia o etiologii bakteryjnej	97	79
Zakażenie jelitowe o etiologii pasożytniczej – lamblioza (giardioza)	1	0
Zakażenia jelitowe o etiologii wirusowej	169	126
Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu	149	19

W roku 2023, największy udział w ogólnej liczbie zachorowań miały zakażenia jelitowe i zatrucia o etiologii wirusowej – 169 zachorowania (tj. 40,6%), w 2022r. - 321 zachorowań (tj. 50%). W omawianym roku dzieci do lat 2 stanowiły ok. 60% chorych.

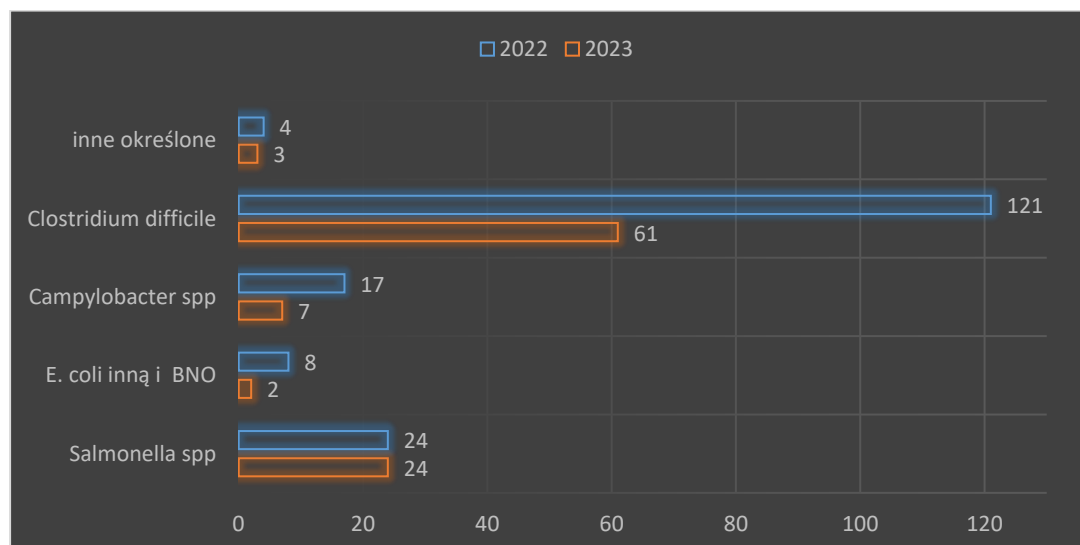
Dopiero w następnej kolejności klasyfikowały się biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe BNO (bliżej nieokreślone), o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu – 149 zachorowań (ponad 35%), w tym 36 zachorowań dotyczyło dzieci w wieku do lat 2. Zakażenia jelitowe o etiologii bakteryjnej stanowiły w 2023r. 23% wszystkich zachorowań.

Wykres 2. Bakteryjne zakażenia i zatrucia, wirusowe zakażenia jelitowe oraz biegunki i zapalenia żołądkowe u dzieci do lat 2 w powiecie żywieckim w latach 2022 -2023.

Z prowadzonego nadzoru epidemiologicznego wynika, że liczba wirusowych zakażeń jelitowych u dzieci do lat 2 w roku 2023 spadła o ponad 1,5 krotnie. W 2022r. odnotowano 172 takich zachorowań, a w roku 2023 – 103, z czego ponad 83% dzieci wymagało hospitalizacji.

Wykres 3. Zatrucia pokarmowe o podłożu bakteryjnym oraz zakażenia jelitowe spowodowane przez czynnik bakteryjny w powiecie żywieckim w latach 2022 – 2023.

Liczba zatruc pokarmowych i zakażeń jelitowych o etiologii bakteryjnej w 2023r. spadła w stosunku do 2022r. (ze 174 zachorowań w 2022r. do 97 - w 2023r.).

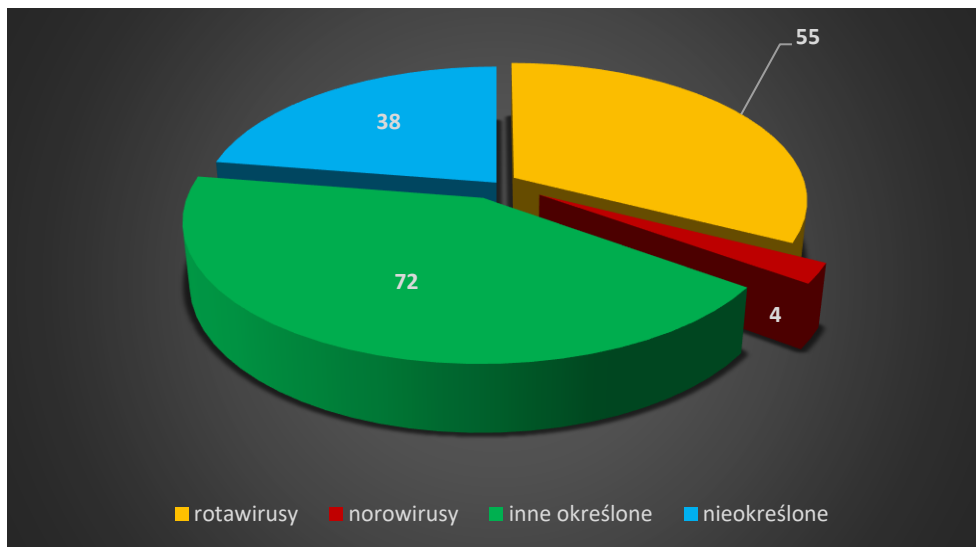
Do czynników etiologicznych, które w minionym roku były główną przyczyną zatruc pokarmowych o podłożu bakteryjnym oraz bakteryjnych zakażeń jelitowych należały:

- ✓ *Clostridium difficile*, które stanowiły ponad 62% ogółu zachorowań;
- ✓ *Salmonella spp.*, które stanowiły blisko 24%;
- ✓ *Campylobacter*, które stanowiły blisko 7%.

W stosunku do 2022r. w minionym 2023r. na tym samym poziomie utrzymywała się liczba zatruc pokarmowych wywołanych przez bakterie *Salmonella spp.* (po 24 przypadki). Podobnie jak w roku 2022, w omawianym okresie ok. 25% tych zachorowań dotyczyło dzieci do lat 2. W 2023r. najczęściej izolowanym typem tego patogenu była *Salmonella enteritidis* (tj. 91,7% zachorowań). Ponadto izolowano pojedyncze przypadki bakterii *Salmonella Infantis* oraz *Senftenberg*.

W roku 2023 podobnie, jak w 2022r. nie zarejestrowano na terenie powiatu żywieckiego zachorowań na cholera, dur brzuszny i dury rzekome.

Wykres 4. Wirusowe zakażenia jelitowe w powiecie żywieckim w 2023 roku.

Główną przyczyną wirusowych zakażeń jelitowych na terenie naszego powiatu były w 2023r. zakażenia adenowirusami (inne określone wirusowe zakażenia jelitowe), które stanowiły ponad 42% (72 przypadki). Adenowirusy wywołują ostre, wirusowe zapalenie żołądka i jelit, głównie u małych dzieci do 5 r.ż. manifestujące się ostrą biegunką. Jedynym rezerwuarem ludzkich adenowirusów (HAdV) z rodziny *Adenoviridae* jest człowiek. Źródłem zakażenia jest chory lub osoba bezobjawowo zakażona przewlekłe. HAdV rozprzestrzeniają się przez bezpośredni kontakt, drogą kropelkową, fekalno-oralną oraz pośrednio przez skażone przedmioty (np. odzież, przybory toaletowe, umywalki). Wrotami zakażenia są błony śluzowe. W wyniku zakażeń adenowirusami ponad 94% chorych wymagało hospitalizacji.

Wirusy należące do rodziny *Reoviridae* – rotawirusy stanowią jeden z częstszych czynników wywołujących zakaźne biegunki u niemowląt i małych dzieci do 5 roku życia. U dorosłych osób przebieg infekcji rotawirusowej jest zwykle bezobjawowy, jednak u małych dzieci w przebiegu choroby na ogół występują nasilone wymioty i biegunka, co może prowadzić do znacznego odwodnienia i związanej z tym hospitalizacji. Zakażenie przenosi się drogą fekalno-ustną, najczęściej za pośrednictwem brudnych rąk, przez skażone pokarmy i napoje, a także w czasie bezpośredniego kontaktu z chorymi, skażonymi powierzchniami i przedmiotami, rzadko drogą kropelkową. W wyniku zakażeń rotawirusami blisko 90% chorych wymagało hospitalizacji.

Warto wspomnieć, iż w Polsce dostępna jest doustna szczepionka przeciwko rotawirusom zawierająca żywe, atenuowane (osłabione) wirusy. Szczepienia należy rozpocząć u niemowląt w wieku od 6 do 12 tygodnia życia, u których nie występują przeciwwskazania do podania żywych szczepionek. W powiecie żywieckim w 2023r. z tej formy profilaktyki skorzystało - 558 niemowląt, tj. o 111 mniej niż w roku poprzednim.

W omawianym okresie zarejestrowano również 4 przypadki zachorowania wywołane przez norowirusy, z których 2 wymagały leczenia szpitalnego.

LISTERIOZA

Listerioza jest chorobą zakaźną zazwyczaj spowodowaną spożyciem pokarmu zanieczyszczonego bakteriami *Listeria monocytogenes*, które występują powszechnie w środowisku naturalnym, w wodzie i w glebie. Zwierzęta zwykle przechodzą infekcję bezobjawowo, a jej skutkiem może być skażenie żywności pochodzenia zwierzęcego, głównie mięsa i mleka. Najczęściej choroba rozwija się po spożyciu niepasteryzowanych produktów mlecznych (m.in. serów pleśniowych, sera feta), niedokładnie umytych surowych owoców i warzyw (melony, kielki), surowego mięsa, ryb, owoców morza oraz „dań gotowych”, niepoddanych obróbce cieplnej przed spożyciem.

Cechą charakterystyczną *Listeria monocytogenes* jest zdolność do namnażania w temperaturze lodówki. Choroba dotyczy prawie wyłącznie osób starszych, kobiet w ciąży, noworodków, jak również osób z upośledzeniem odporności spowodowanym, m.in. chorobami nowotworowymi, leczeniem immunosupresyjnym, cukrzycą, przewlekłą chorobą nerek, alkoholizmem, zakażeniem HIV. U osób z upośledzoną odpornością, osób starszych i noworodków zakażenie prawie zawsze przebiega w sposób inwazyjny.

W 2023r. na terenie powiatu żywieckiego odnotowano 2 potwierdzone przypadki listeriozy. Na terenie Polski w okresie od 1.01.2023r. do 31.12.2023r. odnotowane zostały 242 przypadki listeriozy, a współczynnik zapadalności wyniósł 0,64 natomiast w powiecie żywieckim – 1,34.

LEGIONELOZA

Legioneloza (zwana chorobą legionistów) jest chorobą układu oddechowego, wywoływaną przez bakterie *Legionella*, które mogą przeżyć w wodzie o bardzo różnej temperaturze (20 –50°C).

Rezerwuarem bakterii są zbiorniki wodne (naturalne i sztuczne), zawierające osad denny lub muł, a także wilgotna ziemia. Bakterie *Legionella* występują m.in. w instalacjach wodno-kanalizacyjnych, basenach i wannach z hydromasażem, prysznicach, klimatyzatorach czy fontannach miejskich. Najczęstszą drogą zakażenia jest wdychanie skażonego aerozolu wodno-powietrznego, jednakże do zakażenia może dojść również przez zachłyśnięcie się skażoną wodą. Do tej pory nie stwierdzono przenoszenia bakterii *Legionella* z człowieka na człowieka. Nie przenosi się ona również drogą pokarmową, czyli spożywanie wody skażonej tą bakterią nie powoduje zachorowania.

Okres inkubacji trwa od 2 do 10 dni. Po tym okresie pojawiają się objawy, tj.: bóle mięśni, ból głowy, gorączka i objawy zapalenia płuc (w tym m.in. suchy kaszel, zaburzenia oddychania). Objawom tym mogą towarzyszyć zaburzenia ze strony przewodu pokarmowego, w tym bóle brzucha, wymioty, biegunka, a także zaburzenia świadomości. W większości przypadków, legioneloza jest wyleczalna przy użyciu dedykowanych antybiotyków. Do zgonów najczęściej dochodzi u osób starszych i u osób z obniżoną odpornością.

Poza postacią płucną wyróżnia się również postacię pozapłucną: łagodną i ciężką. W postaci łagodnej (zwanej gorączką Pontiac) dochodzi do nagłego wzrostu temperatury ciała, bólu głowy, mięśni, dreszczy i objawów zakażenia górnych dróg oddechowych (łagodne objawy grypopodobne). Natomiast postaci ciężkiej towarzyszy zespół rozsianego wykrzepiania wewnątrznaczyniowego lub pojawia się sepsa.

Działania profilaktyczne obejmują m.in. regularne czyszczenie i dezynfekcję urządzeń natryskowych (głowice natryskowe, wanny z hydromasażem), utrzymanie temperatury wody w instalacji na poziomie 60°C lub okresowa termiczna dezynfekcja instalacji wody (podgrzanie wody do temp. 70-75°C) oraz kresowe badanie wody.

W 2023r. na terenie powiatu żywieckiego zarejestrowano 2 przypadki legionelozy, które dotyczyły mężczyzn w wieku 61 i 75 lat. Zapadalność wyniosła 1,34 i była niewiele wyższa od krajowej, która wyniosła 1,12. Na terenie Polski odnotowano bowiem w 2023r. - 421 przypadków choroby legionistów.

WIRUSOWE ZAPALENIA WĄTROBY

Wirusowe zapalenia wątroby stanowią niejednorodną grupę chorób pod względem czynnika etiologicznego oraz dróg szerzenia.

Wirusowe zapalenie wątroby typu A (potocznie zwane żółtaczką pokarmową lub chorobą brudnych rąk) jest ostrą chorobą zakaźną, która rozwija się w wyniku uszkodzenia wątroby przez wirusa A zapalenia wątroby (HAV). Ludzie są jedynym rezerwuarem tego wydalanego z kałem wirusa. Do zakażenia może dojść:

- drogą pokarmową – w wyniku spożycia skażonej żywności (np. nieumytych owoców) lub skażonej wody,
- poprzez kontakt bezpośredni z zakażonym człowiekiem (np. przeniesienie wirusa poprzez nieumyte po wyjściu z toalety ręce),
- poprzez seksualne kontakty analne.

Przestrzeganie podstawowych zasad higieny osobistej oraz podczas przygotowywania i spożywania posiłków jest absolutną koniecznością. Brak jest specyficznego

leczenia. Dostępna jest natomiast skuteczna szczepionka, która zgodnie z obowiązującym Programem Szczepień Ochronnych zalecana jest:

- osobom wyjeżdżającym do krajów o dużej lub pośredniej endemiczności WZW typu A (większość państw w Afryce, Ameryce Południowej i Środkowej oraz Azji). Szczególnie duże ryzyko zachorowania dotyczy podróżujących do krajów rozwijających się, o złych warunkach sanitarnych, oraz osób nieprzestrzegających zasad nieswoistej profilaktyki zakażeń pokarmowych. Szczepienie zaleca się wszystkim podróżnym narażonym na zachorowanie w regionie docelowym, niezależnie od długości podróży oraz warunków pobytu;
- osobom zatrudnionym przy produkcji i dystrybucji żywności,
- osobom zatrudnionym przy usuwaniu odpadów komunalnych i płynnych nieczystości oraz przy konserwacji urządzeń służących do tego celu;
- dzieciom w wieku przedszkolnym, szkolnym oraz młodzieży, które nie chorowały na WZW typu A.

Podobnie jak w latach 2021 - 2022r. w analizowanym okresie nie odnotowano na terenie powiatu żywieckiego żadnego przypadku wirusowego zapalenia wątroby typu A, w przeciwieństwie do 2020r. kiedy to zarejestrowano 1 zachorowanie na żółtaczkę pokarmową. Na WZW A w 2023r. zaszczepiło się 247 osób, tj. o 211 osób więcej niż w 2022r.

Wirusowe zapalenie wątroby typu B to choroba zakaźna wywoływana przez HBV, hepatotropowy wirus DNA należący do rodziny *Hepadnaviridae*. Do zakażenia dochodzi podczas przeniesienia z człowieka na człowieka płynów ustrojowych (stosunki seksualne bez zabezpieczenia), drogą wertykalną z matki na płód, przetaczania krwi i preparatów krwiopochodnych, przypadkowego lub świadomego przzerwiania ciągłości tkanek przez zakażone igły (zakłucie się przez personel medyczny, stosowanie wielorazowego sprzętu przez narkomanów, piercing, tatuaże, akupunktura). Rezerwuarem patogenów jest człowiek.

W 2023r. ogólna liczba zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu B na terenie powiatu żywieckiego wzrosła o 50% w stosunku do roku poprzedzającego, natomiast zapadalność wyniosła 12 (w 2022r. – 7,9).

W omawianym roku nie było przypadku wirusowego zapalenia wątroby typu B w ostrej fazie klinicznej. Wszystkie zarejestrowane przypadki były to postacie przewlekłe, a 2 osoby chore wymagały hospitalizacji (11,1%).

W 2023r. w ramach szczepień zalecanych z tej formy profilaktyki skorzystało 518 osób, tj. o 18 więcej niż w 2022r.

Tabela 2. Zachorowania oraz odsetek hospitalizowanych osób z powodu wirusowego zapalenia wątroby w powiecie żywieckim w latach 2022 - 2023.

typ wirusowego zapalenia wątroby	2022		2023	
	Ilość zachorowań	Liczba hospitalizowanych	Ilość zachorowań	Liczba hospitalizowanych
WZW typu A	0	0	0	0

WZW typu B	12	1	18	2
WZW typu C (wg def. z 2014 r.)	9	0	13	4
WZW typu C – ostre (wg def. UE z 2019 r.)	1	1	0	0

WZW C - wirusowe zapalenie wątroby typu C jest to choroba zakaźna wywołana wirusem zapalenia wątroby typu C (HCV).

Wirus HCV może wywoływać ostre lub przewlekłe zapalenie wątroby. W postaci ostrej objawy pojawiają się po ok. 7-8 tygodniach od zakażenia, jednak występują one tylko u 20-30% zakażonych. Natomiast u większości osób z przewlekłym WZW C choroba przebiega bezobjawowo przez wiele lat. U 5-20% zakażonych przewlekłe, po 20-30 latach rozwija się marskość wątroby, a u znacznej części chorych z marskością rozwija się pierwotny rak wątroby.

Wirus HCV znajduje się we krwi i innych tkankach osoby zakażonej (rezerwuarem jest człowiek). Wirus może przenosić się na inne osoby bezpośrednio przez przetoczenie skażonej krwi lub pośrednio, poprzez wspólnie użytkowane przedmioty zanieczyszczone krwią. Warunkiem przeniesienia zakażenia na inną osobę jest naruszenie ciągłości tkanek (przekłucie lub obecność uszkodzenia skóry lub błony śluzowej), przez które wirus może dostać się do organizmu osoby zdrowej. Do zakażenia innej osoby dochodzi, gdy wirus HCV przedostanie się do krwi:

- podczas zabiegów medycznych i pozamedycznych związanych z naruszeniem ciągłości tkanek, jeśli nie są przestrzegane procedury zapobiegające zakażeniom (zabiegi medyczne związane z naruszeniem ciągłości tkanek to np: zastrzyki, pobranie krwi, zabiegi stomatologiczne, operacje chirurgiczne) ;
- podczas wstrzykiwania substancji odurzających (narkotyków) lub innych substancji w celach niemedycejskich bez zachowania zasad bezpieczeństwa iniekcji;
- w trakcie zabiegów kosmetycznych wykonywanych z użyciem niesterylnych ostrych narzędzi, zabiegów medycyny estetycznej jak nakłucia kosmetyczne, piercing, tatuaż itp.);
- przy kontakcie z krwią – zawodowo bądź przypadkowo, np. podczas wypadku, bójki, w sportach kontaktowych (np. boks, judo);
- podczas wspólnego używania przyborów kosmetyczno-higienicznych (np. maszynki do golenia i inne ostre narzędzia kosmetyczne).

Ogólna liczba zachorowań na WZW C w 2023r. na terenie powiatu żywieckiego wyniosła 13 przypadków (w 2022r. – 9). Współczynnik zapadalności w omawianym okresie wyniósł 8,7. Leczenia szpitalnego wymagało blisko 31% chorych.

ZAKAŻENIA SARS-CoV-2 (COVID-19)

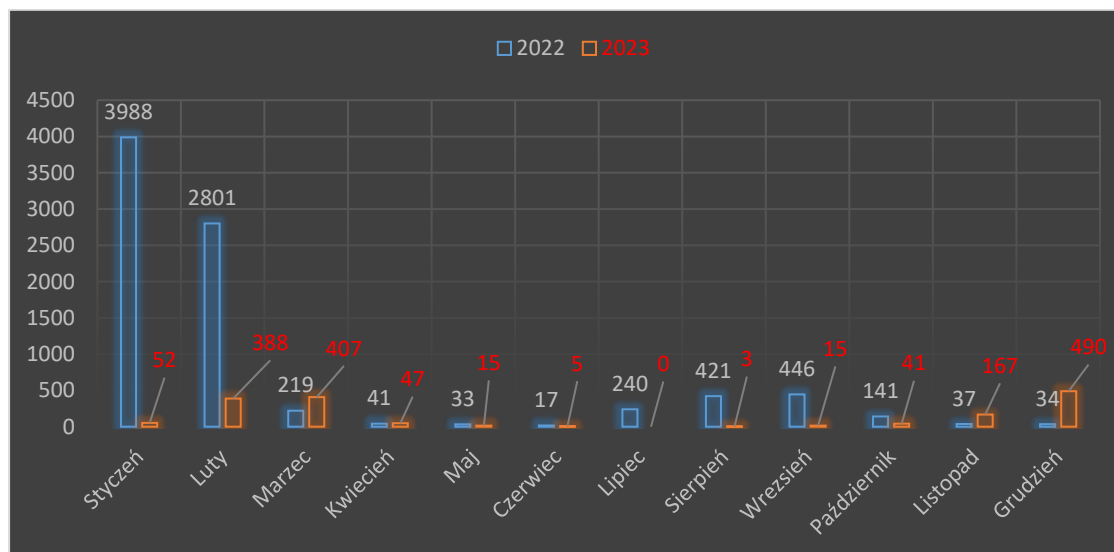
Ogółem w 2023r. zarejestrowano na terenie powiatu żywieckiego 1 630 potwierdzonych laboratoryjnie (testem PCR lub antygenowym) zakażeń SARS-CoV-2 (zapadalność 1 090,7 na

100 000 mieszkańców), z czego najwięcej w grudniu – 490 przypadków, czyli ponad 30% wszystkich przypadków w ciągu roku.

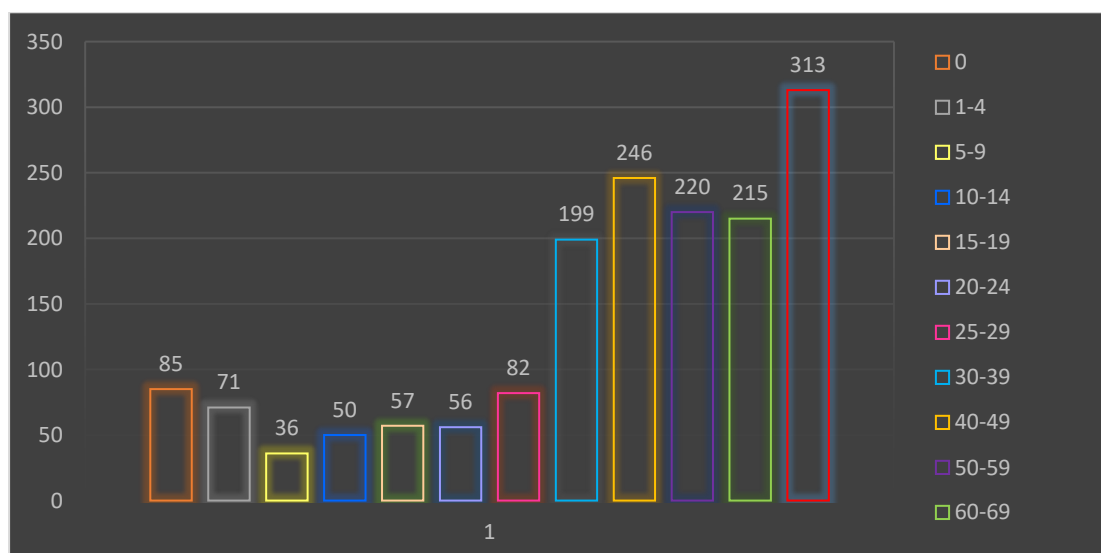
Dla porównania w 2022r. zarejestrowano na terenie powiatu żywieckiego 8 418 przypadków tj. 6 788 przypadków więcej niż w roku 2023, natomiast w roku 2021 - 9 735 przypadków.

W związku z zachorowaniem na COVID-19 hospitalizowanych było 96 osób, co stanowiło ponad 5% chorych.

Wykres 5. Liczba zakażeń koronawirusem SARS-CoV-2 w powiecie żywieckim w poszczególnych miesiącach roku 2022 i 2023.

Wykres 6. Liczba zakażeń koronawirusem SARS-CoV-2 odnotowanych w poszczególnych przedziałach wiekowych w 2023r.

W wyniku zachorowań na COVID-19 na terenie naszego powiatu w 2023r. zmarła 1 osoba z chorobami współistniejącymi. Dla porównania w roku 2022 z powodu zachorowania na COVID-19 zarejestrowano 70 zgonów, w tym 1 – bez chorób współistniejących.

GRYPA I ZAKAŻENIA GRYPOPODOBNE.

W związku z nowelizacją Programu Badań Statystycznych Statystyki Publicznej na 2023r., z dniem 7 lipca 2023r. został zniesiony obowiązek składania przez placówki medyczne do Państwowej Inspekcji Sanitarnej sprawozdań MZ-55 "Tygodniowy, dzienny meldunek o zachorowaniach i podejrzeniach zachorowań na grypę" (Dz. U. z 2023r. poz. 1282), na którym opierał się dotychczasowy nadzór epidemiologiczny nad grypą w Polsce.

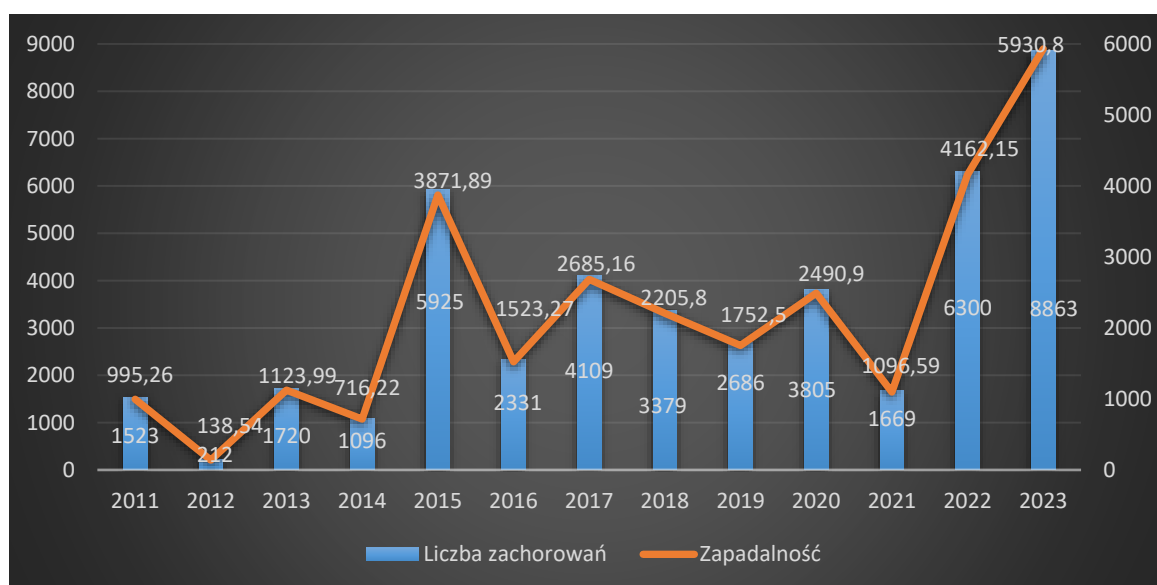
Od tego czasu rejestrowane są wyłącznie przypadki zachorowań na grypę potwierdzone dodatnim wynikiem badania wirusologicznego.

Grypa jest jedną z najczęściej występujących wirusowych chorób zakaźnych, powodowana głównie przez typowe wirusy grypy typu A i B krążące wśród u ludzi. Stanowi ona istotną przyczynę zachorowań i śmiertelności w wielu regionach świata, także w Polsce. Powoduje ją wirus grypy, który atakuje drogi oddechowe.

Grypa i jej powikłania są szczególnie groźne dla osób chorych, przemęczonych, z obniżoną odpornością, małych dzieci i osób starszych, jednak zachorować może każdy. Ponad 30% przypadków zakażeń wirusem grypy może przebiegać bezobjawowo co oznacza, że nie zdając sobie sprawy z zakażenia, możemy być źródłem zagrożenia dla osób z otoczenia, w tym naszych najbliższych.

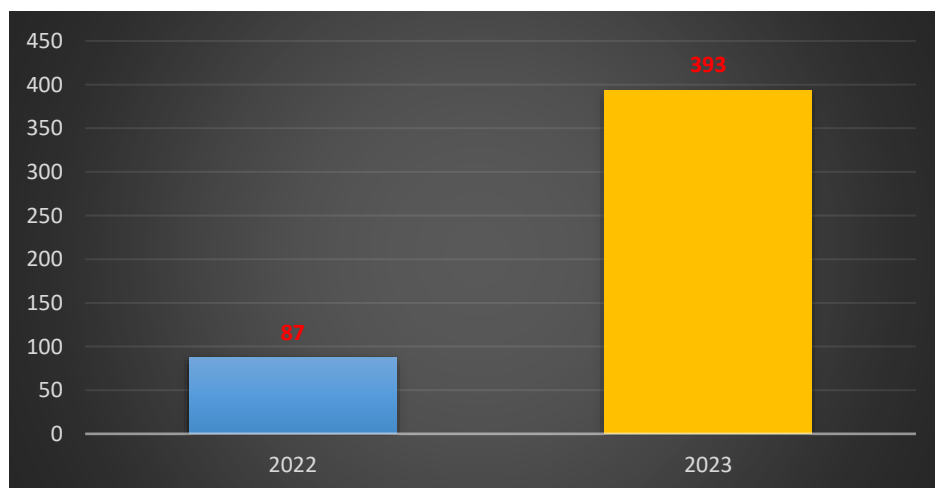
Do lipca 2023r. na terenie powiatu żywieckiego zarejestrowano 8 863 zachorowań oraz podejrzeń zachorowań na grypę, tj. o 2 563 przypadków więcej niż w roku poprzednim. Zapadalność wyniosła 5 930,8 na 100 000 mieszkańców i była o 42% większa niż w roku 2022.

Wykres 7. Liczba zachorowań i zapadalność na grypę i przypadki grypopodobne w powiecie żywieckim w latach 2011-2023

W 2023r. zarejestrowano natomiast 393 zachorowania na gripę potwierdzone laboratoryjnie, tj. o 306 przypadków więcej niż w roku poprzednim. Zapadalność wyniosła 262,98 i była o 357% większa od roku 2022.

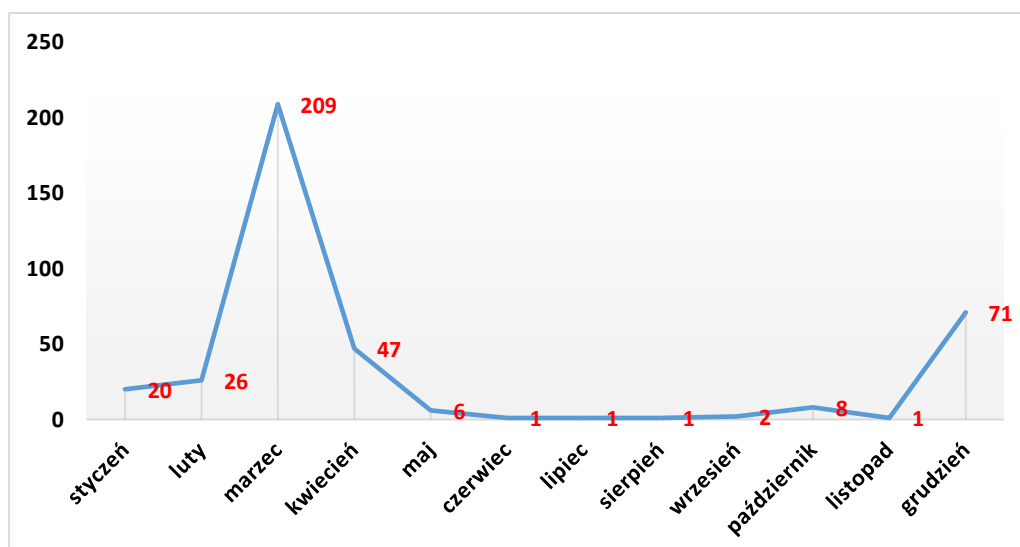
Wykres 8. Liczba zachorowań na gripę w powiecie żywieckim w latach 2022 – 2023.

W wyniku zachorowania na gripę w omawianym roku 29 osób wymagało leczenia szpitalnego (7,4%). Były to przeważnie dorosłe osoby, u których w ramach diagnostyki szpitalnej potwierdzono wirus grypy typu A lub B. Natomiast w 2022 roku hospitalizowanych było 9 osób chorych na gripę. Powodem skierowania do szpitala były głównie objawy ze strony układu oddechowego.

W 2023r. na terenie naszego powiatu odnotowano 2 zgony, które dotyczyły: mężczyzny w wieku 20 lat (grypa typu B) obciążonego innymi chorobami współistniejącymi (mózgowe porażenie dziecięce, padaczka, głębokie upośledzenie) oraz mężczyzny w wieku 32 lat (grypa typu A) z nadciśnieniem, otyłością.

Wykres 9. Liczba zachorowań na gripę w powiecie żywieckim w poszczególnych miesiącach 2023 roku.

Szczepienia przeciw grypie są najskuteczniejszą i najtańszą strategią zapobiegania tej chorobie. Zapobiegają zachorowaniom w grupie 70-90% zdrowych osób poniżej 65 roku życia. Ponadto chronią przed powikłaniami pogrypowymi, które mogą pozostawić zdrowotne konsekwencje do końca życia, a nawet zakończyć się zgonem z powodu wielonarządowych powikłań pogrypowych. Zgodnie z zaleceniami Światowej Organizacji Zdrowia oraz Komitetu Doradczego do spraw Szczepień Ochronnych (ACIP) zaszczepić powinny się wszystkie chętne osoby. W 2023 roku z profilaktyki czynnej przeciwko grypie skorzystało 3 119 osób, tj. o 436 więcej niż w roku poprzednim (2 683 osób).

RSV – WIRUS SYNCYTIUM NABŁONKA ODDECHOWEGO

Infekcja wirusem RS w pierwszym roku życia jest główną przyczyną hospitalizacji, stanowi bowiem czynnik sprawczy około 90% przypadków zapalenia oskrzelików i 50% przypadków zapalenia płuc w okresie dziecięcym. Liczne infekcje wirusem RS występują w formie epidemii w klimacie umiarkowanym w stałych odstępach czasu, z największym nasileniem zimą aż do wczesnej wiosny. Obraz kliniczny zakażenia RSV zróżnicowany jest także w zależności od wieku. Pierwotna infekcja (pierwszorazowa) u dzieci od 6 tygodnia życia do 2 roku życia jest zwykle objawowa i obejmuje dolne drogi oddechowe pod postacią zapalenia oskrzelików i zapalenia płuc. U wcześniaków charakterystyczną manifestacją zakażenia są bezdechy. Wtórne zakażenia u starszych dzieci cechują się zwykle łagodniejszym przebiegiem i zróżnicowaną manifestacją od łagodnych objawów nieżytowych górnych dróg oddechowych, zapalenia uszu środkowych i ostrego zapalenia krtani aż po zapalenie oskrzeli.

Tabela 4. Zachorowania na RSV w powiecie żywieckim w 2023r. wg wieku i płci dziecka.

rok wiek	2022	2023		
	ogółem	ogółem	chłopcy	dziewczęta
0	33	46	23	23
1	8	22	10	12
2	2	18	7	11
3	3	10	5	5
4	0	6	2	4
5	0	3	1	2
6	0	2	1	1
7	0	1	1	0
8	0	0	0	0
9	0	2	0	2
RAZEM	46	110	50	60

W 2023r. w powiecie żywieckim odnotowano 110 przypadków zachorowań na RSV, z czego ponad 54% dotyczyło dziewcząt (tj. 60 przypadków). Najwięcej zachorowań stwierdzono u dzieci do 2 roku życia - 68 przypadków, co stanowi 61,8% zachorowań. Ponad 53% dzieci było z tego powodu hospitalizowanych.

W roku poprzedzającym odnotowano 46 przypadków zachorowań na RSV, tj. o 64 mniej niż w 2023r. Wówczas leczenia szpitalnego wymagały wszystkie chore dzieci.

CHOROBY WIEKU DZIECĘCEGO

W 2023r. na terenie powiatu żywieckiego, tak jak i na terenie całego kraju, zarejestrowano znaczny (blisko 3-krotny) wzrost zachorowań na płonicę (szkarlatynę). Odnotowano również 3 przypadki krztuśca i stosunkowo wysoką, choć mniejszą niż w 2022r., zapadalność na ospę wietrzną.

Tabela 5. Zapadalność na choroby wieku dziecięcego w powiecie żywieckim w latach 2022 - 2023.

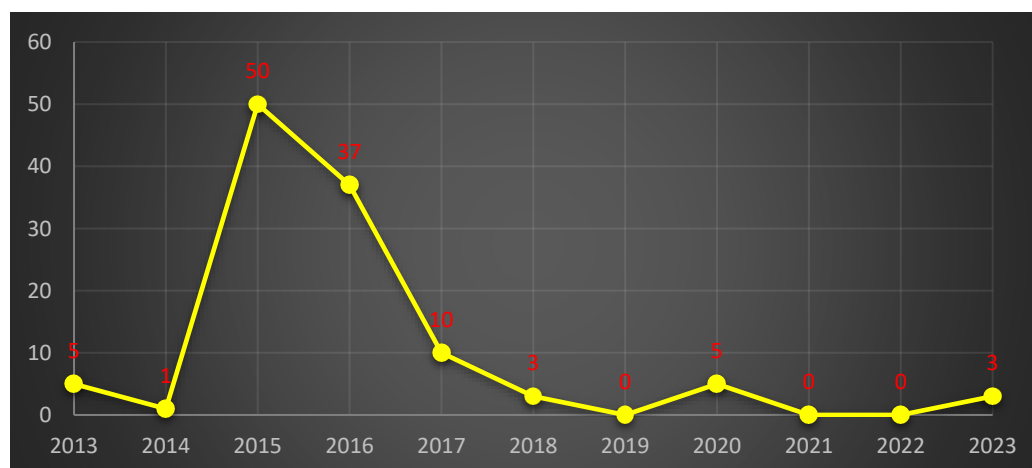
Jednostka chorobowa	2022 rok		2023 rok	
	liczba zachorowań	zapadalność	liczba zachorowań	zapadalność
<i>Krztusiec</i>	0	0	3	2,01
<i>Płonica (szkarlatyna)</i>	133	87,9	361	241,57
<i>Ospa wietrzna</i>	1304	861,5	877	586,86
<i>Odra</i>	1	0,66	0	0
<i>Różyczka</i>	0	0	2	1,34
<i>Świnka</i>	4	2,6	3	2,01

1) KRZTUSIEC

Krztusiec jest chorobą, która atakuje głównie dzieci, jednak sporadycznie może także występować u osób dorosłych z osłabioną odpornością.

W 2023r. na terenie powiatu żywieckiego zarejestrowano 3 przypadki krztuśca, a współczynnik zapadalności wyniósł 2,01. W poprzedzającym roku nie zarejestrowano żadnego przypadku. W całym kraju w 2023r. odnotowano 927 przypadków krztuśca, a współczynnik zapadalności wyniósł 2,46.

Wykres 10. Zachorowania na krztusiec w powiecie żywieckim w latach 2013 -2023.

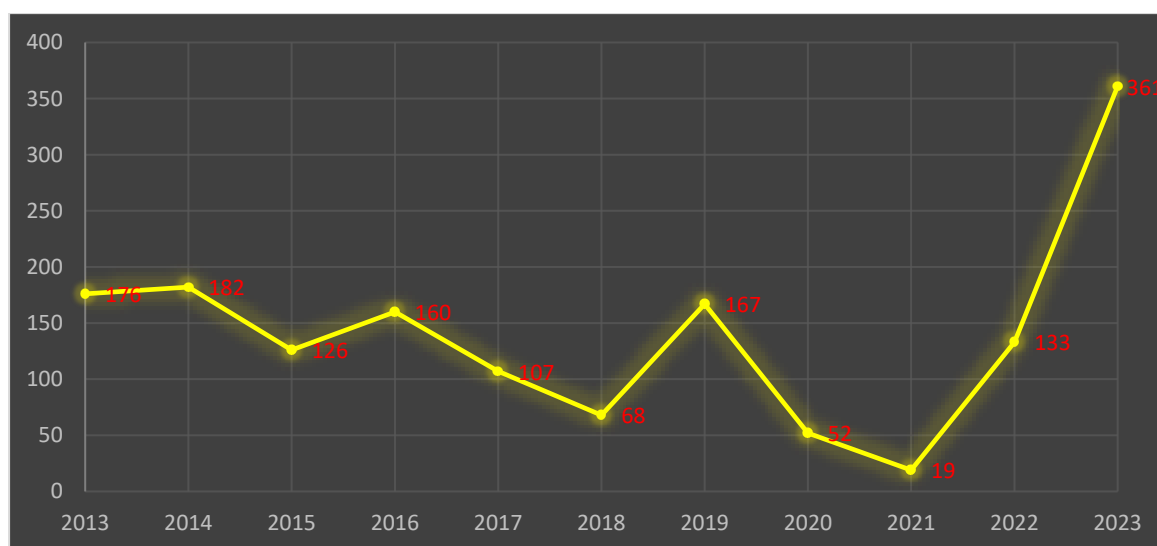
2) PŁONICA (SZKARLATYNA)

W analizowanym roku na terenie powiatu żywieckiego, tak jak i na terenie całego kraju, znacznie wzrosła liczba zarejestrowanych przypadków płonicy - do Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żywcu zgłoszono 361 zachorowań, tj. blisko 3 razy więcej niż w roku 2022.

Szkarlatyna podobnie jak angina, liszajec zakaźny, sepsa, róża, zapalenie gardła i gorączka reumatyczna - wywoływana jest przez paciorkowce z grupy A.

Pomimo tego, iż jest ostrą, zakaźną chorobą wysypkową, hospitalizacje z jej powodu zdarzają się sporadycznie. W 2023r. 3 osoby chore na płonicę wymagały leczenia szpitalnego.

Wykres 11 . Zachorowania na płonicę w powiecie żywieckim w latach 2013 - 2023.

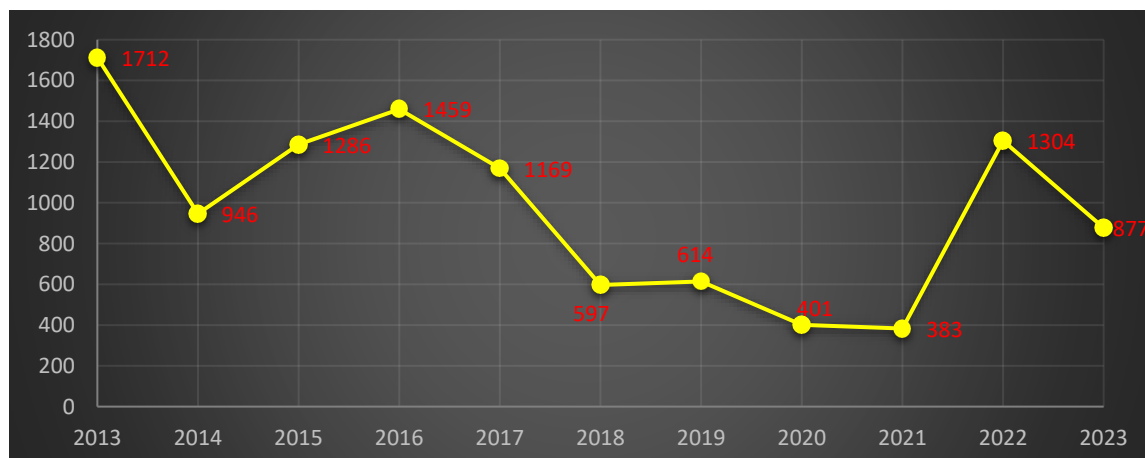

3) OSPA WIETRZNA

Ospa wietrzna i półpasiec są chorobami powodowanymi przez ten sam wirus *Varicella - zoster virus*. Ospa wietrzna występuje zwykle u dzieci, u których przebiega najczęściej łagodnie. Natomiast u młodzieży i dorosłych może charakteryzować się znacznym nasileniem objawów. Ryzyko wystąpienia powikłań po zachorowaniu (np. wtórne zakażenia bakteryjne skóry, bakteryjne zapalenie płuc, zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych, zapalenie serca itp.) wzrasta wraz z wiekiem. Na skutek uaktywnienia się wirusów, które pozostają po przechorowaniu w zwojach nerwowych, mogą pojawić się objawy półpaśca.

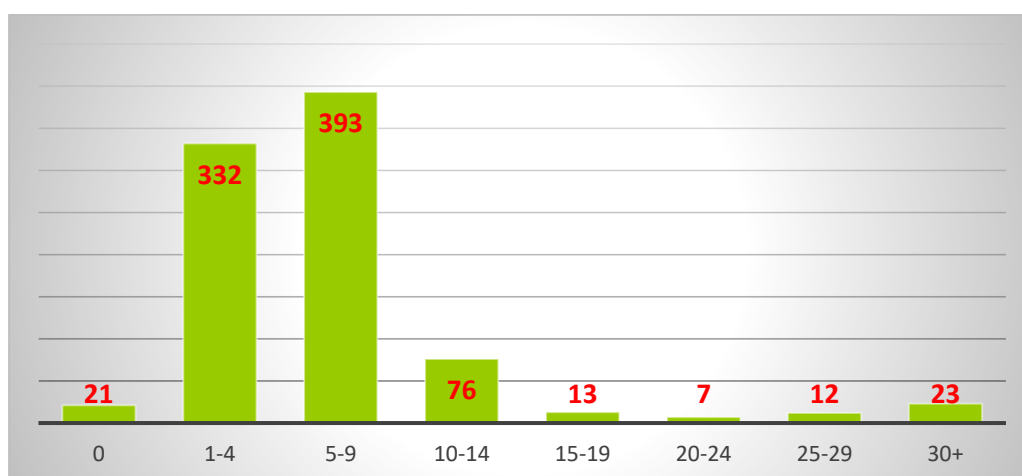
Zachorowania na ospę wietrzną utrzymują się od lat na wysokim poziomie. Przy czym w roku 2023 zaobserwowano w powiecie żywieckim spadek zachorowań na tę chorobę zakaźną. Zarejestrowanych zostało 877 przypadków, tj. o 427 zachorowań mniej niż w roku 2022. Jedna osoba wymagała leczenia szpitalnego. Współczynnik zachorowalności zmniejszył się z 861,5 w roku 2022r. do 586,86 w roku 2023.

Wykres 12. Zachorowania na ospę wietrzną w powiecie żywieckim w latach 2013 - 2023.

Analiza zachorowań na ospę wietrzną od kilku lat wskazuje, że zdecydowanie najwięcej zachorowań występuje wśród dzieci w wieku od 1 r.ż. do 4 lat oraz od 5 do 9 r.ż. Również w 2023r. dzieci w wieku od 5 do 9 r.ż. stanowiły ponad 44 %, a maluchy w przedziale od 1r.ż. do 4 lat – 37% chorych na tę chorobę zakaźną.

Wykres 13. Zachorowania na ospę wietrzną z podziałem na poszczególne grupy wiekowe na terenie powiatu żywieckiego w 2023r.

Na krajowym rynku dostępna jest szczepionka przeciwko ospie wietrznej, zawierająca żywe wirusy, ale tak osłabione i zmodyfikowane, że nie wywołują choroby u zdrowych dzieci, a stymulują odporność. Wirus ospy wietrznej nie jest eliminowany z organizmu, przez wiele lat pozostaje w zwojach nerwowych pnia mózgu i rdzenia kręgowego. Może się on uaktywnić wywołując półpasiec. Zaobserwowano, że u szczepionych osób półpasiec występuje znacznie rzadziej niż u osób, które przechorowały ospę wietrzną.

Przebieg zachorowania na ospę wietrzną u osób szczepionych jest stosunkowo lekki. Skuteczność szczepionki jest bardzo wysoka i przekracza 95%. Szczepionkę przeciw ospie wietrznej można stosować u zdrowych dzieci od 9 miesiąca życia (najlepiej po 12 miesiącu

życia). Szczepienie to jest obowiązkowe dla dzieci uczęszczających do żłobków i klubików dziecięcych.

W 2023r. z tego rodzaju profilaktyki w ramach szczepień zalecanych na terenie powiatu żywieckiego skorzystało 72 dzieci, tj. o 12 mniej niż w roku poprzednim. Należy zauważyć, że część chętnych nie miała możliwości skorzystania ze szczepienia przeciwko ospie ze względu na czasowe problemy z dostępnością preparatów na rynku. Natomiast w ramach szczepień obowiązkowych osób narażonych zaszczepiono 150 dzieci, tj. o 41 więcej niż w 2022r.

4) ODRA

Odra, podobnie jak *poliomyelitis* oraz różyczka jest chorobą zakaźną podlegającą eradykacji zgodnie z programem ogłoszonym przez Światową Organizację Zdrowia (WHO). Jest wysoce zaraźliwą chorobą wirusową. Łatwo przenosi się z osoby chorej na osoby nieuodpornione. Człowiek jest jedynym rezerwuarem wirusa. Wirus ten przenosi się drogą kropelkową (kaszel, kichanie osoby chorej na osoby zdrowe) oraz przez bezpośrednią styczność z wydzieliną z nosa, gardła lub moczem osoby chorej. Od momentu zakażenia wirusem odry do wystąpienia pierwszych objawów choroby może upłynąć 10-12 dni.

Odra jest groźna z powodu występowania powikłań po zachorowaniu. Przyczyną zgonów są zwykle powikłania po odrze, które występują najczęściej u dzieci poniżej 5 roku życia oraz u dorosłych w wieku powyżej 20 roku życia.

W 2023r. nie zarejestrowano na terenie powiatu żywieckiego żadnego przypadku zachorowania na odrę, w przeciwieństwie do 2022r. kiedy to odnotowano 1 zachorowanie.

Należy podkreślić, że szczepienie jest jedyną skuteczną metodą pozwalającą na uniknięcie zakażenia i charakteryzuje się bardzo wysoką efektywnością. Po podaniu pierwszej dawki szczepionki odporność uzyskuje ok. 95–98% osób zaszczepionych. Natomiast podanie drugiej dawki szczepionki pozwala osiągnąć odporność u niemalże 100% osób zaszczepionych.

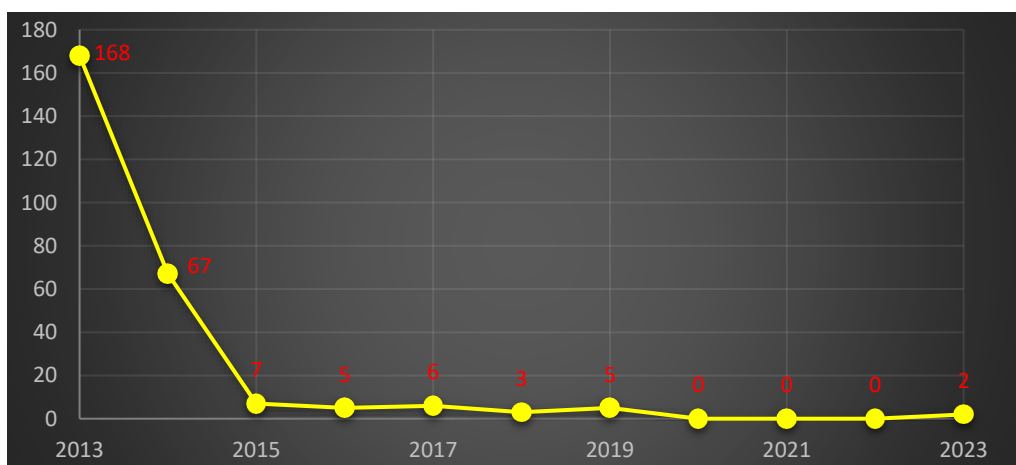
5) RÓŻYCZKA

Różyczka jest chorobą zakaźną, wywoływaną przez wirus różyczki, który charakteryzuje się wysoką zakaźnością. U dzieci choroba najczęściej przebiega łagodnie, a u około 25% do 50% zakażenie jest bezobjawowe. Cięższy przebieg choroby zdarza się u dorosłych, a istotny problem stanowią zakażenia wirusem różyczki w czasie życia płodowego. U kobiet ciężarnych, wirus może zakazić płód, prowadząc do jego obumarcia lub do jego licznych wad rozwojowych.

W roku 2023 na terenie powiatu żywieckiego zarejestrowano 2 przypadki zachorowań na różyczkę, natomiast w poprzedzającym roku nie odnotowano żadnego przypadku.

Natomiast w całym kraju w 2023r. odnotowano 262 przypadków zachorowań na tą chorobę zakaźną.

Wykres 14 . Zachorowania na różyczkę w powiecie żywieckim w latach 2013 -2023.

6) ŚWINKA

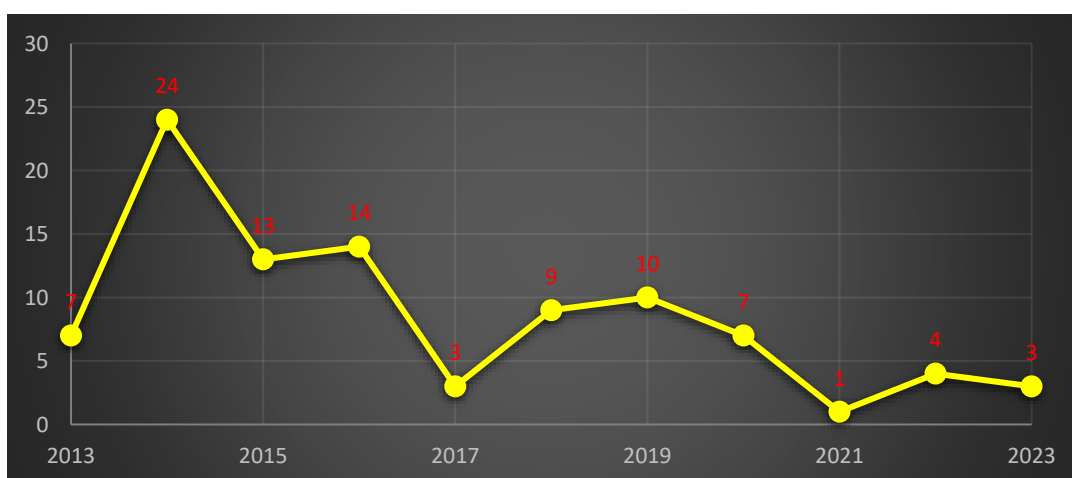
Świnka jest ostrą chorobą zakaźną wywoływaną przez wirus z rodziny *Paramyxoviridae*. Ludzie są jedynym rezerwuarem wirusa, który przenosi się z człowieka na człowieka przez bezpośredni kontakt, drogą kropelkową, czasem przez przedmioty zanieczyszczone śliną osób chorych.

Świnka na ogół przebiega łagodnie, a w 30% przypadków bezobjawowo. Niekiedy może jednak prowadzić do poważnych powikłań, często wymagających hospitalizacji. Do powikłań po tej chorobie należą m.in. zapalenie mózgu i opon mózgowo-rdzeniowych, zapalenie jąder - prowadzące nawet do niepłodności, zapalenie jajników, zapalenie sutków czy głuchota.

Zachorowanie na świnkę uważa się za główną przyczynę wirusowego zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych u dzieci. Jak dotąd nie opracowano skutecznego leku przeciwko wirusowi świnki. Jedynym sposobem zapobiegania tej chorobie jest szczepienie.

W 2023r. do PSSE w Żywcu zgłoszone zostały 3 przypadki świnki, a współczynnik zapadalności wyniósł 2,0 (w 2022r. – 2,6).

Wykres 15. Zachorowania na świnkę w powiecie żywieckim w latach 2013-2023.

AKTYWNY NADZÓR NAD OSTRYMI PORAŻENIAMI WIOTKIMI (OPW).

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Żywcu kolejny już rok kontynuowała nadzór nad ostrymi porażeniami wiotkimi, który ma na celu monitorowanie sytuacji w zakresie występowania zachorowań na *poliomyelitis*, a także globalną eradykację wirusa *polio* z populacji.

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2023 roku nie odnotowano ostrych porażen wiotkich (OPW) u dzieci poniżej 15 roku życia.

INWAZYJNE CHOROBY BAKTERYJNE

wywołane przez meningokoki (*Neisseria meningitidis*), *Streptococcus pyogenes*, *Streptococcus pneumoniae* oraz *Haemophilus influenzae* typ B.

Za zakażenie inwazyjne uważa się takie zakażenie, w którym szczep bakteryjny izoluje się z krwi, płynu mózgowo-rdzeniowego lub innych fizjologicznie jałowych miejsc organizmu. Choć istnieje wiele postaci pozaszpitalnych bakteryjnych zakażeń inwazyjnych (*zapalenie płuc z bakteriami*, *ropne zapalenie stawów*, *zapalenie tkanki podskórnej*, *zapalenie powięzi*) na ogół określenie inwazyjnej choroby bakteryjnej kojarzy się z postaciami najczęściej występującymi, czyli z zapaleniem opon mózgowo-rdzeniowych oraz z posocznica.

Do najczęstszych czynników etiologicznych tego rodzaju zakażeń w Polsce, w grupie wiekowej powyżej trzeciego miesiąca życia, należą *Neisseria meningitidis*, *Streptococcus pneumoniae* i *Haemophilus influenzae*.

W 2023r. do PSSE w Żywcu zgłoszonych zostało 47 zachorowań wywołanych przez w/w czynniki chorobotwórcze (w 2022r. odnotowano 25 zachorowań). Zapadalność wyniosła odpowiednio: w 2023r. – 31,5, a w 2022r. – 16,5.

Na skutek zakażenia ww. patogenami w 2023r. hospitalizowanych było 43% chorych, podczas gdy w 2022r. leczenia szpitalnego wymagało – 64%.

Zarejestrowane w omawianym okresie przypadki zachorowań na bakteryjne choroby inwazyjne spowodowane były głównie zakażeniem wywołanym przez *Streptococcus pyogenes* i *Streptococcus pneumoniae*. Odnotowano 2 przypadki inwazyjnej choroby meningokokowej oraz 1 przypadek zachorowania na chorobę inwazyjną wywołaną przez *Haemophilus influenzae* typ B.

Paciorkowce (streptokoki) to bakterie, które mogą powodować różne choroby, m.in. anginę, ostre bakteryjne zapalenie ucha środkowego, zapalenie płuc i zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych lub sepsę. W leczeniu zakażeń paciorkowcowych stosuje się antybiotyki.

Jedną z głównych przyczyn zachorowalności i umieralności dzieci na świecie są zakażenia spowodowane przez *Streptococcus pneumoniae*. Zakażenia pneumokokami występują we wszystkich grupach wiekowych, ale najbardziej narażone są małe dzieci do 2 lat i osoby starsze powyżej 65 lat.

W Polsce dostępne są dwa rodzaje szczepionek przeciw pneumokokom. Szczepionki skoniugowane stosowane u dzieci od 6 tyg. życia, młodzieży i dorosłych, natomiast polisacharydowe – głównie u dorosłych jako ochrona przed zapaleniem płuc oraz IChP. Skuteczność szczepionki polisacharydowej w ochronie przed Inwazyjną Chorobą Pneumokokową jest oceniana w zakresie 50-80%. Szczepienia te chronią przed zapaleniem opon mózgowo-rdzeniowych, sepsą, bakteriecią, zapaleniem płuc oraz zapaleniem ucha wywoływanym przez serotypy pneumokoków zawartych w danej szczepionce.

W ramach szczepień zalecanych przeciwko pneumokokom w 2023r. w naszym powiecie zaszczepionych zostało 38 osób, w tym 32 osoby powyżej 30 r.ż. (w 2022r. - w sumie 32 osoby).

Tabela 6. Zachorowania oraz hospitalizacja osób chorych na bakteryjne choroby inwazyjne w powiecie żywieckim w 2022 i 2023 roku.

Jednostka chorobowa	2022			2023		
	Liczba zachorowań	Zapadalność	Hospitalizacja	Liczba zachorowań	Zapadalność	Hospitalizacja
Inwazyjna choroba meningokokowa	0	0	0	2	1,34	2
Inwazyjna choroba wywołana przez <i>Streptococcus pyogenes</i>	12	7,9	3	34	22,75	7
Inwazyjna choroba wywołana przez <i>Streptococcus pneumoniae</i>	12	7,9	12	10	6,69	10
Inwazyjna choroba wywołana przez <i>Haemophilus influenzae</i> typ B	1	0,67	1	1	0,67	1

Dostępne w Polsce szczepionki przeciw zakażeniom Hib występują jako szczepionki jednoskładnikowe lub w połączeniu z innymi antygenami chroniącymi przeciw błonicy, tężcowi, krztuścowi, wirusowemu zapaleniu wątroby typu B oraz poliomyelitis. Szczepionka przeciw Hib jest przeznaczona dla dzieci od 6 tygodnia do 5 r.ż. oraz starszych dzieci z grup ryzyka, np. po usunięciu śledziony. Szczepionki przeciw zakażeniom Hib charakteryzują się wysoką skutecznością, sięgającą 95%. Chronią również przed tzw. kolonizacją, a więc przenoszeniu bakterii przez zdrowe dzieci i narażaniu innych.

W ramach szczepień zalecanych z tej formy profilaktyki w 2023r. w naszym powiecie skorzystała 1 osoba powyżej 30 roku życia.

W ramach immunoprofilaktyki czynnej w Polsce dostępna jest szczepionka przeciwko inwazyjnej chorobie meningokokowej (IChM) wywołanej serotypami A, B, C, W135, Y. Przenoszenie meningokoków odbywa się drogą kropelkową (podczas kaszlu lub kichania) lub przez kontakt bezpośredni (np. podczas intymnego, głębokiego pocałunku). IChM stanowi

bezpośrednie zagrożenie zdrowia i życia, dlatego osoba z podejrzeniem takiego zakażenia powinna natychmiast trafić do szpitala,

Z tej formy profilaktyki w 2023r. w naszym powiecie skorzystały 233 osoby, tj. o 37 więcej niż w roku wcześniejszym.

BORELIOZA Z LYME.

Borelioza jest chorobą odzwierzęcą wywołaną przez krętki z gatunku *Borrelia burgdorferi*. Bakteria ta przenoszona jest przez kleszcze. Do zakażenia człowieka dochodzi na skutek ukłucia przez zakażonego kleszcza. Jest on przenosicielem (wektorem) zarazka – pobierając krew zakażonego zwierzęcia, głównie drobnych gryzoni, zwierząt dzikich i ptaków, sam ulega zakażeniu, a następnie żerując, przekazuje krętki swojemu żywicielowi – np. człowiekowi. Pasożyty te spotkać można w lasach, parkach, a także w ogródkach, co sprzyja zakażeniu.

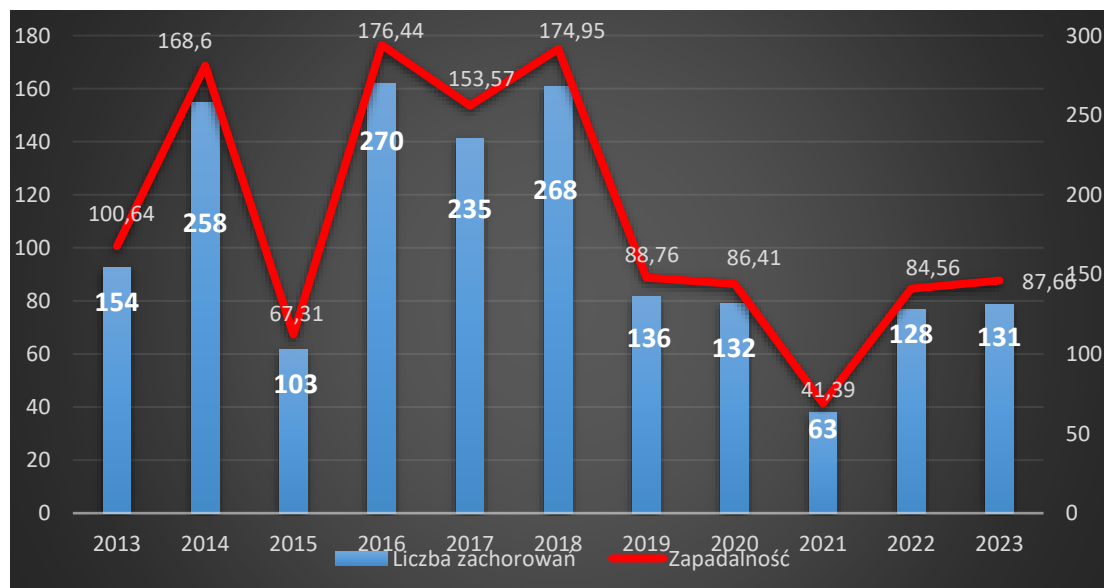
W 2023r. zarejestrowano w Powiatowym Rejestrze zgłoszeń podejrzenia lub rozpoznania zakażenia, choroby zakaźnej lub zgonu z powodu zakażenia lub choroby zakaźnej 131 przypadków tej choroby, tj. o 3 więcej niż w roku poprzedzającym.

Zapadalność wyniosła 87,7 i była niewiele wyższa niż w roku 2022 – 84,6. Współczynnik zapadalności na boreliozę w powiecie żywieckim w 2023r. był 1,3 - krotnie wyższy od zapadalności w Polsce - 66,96.

W 2023r. odnotowano 6 przypadków neuroboreliozy, tj. 4,6% ogółu chorych.

Na skutek zachorowania, leczenia szpitalnego wymagało 8 osób tj. 6,1 % ogółu chorych.

Wykres 16. Liczba zachorowań i zapadalność na boreliozę w powiecie żywieckim w latach 2013 -2023.

Najczęściej do narażenia dochodziło wokół domu – 70 przypadków, co stanowiło blisko 53% wszystkich zachorowań.

Tabela 7. Zachorowania na boreliozę wg. miejsca narażenia na zakażenie w 2023 roku.

miejsce narażenia	rok	2023		
		ogółem	mężczyźni	kobiety
działka rekreacyjna		28	12	16
obejście wokół domu		70	29	41
las		15	8	7
park		16	6	10
pole		0	0	0
różne miejsca		2	0	2
RAZEM		131	55	76

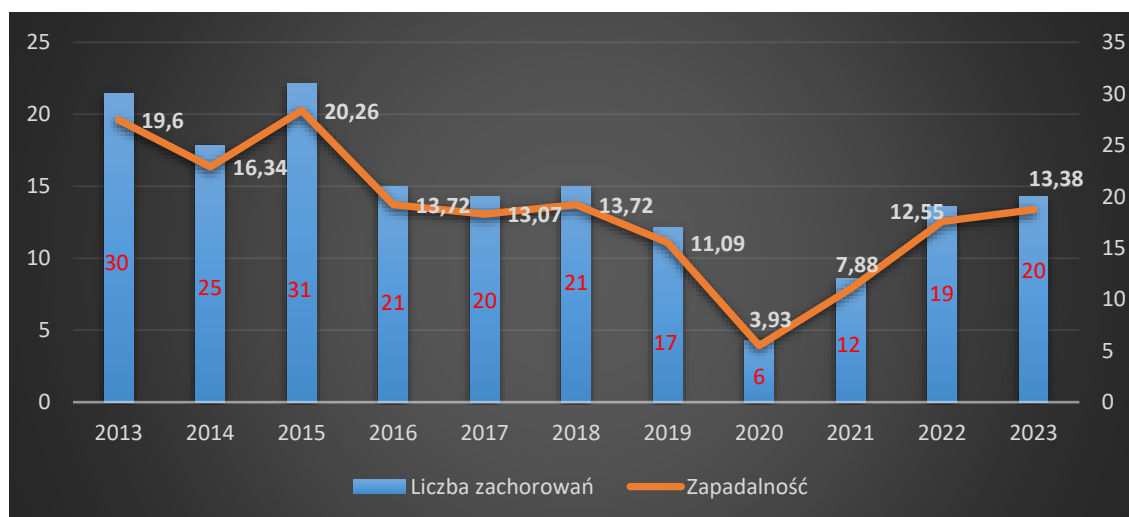
GRUŻLICA.

Gruźlica jest chorobą bakteryjną wywoływaną przez bakterie *Mycobacterium tuberculosis* (prątki gruźlicy). Przenoszona głównie drogą kropelkową, a najczęstszym źródłem zakażenia są osoby chore na gruźlicę, w fazie prątkowania. Gruźlica atakuje głównie układ oddechowy, ale może także atakować inne narządy.

W 2023r. wśród mieszkańców powiatu żywieckiego zarejestrowano 20 zachorowań na gruźlicę. Nadzorem zostało objętych 49 osób z kontaktu. Zapadalność była niewiele wyższa niż w roku poprzednim i wyniosła – 13,38 (w 2022r. – 12,55).

17 pacjentów w okresie prątkowania poddanych zostało obowiązkowej hospitalizacji, a następnie leczeniu w warunkach ambulatoryjnych. W 2023 roku odnotowano 2 zgony z powodu gruźlicy płuc (10%).

Wykres 17. Liczba zachorowań i zapadalność na gruźlicę w powiecie żywieckim w latach 2013 -2023.

85% zachorowań dotyczyło osób powyżej 25 roku życia, przy czym najmłodszą osobą u której rozpoznano gruźlicę układu oddechowego, niepotwierdzoną bakteriologicznie lub

histologicznie było 3-letnie dziecko. Najwięcej chorych odnotowano wśród osób w grupie wiekowej 50-59, tj. 25%.

Podobnie jak w roku 2022 wśród chorych dominowali mężczyźni, którzy w 2023r. stanowili 90% chorych (w 2022r. – blisko 84,2%).

W 2023r. wśród chorych największą grupę, tj. 50% stanowiły osoby pracujące; 20% osoby bezrobotne, 15% zachorowań dotyczyło emerytów i rencistów oraz uczniów - 15%.

ZAKAŻENIA HIV ORAZ ZACHOROWANIA NA AIDS.

W roku 2023 zarejestrowano 1 przypadek nowo wykrytego zakażenia HIV na terenie powiatu żywieckiego. Natomiast w roku 2022 nie zarejestrowano przypadków nowo wykrytego zakażenia ludzkim wirusem niedoboru odporności (HIV) oraz zespołu nabytego niedoboru (upośledzenia) odporności – AIDS.

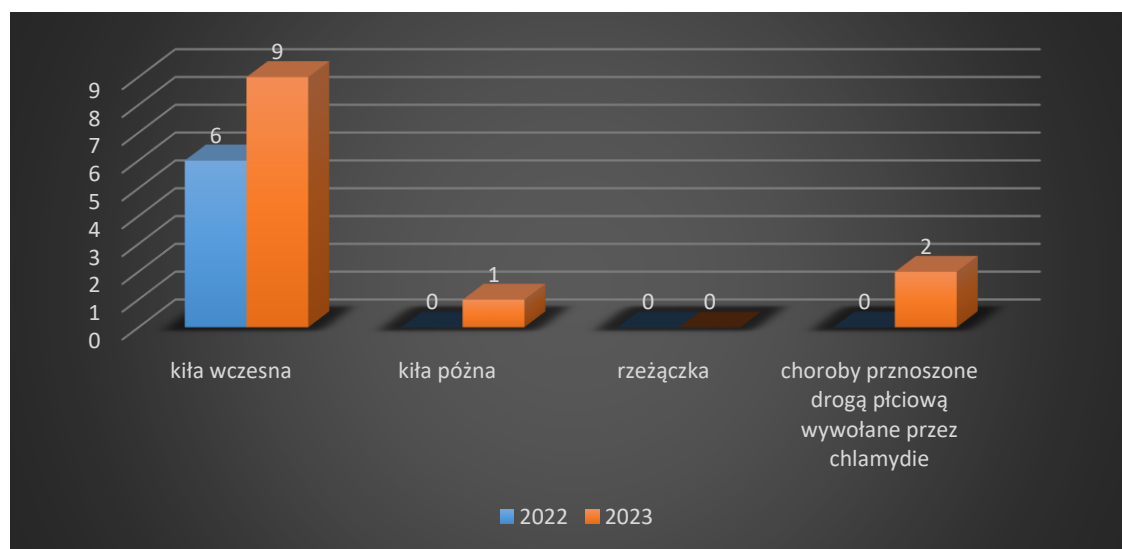
WYBRANE CHOROBY PRZENOSZONE DROGĄ PŁCIOWĄ (kiła, rzeżączka oraz chlamydie).

W 2023r. PPIS w Żywcu zarejestrował 12 zachorowań na choroby przenoszone drogą płciową, tj. o 6 więcej niż w roku poprzednim.

Zgłoszonych zostało 9 zachorowań na kiłę wczesną, 1 zgłoszenie dotyczyło kiły późnej, zgłoszono również 2 przypadki innych chorób przenoszonych drogą płciową wywołanych przez Chlamydie. W przeciwieństwie do roku poprzedniego odnotowano 6 zachorowań na kiłę wczesną

W 2022r. PPIS w Żywcu zarejestrował 6 zachorowań na choroby przenoszone drogą płciową, tj. o 1 mniej niż w roku poprzednim. Zgłoszonych zostało 6 zachorowań na kiłę wczesną. Nie odnotowano zachorowania na rzeżączkę oraz inne choroby przenoszone drogą płciową wywołane przez *Chlamydie*.

Wykres 18. Zachorowania na choroby przenoszone drogą płciową w powiecie żywieckim w latach 2022 – 2023..

2. SZCZEPIENIA OCHRONNE

W obowiązkowe szczepienia ochronne realizowane były w oparciu o ustawę z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (t.j. Dz. U. z 2023r., poz. 1284 z późn. zm.), Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 18 sierpnia 2011r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych, a od dnia 01.10.2023r. w oparciu o nowe Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 27 września 2023r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych (Dz. U. poz. 2077).

W 2023r. do grupy szczepień obowiązkowych należały:

- szczepienie przeciwko gruźlicy,
- szczepienie przeciwko błonicy, tężcowi i krztuścowi,
- szczepienie przeciwko Haemophilus influenzae typu B,
- szczepienie przeciwko poliomyelitis,
- szczepienie przeciwko odrze, śwince i różyczce,
- szczepienie przeciwko wirusowemu zapaleniu wątroby typu B,
- szczepienia przeciwko inwazyjnym zakażeniom Streptococcus pneumoniae,
- szczepienia przeciwko ospie wietrznej,
- szczepienia przeciwko zakażeniom rotawirusem.

Obowiązkowe i zalecane szczepienia ochronne dzieci, młodzieży i dorosłych wykonywane były w 41 punktach szczepień.

Szczepienia ochronne na terenie Powiatu Żywieckiego w 2023r. prowadzone były w:

- 33 placówkach Podstawowej Opieki Zdrowotnej;
- Oddziale Noworodkowym ICZ Healthcare sp. z o.o. Szpital Żywiec (szczepienie BCG, WZW B noworodków);
- Izbie Przyjęć ICZ Healthcare sp. z o.o. Szpital Żywiec (tężec);
- Psychiatrycznym Zakładzie Opiekuńczo -Lecznicznym w Międzybrodzu Bialskim (szczepienie WZW B osób narażonych);
- Zakładzie Opiekuńczo - Lecznicznym w Rajczy (szczepienie przeciw grypie);
- Zakładzie Pielęgnacyjno - Opiekuńczym „Medicus” w Złatnej (szczepienie przeciw grypie).

SZCZEPIENIA OBOWIĄZKOWE

Realizacja szczepień na nadzorowanym terenie odbywa się w oparciu o Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 27 września 2023 r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych (Dz. U. poz. 2077) i utrzymuje się na wysokim poziomie. Zaległości w szczepieniach wynikają z migracji, przeciwwskazań lekarskich i silnie narastającego zjawiska tzw. „rodziców opornych”, którzy rezygnują ze szczepień swoich dzieci.

W I kwartale 2023r. zarejestrowano 748 dzieci rodziców uchylających się od szczepień ochronnych, natomiast na koniec 2023 roku liczba ta wzrosła do 789 dzieci. Biorąc pod uwagę liczbę dzieci i młodzieży objętych nadzorem w zakresie obowiązkowych szczepień ochronnych - 30 218, liczba osób uchylających się od szczepień stanowi 2,6 % ogółu. W 2023r. w wyniku

działań podejmowanych przez inspekcję sanitarną we współpracy z podmiotami leczniczymi zaszczepiono w sumie 72 dzieci rodziców uchylających się od szczepień, z czego 11 w związku prowadzonymi postępowaniami egzekucyjnymi.

SZCZEPIENIA ZALECANE

Zalecane szczepienia ochronne, to szczepienia za które rodzice, bądź inne osoby zainteresowane muszą zapłacić. Umożliwiają one większą ochronę przed chorobami zakaźnymi. Uzupelnienie szczepień obowiązkowych o szczepienia zalecane stanowi optymalne zabezpieczenie dziecka lub osoby dorosłej przed chorobami zakaźnymi. Są one tak samo ważne jak szczepienia obowiązkowe i stanowią dużą inwestycję w zdrowie całej populacji, a także są jednym z czynników, które przyczyniły się do wydłużenia życia.

Od 1 czerwca 2023r. realizowany jest w Polsce powszechny program szczepień przeciw ludzkiemu wirusowi brodawczaka (HPV). Ministerstwo Zdrowia poprzez wprowadzenie programu rozszerzyło zakres ochrony przed rakiem szyjki macicy i innymi chorobami nowotworowymi związanymi z HPV. Szczepienia te mają charakter zalecanych szczepień ochronnych, a zakup szczepionek został objęty od 1 czerwca 2023r. finansowaniem Ministra Zdrowia. Szczepienia przeprowadzane są u dziewcząt i chłopców urodzonych w latach 2010 i 2011 z wykorzystaniem preparatów szczepionkowych Gardasil 9 i Cervarix. Szczepienia są dobrowolne, a decyzja o szczepieniu podejmowana jest indywidualnie. Dystrybucją ww. preparatów szczepionkowych zajmują się stacje sanitarno – epidemiologiczne.

W 2023 roku na terenie powiatu żywieckiego w ramach powszechnego programu szczepień przeciw HPV do szczepienia zgłosiło się 166 dziewcząt i 111 chłopców z rocznika 2010 oraz 65 dziewcząt i 44 chłopców z rocznika 2011.

Na terenie powiatu żywieckiego w 2023 roku ze szczepień zalecanych skorzystało:

- WZW typu B - 518 osób (*najwięcej w grupie wiekowej ≥ 30 lat, tj. 508 osób*);
- ospa wietrzna – 72 osoby (*najwięcej w grupie 0-11 lat, tj. 66 dzieci*);
- zakażenie *Streptococcus pneumoniae* – 38 osób (*najwięcej w grupie wiekowej ≥ 30 lat, tj. 32 osoby*);
- grypa – 3 119 osób (*najwięcej w grupie wiekowej ≥ 65 lat, tj. 1 827 oraz 240 dzieci w wieku 0-14 lat*);
- zakażenie HPV - poza powszechnym programem szczepień – 102 dziewczęta/kobiety i 33 chłopców/mężczyzn;
- kleszczowe zapalenie mózgu – 139 osób (*101 osób w grupie wiekowej 0-19 lat i 38 osób w grupie wiekowej ≥ 20 lat*);
- WZW typu A – 247 osób (*20 osób w wieku 0-19 lat i 227 w wieku ≥ 20 lat*);
- zakażenie *Neisseria meningitidis* – 233 osób (*zdecydowanie najwięcej w grupie wiekowej 0-19 lat, tj. 228 dzieci*);
- żółta gorączka – 4 osoby (*wszystkie w wieku ≥ 20 lat*);
- błonica, tężec, krztusiec - 40 osób (*w tym 29 osób w wieku ≥ 30 lat*);
- *poliomyelitis* - 22 osoby (*w tym 16 osób w wieku ≥ 30 lat*).

NIEPOŻĄDANE ODCZYNY POSZCZEPIENNE (NOP)

Niepożądany odczyn poszczepienny (NOP) jest zaburzeniem stanu zdrowia, które wystąpiło w okresie 4 tygodni po podaniu szczepionki. Wyjątek stanowią odczyny po szczepieniu BCG – w tych wypadkach kryterium czasowe jest znacznie wydłużone, co wynika ze specyfiki szczepionki.

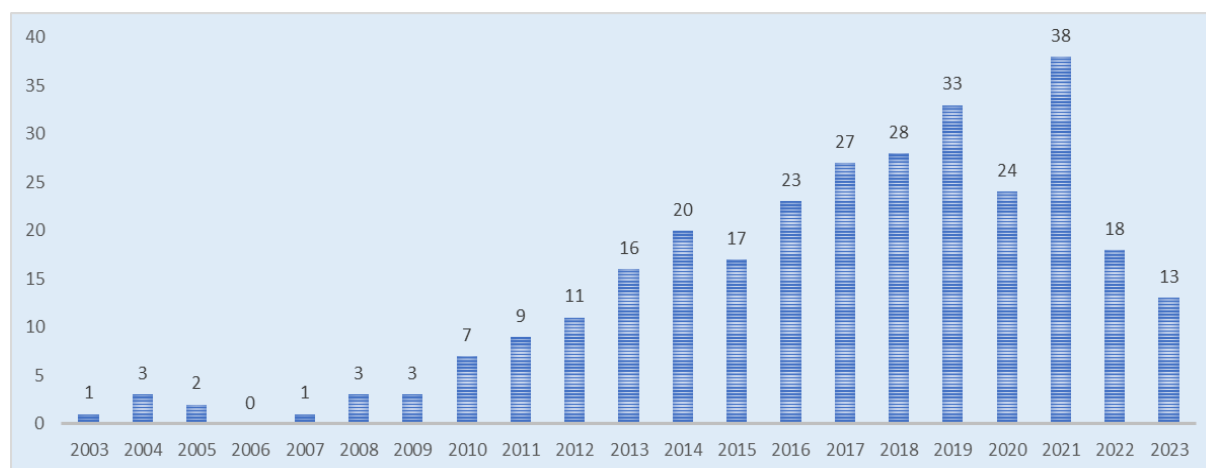
W Polsce w tym zakresie obowiązuje Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 21 grudnia 2010r. w sprawie niepożądanych odczynów poszczepiennych oraz kryteriów ich rozpoznawania (Dz. U. 2010r. Nr 254, poz. 1711 z późn. zm.).

Każde zaburzenie stanu zdrowia, które może mieć związek ze szczepieniem podlega zgłoszeniu przez lekarza. W związku z tym każdy (lub rodzic/opiekun w przypadku dziecka) powinien niezwłocznie skontaktować się z lekarzem i zgłosić wszelkie niepokojące objawy. Lekarz na podstawie objawów klinicznych, badania lekarskiego oraz na podstawie nabytej wiedzy i doświadczenia podejmuje decyzję o zasadności zgłoszenia danego przypadku do nadzoru jako podejrzenie NOP, kierując się listą niepożądanych odczynów poszczepiennych wymienioną w załączniku do w/w Rozporządzenia.

Każdy NOP zgłoszony na formularzu jest analizowany i kwalifikowany na podstawie kryteriów opracowanych przez ekspertów. Wyniki są ostatecznie gromadzone, rejestrowane, analizowane i weryfikowane w Zakładzie Epidemiologii Państwowego Zakładu Higieny - Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego.

Rejestr Niepożądanych Odczynów Poszczepiennych prowadzony jest przez PPIS w Żywcu na podstawie zbioru formularzy zgłoszeń NOP od roku 2003.

Wykres 19. Ilość NOP zgłoszonych do PPIS w Żywcu w latach od 2003r. – 2023r.

W analizowanym czasie, do 2019 roku w powiecie żywieckim występował wzrost ogólnej liczby NOP. W 2020 roku odnotowano spadek ilości zgłoszeń niepożądanych odczynów poszczepiennych. Dane takie wynikały z sytuacji epidemiologicznej związanej z epidemią SARS-CoV-2, której efektem było m. in. zmniejszenie ilości wykonywanych obowiązkowych szczepień ochronnych w ramach PSO.

Widoczny w 2021r. wzrost odnotowanych zgłoszeń NOP wynikał z wprowadzenia

powszechnych szczepień przeciw COVID-19, zarówno u dorosłych jak i u młodzieży, w związku z którymi odnotowano 19 zgłoszeń niepożądanych odczynów poszczepiennych (50% wszystkich NOP).

Tabela 8. Analiza wieku osób, u których wystąpił niepożądany odczyn poszczepienny.

Wiek dziecka	Liczba NOP	% wszystkich NOP
do 12 miesięcy	6	46,2%
13 - 24 miesięcy	3	23,1%
2 lata	2	15,4%
3 lata	1	7,7%
5 lat	1	7,7%

Najwięcej niepożądanych odczynów poszczepiennych zgłoszono w grupie wiekowej do 1 roku życia, tj. ponad 46 % wszystkich zgłoszonych NOP.

W 2023 roku wśród dzieci podlegających szczepieniom zgodnie z PSO, najwięcej niepożądanych odczynów poszczepiennych zanotowano po szczepieniu DTP + Act-Hib + Imovax polio (2 przypadki na 13, tj. 15,38% wszystkich NOP).

Po przeanalizowaniu niepożądanych objawów poszczepiennych, które wystąpiły po podaniu preparatów szczepionkowych na przestrzeni 2023 roku, odnotowano najwięcej odczynów miejscowych oraz ogólnych, takich jak:

- odczyny ogólne: gorączka – w 7 przypadkach;
- odczyny miejscowe: nasilony odczyn w miejscu wstrzyknięcia – w 4 przypadkach,

Należy dodać, że w NOP przebiegających z podwyższoną temperaturą, w 5 przypadkach gorączka utrzymywała się do 24 godzin i w 2 przypadkach do 72 godzin.

Tabela 9. Charakter i ilość objawów NOP (reakcja ogólna) po szczepieniu innym niż BCG.

Charakter objawów NOP po szczepieniu innym niż BCG (reakcja ogólna)	Ilość NOP*
Reakcja alergiczna (wysypka uogólniona)	0
Reakcja alergiczna (wysypka ograniczona do określonych części ciała)	1
Ciągły płacz	1
Powiększenie węzłów chłonnych	0
Wymioty	0
Wysypka różyczkopodobna	0
Wysypka odropodobna	0
Biegunka	1

**ilość NOP nie sumuje się do ogólnej liczby przypadków NOP, ponieważ odczyny ze względu na ich charakter mogły zostać wykazane w więcej niż jednej kategorii.*

W 2023r. wśród wszystkich zgłoszonych NOP:

- 12 zgłoszeń zostało zakwalifikowanych jako łagodne,
- 1 jako poważny.

Wszystkie kończyły się pełnym powrotem do zdrowia zaszczepionych osób.

W 2023 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żywcu obejmował nadzorem w zakresie szczepień ochronnych 30 218 dzieci i młodzieży w wieku od pierwszego dnia życia do 19 roku życia. U 13 zaszczepionych dzieci stwierdzono wystąpienie Niepożądanego Odczynu Poszczepiennego, co stanowi 0,04 % całej populacji dzieci i młodzieży. Wszystkie niepożądane odczyny poszczepienne wystąpiły u dzieci i młodzieży objętej szczepieniami obowiązkowymi. W 2023 r. nie odnotowano żadnego NOP u osoby dorosłej. W roku 2023 nie stwierdzono przypadków nienależytego wykonywania przez lekarzy obowiązków w zakresie zgłaszania przypadków NOP.

Występowanie niepożądanych odczynów poszczepiennych bardzo często wiąże się z negatywnym odbiorem społeczeństwa, przede wszystkim wśród tzw. „ruchów antyszczepionkowych”. Jednakże wyniki analizy pokazują, że ryzyko wystąpienia NOP jest minimalne, a negatywne efekty zdrowotne są wielokrotnie mniejsze niż konsekwencje wynikające z wystąpienia choroby zakaźnej. Po przeprowadzeniu analizy niepożądanych odczynów poszczepiennych można stwierdzić, że stosowane preparaty szczepionkowe są bezpieczne, a występujące NOP w większości przypadków mają charakter łagodny i nie wpływają negatywnie na stan zdrowia dziecka czy dorosłej osoby zaszczepionej.

II. Stan sanitarny podmiotów wykonujących działalność leczniczą

Celem nadzoru nad placówkami ochrony zdrowia była między innymi ocena :

- ✓ bieżącego stanu sanitarno-technicznego;
- ✓ opracowanych i wdrożonych procedur zapobiegającymi zakażeniom i chorobom zakaźnym związanym z udzielaniem świadczeń zdrowotnych, w tym dekontaminacji skóry i błon śluzowych lub innych tkanek oraz wyrobów medycznych oraz dekontaminacji pomieszczeń i urządzeń;
- ✓ wdrożonych procedur dezynfekcyjnych i sterylizacyjnych oraz prowadzonej w tym zakresie dokumentacji;

Na terenie powiatu żywieckiego funkcjonuje jedna centralna sterylizatornia znajdująca się Szpitalu w Żywcu, posiadająca Certifikat ISO i spełniająca wymagania normy systemu zarządzania jakością ISO 9001:2015. Natomiast wszystkie gabinety zabiegowe w podmiotach leczniczych wyposażone są w sterylizatory parowe. Kontrola sprawności urządzeń do sterylizacji i skuteczności tych procesów leży po stronie świadczeniodawców.

Wszystkie skontrolowane w roku 2023 podmioty lecznicze legitymowały się stosowną dokumentacją potwierdzającą skuteczność przeprowadzanych procesów sterylizacji narzędzi

wielokrotnego użytku. Podmioty posiadały wystarczającą ilość preparatów dezynfekcyjnych, a roztwory użytkowe przechowywane i stosowane były zgodnie z zaleceniami producenta, zawartymi w kartach charakterystyki danego preparatu.

- ✓ wypełniania przez podmioty lecznicze obowiązku w zakresie realizacji zgłoszeń podejrzenia lub rozpoznania zakażenia, choroby zakaźnej lub zgonu z ich powodu zgodnie z obowiązującą ustawą z dnia 5 grudnia 2008r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi.
- ✓ stosowania środków ochrony indywidualnej i zbiorowej w celu zapobieżenia przeniesienia na inne osoby biologicznych czynników chorobotwórczych;
- ✓ opracowania procedury poekspozycyjnej i prowadzenie rejestru zdarzeń po ekspozycyjnych wśród personelu;

W lecznictwie ambulatoryjnym i praktykach zawodowych w 2023r. nie odnotowano ekspozycji na materiał biologiczny potencjalnie zakaźny, natomiast w szpitalu zarejestrowano 6 takich zdarzeń.

- ✓ oceny procedury postępowania z odpadami medycznymi w miejscu ich wytwarzania;
- Skontrolowane w 2023r. podmioty lecznicze wytwarzały odpady medyczne zakaźne o kodzie 180103, 180104 i odpady medyczne o kodzie 180109. Odpady te zbierane były w sposób selektywny w miejscu ich powstawania, a sposób gromadzenia odpadów na stanowisku pracy oraz czas ich przechowywania był zgodny z obowiązującymi przepisami. Transport wewnętrzny odpadów medycznych do pomieszczeń/urządzeń chłodniczych odbywał się w sposób prawidłowy. Podmioty lecznicze posiadały zawarte umowy na odbiór odpadów medycznych podpisane ze specjalistycznymi firmami posiadającymi zezwolenie na odbiór i transport odpadów do unieszkodliwiania w procesie termicznym.

1. OCENA STANU SANITARNEGO PODMIOTÓW WYKONUJĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZĄ W SYSTEMIE STACJONARNYM

W 2023 roku na terenie powiatu żywieckiego funkcjonowały 2 szpitale (*w tym 1 szpital chirurgii jednego dnia*), 5 zakładów opiekuńczo - leczniczych i pielęgnacyjnych (*w tym 1 funkcjonujący w obrębie szpitala Żywiec*) oraz 2 stacje dializ (*w tym 1 funkcjonująca od 2023r. w obrębie szpitala Żywiec*).

W ramach prowadzonego bieżącego nadzoru sanitarnego wszystkie podmioty lecznicze świadczące usługi medyczne w trybie stacjonarnym zostały skontrolowane. W sumie w obiektach tych przeprowadzono 32 kontrole sanitarne, a w wyniku stwierdzonych nieprawidłowości PPIS w Żywcu wydał 4 decyzje nakazujące ich usunięcie.

2. OGNISKA ZAKAŻEŃ SZPITALNYCH

Zgodnie z art. 2 pkt 33) Ustawy z dnia 5 grudnia 2008r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (t.j. Dz. U. z 2023r., poz. 1284 z późn. zm.) zakażenie szpitalne to zakażenie, które wystąpiło w związku z udzieleniem świadczeń zdrowotnych, w przypadku gdy choroba:

- a) nie pozostawała w momencie udzielania świadczeń zdrowotnych w okresie wylęgania albo

b) wystąpiła po udzieleniu świadczeń zdrowotnych, w okresie nie dłuższym niż najdłuższy okres jej wylegania.

W/w/ ustawa nakłada na kierowników podmiotów leczniczych wykonujących działalność leczniczą w rodzaju świadczenia szpitalne obowiązek wdrożenia i zapewnienia funkcjonowania systemu zapobiegania i zwalczania zakażeń szpitalnych oraz zgłaszania w ciągu 24 godzin potwierzonego epidemicznego wzrostu liczby zakażeń szpitalnych właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu.

Efektywnie prowadzony nadzór nad zakażeniami szpitalnymi służy do zidentyfikowania zagrożeń oraz powinien prowadzić do zmniejszenia liczby zakażeń szpitalnych, a tym samym zmniejszenia kosztów leczenia.

Zadaniem Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest m.in. kontrola prawidłowości działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych podejmowanych przez Komitety i Zespoły kontroli zakażeń szpitalnych.

W 2023r. odnotowano 4 ogniska epidemiczne w szpitalu w Żywcu z czego:

- ✓ 2 ogniska wywołane przez czynnik chorobotwórczy - SARS CoV-2, które objęły 9 pacjentów przebywających w oddziale wewnętrznym,
- ✓ 2 ogniska wywołane przez czynnik chorobotwórczy *Clostridioides difficile*, które objęły 3 osoby zakażone w oddziale wewnętrznym i 3 osoby zakażone w oddziale ortopedyczno-urazowym.

Zgonów w ogniskach z powodu tych zakażeń nie stwierdzono.

Podmiot leczniczy każdorazowo wdrażał odpowiednie procedury mające na celu ograniczenie i wygaszanie ogniska oraz podejmował stosowne działania, których celem było ograniczanie rozprzestrzeniania się zakażeń (*ograniczenie lub zakaz odwiedzin pacjentów oraz stosowanie izolacji i kohortacji osób zakażonych*).

3. OCENA STANU SANITARNEGO PODMIOTÓW PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZĄ W RODZAJU AMBULATORYJNE ŚWIADCZENIA ZDROWOTNE ORAZ PRYWATNYMI PRAKTYKI ZAWODOWE

Na terenie powiatu żywieckiego w 2023 roku pod nadzorem znajdowały się następujące placówki wykonujące działalność leczniczą:

- ✓ 53 niepubliczne zakłady leczenia ambulatoryjnego oraz 11 filii zamiejscowych. Skontrolowano 42 podmioty, tj. 79,2%. Po kontroli wydano 2 decyzje nakazujące usunięcie uchybień w zakresie złego stanu sanitarno-technicznego obiektu;
- ✓ 155 indywidualnych i specjalistycznych praktyk lekarskich, z których skontrolowano 15,5% oraz 8 indywidualnych praktyk pielęgniarek i położnych, z których skontrolowano 25%;
W skontrolowanych gabinetach nie stwierdzono uchybień.
- ✓ 21 innych obiektów świadczących usługi medyczne.

Przeprowadzone kontrole potwierdziły, że podmioty zaopatrzone były w wystarczającą ilość preparatów dezynfekcyjnych, środków czystościowych, sprzętu jednorazowego użytku oraz środków ochrony indywidualnej.

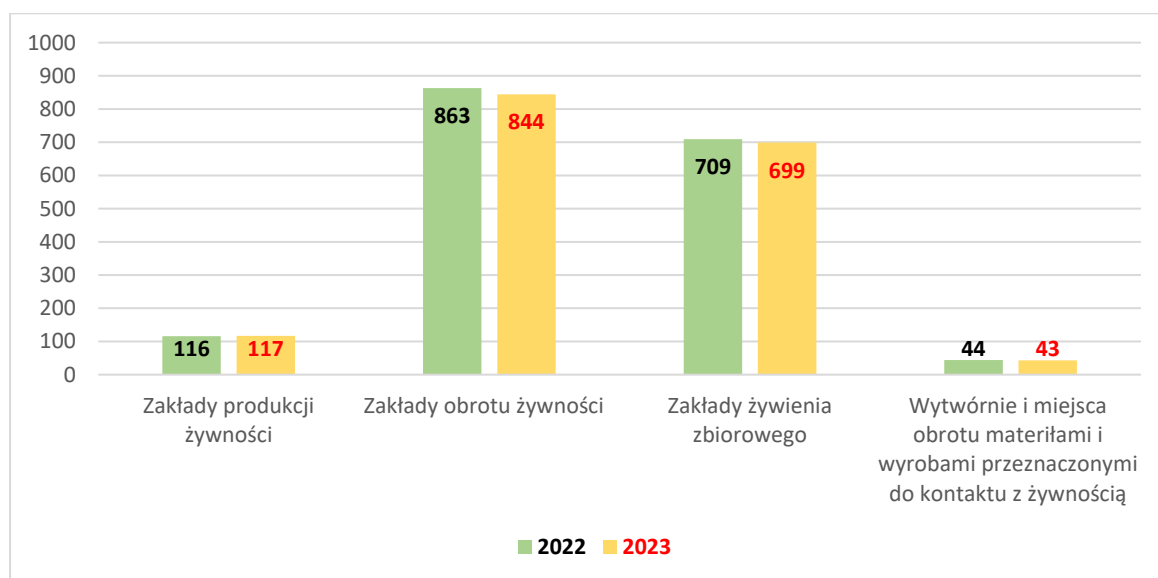
III. Stan sanitarny zakładów żywności, żywienia i materiałów do kontaktu z żywnością.

OGÓLNA OCENA STANU SANITARNEGO W/W GRUPY ZAKŁADÓW

W roku 2023 w Rejestrze zakładów podlegających urzędowej kontroli żywności prowadzonym przez PPIS w Żywcu znajdowały się 1 703 zakłady, w tym 5 wytwórni i 38 miejsc obrotu materiałami i wyrobami do kontaktu z żywnością, z czego skontrolowano 925 obiektów żywnościowo-żywnieniowych (55,72 %) oraz 2 wytwórnie (40%) i 3 miejsca obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością (7,89%).

We wszystkich obiektach objętych nadzorem przeprowadzono w sumie 1 162 kontrole sanitarne, w tym 6 kontrole sanitarnych w miejscach produkcji i obrotu materiałami do kontaktu z żywnością.

Wykres 20. Liczba obiektów objętych nadzorem w latach 2022 - 2023.

W trakcie bieżącego nadzoru sanitarnego pobrano do badań laboratoryjnych łącznie 591 próbek, w tym:

a) w ramach urzędowej kontroli:

- 338 próbek żywności;
- 37 próbek sanitarnych (*pobranych w piekarniach na obecność zanieczyszczeń biologicznych – szkodników i ich pozostałości*);
- 5 próbek wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością;
- 2 próbki substancji dodatkowych,

b) w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu:

- 146 próbek żywności;

c) w ramach monitoringu:

- 61 próbek żywności;
- 2 próbki wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

W wyniku przeprowadzonych badań laboratoryjnych zakwestionowano 4,04% zbadanych środków spożywczych (22 próbki) oraz 29,7% próbek sanitarnych (11 próbek).

Tabela 10. Działania kontrolne w latach 2022 - 2023.

Rok	Liczba obiektów nadzor.	Liczba obiektów skontrol.	%	Liczba przepr. kontroli	Liczba decyzji merytor.	Liczba mandatów	Na kwotę	Liczba decyzji płat.	Na kwotę	Próby zbadane	Próby kwest.	%
2023	1 703	930	54,6	1 162	281	96	27 550	309	29 520,0	591	33	5,58
2022	1 732	813	46,9	979	249	85	22 300	183	17 196,0	477	15	3,14

Ocena stanu sanitarnego zakładów przeprowadzona była na podstawie jednolitych kryteriów, zgodnie z arkuszem oceny stanowiącym załącznik do Procedury urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. W 2023r. kwalifikowano obiekty do wysokiego, średniego lub niskiego ryzyka w zależności od ilości punktów otrzymanych w arkuszu oceny zakładu. Największy wpływ na zakwalifikowanie na podstawie arkusza oceny zakładu do wysokiego lub średniego ryzyka miała kategoryzacja zakładu ze względu na rodzaj produkowanej lub wprowadzanej do obrotu żywności, zgodnie z instrukcją Głównego Inspektora Sanitarnego.

W wyniku prowadzonej działalności kontrolno-represyjnej wydano 281 decyzji merytorycznych, w tym 110 decyzji nakazujących usunięcie stwierdzonych uchybień, z czego:

- ✓ 5 decyzji nakazujących unieruchomienie/przerwanie działalności zakładu lub jego części;
- ✓ 4 decyzje zakazujące wprowadzania do obrotu środka spożywczego;
- ✓ 101 decyzji nakazujących usunięcie stwierdzonych uchybień, w tym 29 zmieniających termin wykonania obowiązków

oraz 309 decyzji płatniczych na łączną kwotę 29 520,- zł.

Winnych uchybień natury higieniczno-sanitarnej ukarano 96 mandatami karnymi na łączną kwotę 27 550,- zł.

Stan sanitarny i techniczny obiektów każdego roku ulega nieznacznym wahaniom. Generalnie, dzięki prowadzonym przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej kontrolom i postępowaniom administracyjnym będącym ich wynikiem oraz coraz większej świadomości przedsiębiorców w zakresie obowiązujących wymagań oraz wdrażaniu i stosowaniu zasad dobrej praktyki higienicznej (GHP), dobrej praktyki produkcyjnej (GMP), a także wprowadzaniu systemu HACCP, można uznać, że ulega on systematycznej poprawie.

W skali całego powiatu zasady GHP/GMP wdrożyło 1 618 zakładów, co stanowi 95% wszystkich obiektów wpisanych do Rejestru. Natomiast system HACCP wprowadziło 1 469 nadzorowanych obiektów, czyli blisko 86% zakładów. Korzystając z ułatwień przewidzianych przez Komisję Europejską we wdrażaniu procedur HACCP w małych przedsiębiorstwach,

w części zakładów spożywczych przestrzeganie zasad GHP i GMP uznano za wystarczające dla kontroli najważniejszych zagrożeń bezpieczeństwa żywności, co dotyczy zwłaszcza punktów małej gastronomii, bazujących na półproduktach i produktach gotowych.

1. Zakłady produkcji żywności

W roku 2023 w Rejestrze zakładów znajdowało się 117 zakładów z tej grupy obiektów, z czego skontrolowano 88 (75,2 %), przeprowadzając 134 kontrole sanitarne.

Przeprowadzono 80 kontroli z wykorzystaniem arkusza oceny zakładu produkcji, na podstawie którego zakwalifikowano:

- ✓ do kategorii niskiego ryzyka: 22 zakłady;
- ✓ do kategorii średniego ryzyka: 53 zakłady;
- ✓ do kategorii wysokiego ryzyka: 42 zakłady.

Kwalifikacja obiektów do grupy średniego lub wysokiego ryzyka związana była głównie z profilem działalności zakładu.

Do najczęściej występujących nieprawidłowości stwierdzanych podczas kontroli należały:

- ✓ niewłaściwy stan sanitarno-techniczny ścian i sufitów w pomieszczeniach produkcyjnych, magazynowych, pomocniczych i w zapleczu socjalnym dla pracowników oraz w komorze do garowania pieczywa;
- ✓ niewłaściwy stan sanitarno-techniczny wyposażenia;
- ✓ brak ustalonego harmonogramu badań produkowanych wyrobów w celu potwierdzenia ich zgodności z kryteriami mikrobiologicznymi;
- ✓ brak badań laboratoryjnych wyrobów gotowych potwierdzających ich zgodność z kryteriami mikrobiologicznymi;
- ✓ niewłaściwe znakowanie opakowań jednostkowych produkowanych wyrobów;
- ✓ nieprzestrzeganie procedur GMP, HACCP;
- ✓ brak zapisów wynikających z dokumentacji GHP, GMP i HACCP;
- ✓ brak dokumentacji identyfikującej dostawców surowców;
- ✓ nieaktualne orzeczenia lekarskie do celów sanitarno-epidemiologicznych pracowników;
- ✓ używanie do produkcji niewłaściwej jakości surowców;
- ✓ brudno utrzymane pomieszczenia i sprzęt produkcyjny;
- ✓ niewłaściwy stan sanitarny obiektu – stwierdzenie w próbkach sanitarnych (*wytrzępkach z koszyków i zmiotek z magazynu mąki*) szkodników zbożowo-mącznych.

W zakładach produkcji żywności wydano 46 decyzji administracyjnych, w tym:

- ✓ 2 decyzje nakazujące unieruchomienie działalności zakładu ze względu na stwierdzenie badaniem laboratoryjnym niewłaściwej jakości wyrobu gotowego;
- ✓ 2 decyzje unieruchamiające zakład ze względu na stwierdzenie obecności szkodników zbożowo-mącznych;
- ✓ 2 decyzje zakazujące wprowadzania żywności do obrotu wody źródlanej, ze względu na stwierdzenie badaniem laboratoryjnym niewłaściwej jakości wyrobu gotowego;
- ✓ 22 decyzje nakazujące usunięcie stwierdzonych podczas kontroli nieprawidłowości, w tym 10 prolongujących termin wykonania obowiązków;

Ze względu na stwierdzenie nieprawidłowości sanitarnych nałożono 14 mandatów karnych na łączną kwotę 4 400zł.

W omawianym roku w ramach Akcji „Mklik próchniczek”, zapoczątkowanej 11 lat temu, wytypowano 13 zakładów piekarniczych. W trakcie przeprowadzonych kontroli pobrano do badań laboratoryjnych 37 próbek sanitarnych (*zmiotki i wytrzepty z koszyków produkcyjnych*) w kierunku zanieczyszczeń biologicznych, tj. szkodników i ich pozostałości. Zakwestionowanych zostało 11 próbek, tj. 29,7%.

W każdym przypadku stwierdzenia szkodników w próbce sanitarnej informowano o tym fakcie przedsiębiorcę, ustnie nakazywano zaprzestania produkcji i podjęcia odpowiednich działań naprawczych, których skuteczność należało potwierdzić badaniem laboratoryjnym. Przedsiębiorcy niezwłocznie zlecali firmie DDD przeprowadzenie zabiegów dezynsekcji, o czym informowali PPIS w Żywcu i przedstawiali stosowną dokumentację (*protokoły po zabiegowe, sprawozdania z badań próbek sanitarnych*). Działania były przeprowadzone szybko i skutecznie. W dwóch piekarniach, w związku ze stwierdzeniem już w czasie kontroli licznych szkodników i ich pozostałości, wydano decyzje unieruchamiające zakład. W każdym przypadku przeprowadzano kontrole sprawdzające, a w ramach urzędowej kontroli ponownie pobierano próbki sanitarne, celem potwierdzenia skuteczności przeprowadzonych działań naprawczych. Próbki nie były kwestionowane.

Z przedstawionego poniżej zestawienia tabelarycznego wynika, że w dalszym ciągu konieczna jest weryfikacja zakładów piekarniczych w tym zakresie, ze względu na brak lub niedostateczny nadzór właścicielski.

Tabela 11. Działania w ramach Akcji „Mklik próchniczek” w latach 2013 – 2023.

Rok	Liczba zakładów objętych akcją	% zakładów objętych akcją	Liczba kontroli	Liczba pobranych prób	Liczba prób kwestion.	%	Liczba nałożonych mandatów	Na kwotę
2023	13	44,8	23	37	11	29,7	7	2200
2022	10	34,3	11	20	9	45,0	5	1900
2021	5	16,6	7	11	6	54,5	4	1400
2020	-	-	1	2	0	0,0	0	0
2019	10	32,3	10	20	0	0,0	0	0
2018	10	29,4	13	20	6	30,0	3	850
2017	10	28,6	12	20	4	20,0	2	400
2016	10	28,6	12	20	4	20,0	2	500
2015	10	20	11	20	1	5,0	1	150
2014	9	16,4	17	19	2	10,5	1	200
2013	12	24	18	22	10	45,4	7	1350

Na terenie nadzorowanego powiatu w 2023r. znajdowało się 8 obiektów produkujących wody źródlane i napoje bezalkoholowe. Wszystkie zakłady z tej grupy zostały skontrolowane. Przeprowadzono w tych obiektach 17 kontroli sanitarnych (w tym 2 kontrole interwencyjne), w trakcie których pobrano do badań laboratoryjnych 77 próbek wody źródlanej w opakowaniach jednostkowych. W wyniku przeprowadzonych badań zakwestionowano 17 próbek, tj. 16 próbek ze względu na przekroczenia parametrów mikrobiologicznych określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 31 marca 2011r. w sprawie naturalnych wód mineralnych, wód źródlanych i wód stołowych (Dz.U. Nr 85, poz. 466), 1 próbkę - ze względu na ponadnormatywną mętność.

Tabela 12. Działania nadzоровe w zakładach produkujących wody źródlane i napoje bezalkoholowe w latach 2022 - 2023.

Rok	Liczba zakładów w Rejestrze	% zakładów skontrolow.	Liczba kontroli	Liczba pobranych prób	Liczba prób kwest.		% kwest. ogółem	Liczba wydanych decyzji admin.
					ogółem	w tym mikrobiol.		
2023	8	8	17	77	17	16	22,1%	13
2022	8	8	11	25	1	1	4,0%	8

W 2023 roku w nadzorowanych zakładach produkujących żywność pobrano 137 próbek żywności do badań mikrobiologicznych, fizykochemicznych, organoleptycznych oraz w kierunku znakowania, 2 próbki wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz 37 próbek sanitarnych (wytrzepki i zmiotki).

Zakwestionowano 22 próbki środków spożywczych, co stanowi ponad 16% próbek pobranych w tych zakładach:

- ✓ 21 próbek nie spełniło wymagań mikrobiologicznych określonych w obowiązujących przepisach (16 próbek wody źródlanej, 5 próbek lodów z automatu);
- ✓ 1 próbka wody źródlanej nie spełniała wymagań w zakresie mętności.

Ponadto w związku ze stwierdzeniem podczas kontroli prowadzenia działalności w zakresie niezgodnym z decyzją o zatwierdzeniu zakładu oraz stwierdzenia nieprawidłowego znakowania suplementów diety skierowano do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego dwa pisma informujące celem wymierzenia tym przedsiębiorcom kar pieniężnych na podstawie art. 103 ust. 1 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (t.j. Dz. U. 2023r., poz. 1448).

2. Obiekty obrotu żywnością

Do obiektów obrotu żywnością nadzorowanych przez PPIS w Żywcu zaliczamy zarówno małe kioski i obiekty tymczasowe prowadzące działalność na targowiskach czy podczas imprez masowych, jak również sklepy spożywcze łącznie z supermarketami oraz magazyny hurtowe.

W roku 2023 skontrolowano 433 obiekty z 844 prowadzących działalność handlową (tj. ponad 51%), przeprowadzając 537 kontroli, z czego 54 kontrole w 32 supermarketach.

W wyniku przeprowadzonych kontroli wydano 54 decyzje administracyjne, w tym 35 decyzji nakazujących usunięcie stwierdzonych uchybień, 11 prolongujących termin wykonania obowiązków oraz 2 decyzje zakazujące wprowadzania do obrotu środków spożywczych po terminie przydatności do spożycia/dacie minimalnej trwałości.

Winnych zaniedbań natury sanitarnej ukarano 44 mandatami karnymi na łączną kwotę 11 750zł.

Do uchybień najczęściej występujących w zakresie stanu sanitarno -technicznego należały:

- ✓ zły stan ścian, sufitów, podłóg w magazynach, w pomieszczeniach zaplecza sanitarnego, w sali sprzedaży, ciągach komunikacyjnych oraz w komorach chłodniczych, a także drzwi wewnętrznych i zewnętrznych w obiektach;
- ✓ zły stan wyposażenia w salach sprzedaży (*np. urządzeń chłodniczych*).

Natomiast nieprawidłowości natury higienicznej (*w dużej mierze zależne od zachowań personelu*) to głównie:

- ✓ brak orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych;
- ✓ wprowadzanie do obrotu środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia/dacie minimalnej trwałości lub z oznakami zepsucia;
- ✓ brak zapisów wynikających z procedur GHP i HACCP;
- ✓ brak zapisów identyfikujących dostawców środków spożywczych;
- ✓ brak zachowanej segregacji przechowywanych środków spożywczych;
- ✓ wprowadzanie do obrotu nieoznakowanych środków spożywczych, głównie wędlin;
- ✓ niewłaściwe warunki przechowywania środków spożywczych (niezgodne z zaleceniem producenta);
- ✓ brudno utrzymane wyposażenie zakładu (regały ekspozycyjne, urządzenia chłodnicze, szafki i blaty robocze), wózki i koszyki dla klientów oraz podłogi w pomieszczeniach zakładu;
- ✓ niewłaściwie prowadzona gospodarka odpadami komunalnymi (składowanie w magazynach, przejściach komunikacyjnych);
- ✓ stwierdzenie obecności szkodników (*np. śladów gryzoni*);
- ✓ brak środków do dezynfekcji powierzchni mających kontakt z żywnością.

Ogółem w miejscach obrotu pobrano do badań 406 próbek żywności oraz 2 próbki substancji dodatkowych. Ponadto w obiektach obrotu pobrano do badań 3 próbki wyrobów do kontaktu z żywnością. Żadna z próbek nie została zakwestionowana.

Obrót żywnością w systemie targowiskowym, obnośnym i obwoźnym.

W roku 2023 skontrolowano 47 obiektów ruchomych i tymczasowych prowadzących działalność w zakresie obrotu środkami spożywczymi w systemie targowiskowym, obnośnym i obwoźnym, przeprowadzając 51 kontroli.

W związku ze stwierdzeniem nieprawidłowości w zakresie przechowywania środków spożywczych niezgodnie z zaleceniem producenta (poza urządzeniem chłodniczym) oraz brak

orzeczenia lekarskiego do celów sanitarno-epidemiologicznych nałożono 2 mandaty karne na łączną kwotę 400 zł.

3. Zakłady żywienia zbiorowego

W 2023 roku skontrolowano ponad 57% zakładów żywienia zbiorowego (404 obiekty z 699), w których przeprowadzono w sumie 485 kontroli, z czego skontrolowano:

- ✓ 97 zakładów żywienia zbiorowego otwartego – przeprowadzając 131 kontroli;
- ✓ 138 zakładów małej gastronomii – przeprowadzając 164 kontrole;
- ✓ 6 gospodarstw agroturystycznych – przeprowadzając 8 kontroli;
- ✓ 163 zakłady żywienia zbiorowego zamkniętego – przeprowadzając 182 kontrole.

Wydano 38 decyzji administracyjnych, w tym 1 decyzję nakazującą unieruchomienie/przerwanie działalności zakładu w związku ze stwierdzeniem niewłaściwej jakości zdrowotnej wody z wodociągu lokalnego oraz 33 decyzje nakazujące poprawę stanu sanitarno-technicznego zakładu.

Za usterki natury sanitarnej nałożono 38 mandatów karnych na kwotę 11 400 zł, w tym:

- ✓ w zakładach żywienia zbiorowego typu otwartego 30 mandatów na kwotę 8 700 zł (z czego w zakładach małej gastronomii - 11 mandatów na kwotę 2 800);
- ✓ w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego 8 mandatów na kwotę 2 700 zł.

Do najczęściej stwierdzanych uchybień należało:

- ✓ brak segregacji w urządzeniach chłodniczych;
- ✓ brak czystości w pomieszczeniach produkcyjnych;
- ✓ brudno utrzymany sprzęt i wyposażenie;
- ✓ przechowywanie surowców niezgodnie z zaleceniami producentów;
- ✓ brak orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych;
- ✓ używanie surowców po dacie minimalnej trwałości/terminie przydatności do spożycia;
- ✓ brak zapisów wynikających z GMP, GHP oraz procedury opartej na zasadach systemu HACCP;
- ✓ brak oznakowania środków spożywczych;
- ✓ brak informacji o oferowanych daniach i napojach wymaganej § 19 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23.12.2014r. w sprawie znakowania poszczególnych rodzajów środków spożywczych (Dz. U. z 2015r., poz. 29 z późn. zm.);
- ✓ brak dezynfekcji naczyń bufetowych;
- ✓ wykorzystywanie pomieszczeń niezgodnie z przeznaczeniem;
- ✓ zły stan sanitarno-techniczny ścian i sufitów w pomieszczeniach zakładu;
- ✓ zły stan sanitarno-techniczny wyposażenia.

W ramach nadzoru, w obiektach tej grupy pobrano do badań laboratoryjnych 2 próbki żywności, które nie zostały zdyskwalifikowane.

W związku ze stwierdzeniem podczas kontroli w zakładach żywienia zbiorowego prowadzenia działalności w zakresie niezgodnym z decyzją o zatwierdzeniu zakładu lub bez złożenia wniosku o zatwierdzenie zakładu i o wpis do rejestru zakładów, skierowano do SPWIS dwa

pisma o wymierzenie kary pieniężnej na podstawie art. 103 ust. 1 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (t.j. Dz. U. z 2023r. poz. 1448).

OGÓLNA OCENA SPOSOBU ŻYWIENIA.

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (Dz. U. z 2016 r. poz. 1154) stanowi, że środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży muszą spełniać odpowiednie wymagania dla danej grupy wiekowej, wynikające z aktualnych norm żywienia dla populacji polskiej. Najnowsze wydanie obowiązujących „Norm żywienia dla populacji polskiej” pod red. naukową prof. dr hab. n. med. Mirosława Jarosza zostało wydane w 2020 roku przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego–Państwowy Zakład Higieny (NIŻ-PZH).

W 2023r. przeprowadzono 8 teoretycznych ocen sposobu żywienia w placówkach prowadzących żywienie dla dzieci (żłobkach, przedszkolach i szkołach) oraz dla pacjentów szpitala. Wartość kaloryczną i odżywczą racji pokarmowej obliczono na podstawie odpisów z raportów żywieniowych, przeliczonych na jedną osobę (ilość surowców/osobę) za pomocą programu komputerowego pn. Dieta 6, a uzyskane wyniki porównano z w/w zaleceniami żywieniowymi.

W wyniku przeprowadzonej oceny 7 zestawień dekadowych (*blisko 88%*) zostało ocenionych jako nieprawidłowe ze względu na odchylenia od zalecanej wartości energetycznej, nieprawidłową podaż wapnia, żelaza i witaminy C. Ponadto stwierdzono nieprawidłowy procentowy udział energii pochodzącej z białka i tłuszczu.

Ponadto w jednostkach systemu oświaty (*stołówki szkolne, przedszkolne, sklepiki szkolne, internaty*) przeprowadzono 87 kontroli w zakresie przestrzegania wymagań określonych w w/w Rozporządzeniu, dotyczących grup środków spożywczych wykorzystywanych do żywienia oraz przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w tych placówkach (*6 kontroli w sklepikach szkolnych, 47 kontroli w stołówkach szkolnych, 32 kontrole w blokach żywienia w przedszkolach, 3 kontrole w stołówkach internatów oraz 1 kontrolę w stołówce specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego*).

Nieprawidłowości stwierdzono w 2 sklepikach szkolnych. Dotyczyły one wprowadzania do obrotu środków spożywczych zawierających substancje słodzące oraz zbyt dużą zawartość cukru. Podczas kontroli nakazano właścicielom natychmiastowy zakaz sprzedaży dzieciom i młodzieży środków spożywczych niespełniających wymagań w/w rozporządzenia. Informacje o stwierdzonych nieprawidłowościach przesłano wystąpieniami do dyrektorów szkół, odpowiedzialnych za bezpieczne i higieniczne warunki pobytu dzieci w szkole, celem podjęcia stosownych działań. Kontrole sprawdzające nie wykazały niezgodności.

W związku z powyższym PPIS w Żywcu skierował do ŚPWIS pisma o nałożenie kary pieniężnej na podstawie na podstawie art. 103 ust. 1 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (t.j. Dz. U. z 2023r. poz. 1448).

Ponadto w jednej ze szkół stwierdzono automat do sprzedaży kawy, herbaty i napojów. Po przeanalizowaniu składu gotowego napoju mlecznego o smaku karmelowym i waniliowym stwierdzono przekroczenie dopuszczonej zawartości cukru. W związku z tym zalecono Dyrektorowi placówki dostosowanie serwowanych napojów do wymagań obowiązujących przepisów. Kontrola sprawdzająca wykazała, że ostatecznie Dyrektor szkoły podjął decyzję o wyłączeniu automatu z użytkowania.

4. Jakość zdrowotna środków spożywczych.

W 2023r. przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żywcu pobrali do badań laboratoryjnych u producentów oraz w miejscach obrotu hurtowego i detalicznego oraz w zakładach żywienia zbiorowego 545 próbek środków spożywczych, w tym w ramach:

- ✓ urzędowej kontroli żywności – 338 próbek;
- ✓ monitoringu - 61 próbek;
- ✓ urzędowej kontroli i monitoringu – 146 próbek.

Próbki te przebadane zostały w następujących kierunkach: zanieczyszczeń mikrobiologicznych, metali szkodliwych dla zdrowia, mykotoksyn, wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA), organizmów genetycznie zmodyfikowanych (GMO), zawartości histaminy, skażeń promieniotwórczych, antybiotykooporności, pozostałości pestycydów, zanieczyszczeń azotanami, alkaloidów pirolizydynowych i tropanowych, dozwolonych substancji dodatkowych, zanieczyszczeń biologicznych, zanieczyszczeń fizycznych oraz znakowania.

Za niezgodne z wymaganiami uznano 22 próbki, co stanowi 4,04 %.

Tabela 13. Jakość zdrowotna środków spożywczych: lata 2022 – 2023

Rok	Próbki zbadane	Próbki zdyskw. %	w tym					
			krajowe		UE		importowane	
			zbadane	zdyskw. %	zbadane	zdyskw. %	zbadane	zdyskw. %
2023	545	4,04	458	4,8	47	0	40	0
2022	422	0,47	354	0,56	36	0	32	0

Przyczyną kwestionowania próbek środków spożywczych było stwierdzenie:

- ✓ obecności bakterii z grupy coli i Escherichia coli, obecność Enterokoków oraz obecność przetrwalników beztlenowców redukujących siarczyny (clostridia) w wodzie źródlanej w opakowaniu jednostkowym;
- ✓ przekroczenie liczby *Enterobacteriaceae* w lodach z automatu;
- ✓ przekroczenie mętności w wodzie źródlanej butelkowanej.

5. Import / eksport.

W 2023r. nie przeprowadzano kontroli granicznych – nie odnotowano wniosków o dokonanie kontroli w związku z importem lub eksportem żywności lub wyrobów/materiałów do kontaktu z żywnością. Wydano 1 świadectwo wolnej sprzedaży na wniosek Strony w związku z zamiarem eksportu piwa do Kostaryki.

6. RASFF (*Rapid Alert System for Food and Feed*) - System wczesnego ostrzegania o niebezpiecznych produktach żywnościowych i paszach.

System RASFF stał się ważnym elementem polityki ochrony zdrowia ludności, opierającym się na zbieraniu i szybkim przekazywaniu informacji o produktach żywnościowych, materiałach i wyrobach przeznaczonych do kontaktu z żywnością i środkach żywienia zwierząt mogących stanowić zagrożenie dla zdrowia konsumentów. Ma on również na celu ochronę konsumenta przed ryzykiem wystąpienia ewentualnych zachorowań.

W roku 2023 do PSSE w Żywcu wpłynęło w tym systemie 66 powiadomień, w tym:

- ✓ 13 powiadomień alarmowych (wszystkie dotyczyły żywności),
- ✓ 42 powiadomienia informacyjne (w tym 1 dot. materiałów do kontaktu z żywnością),
- ✓ 7 powiadomień typu NEWS;
- ✓ 1 powiadomienie o zatrzymaniu na granicy,
- ✓ 1 powiadomienie o niezgodności.

Zgłoszenia przesyłane były drogą elektroniczną. Po otrzymaniu powiadomienia sprawdzana była dokumentacja (w tym listy dystrybucyjne, celem ustalenia czy dany produkt znajdował się w obrocie na terenie powiatu). W celu ustalenia czy kwestionowany produkt znajduje się w sprzedaży, w podmiotach wskazanych na liście dystrybucyjnej przeprowadzane były kontrole, czasami informacje w tym zakresie zbierane były drogą telefoniczną lub mailową.

Tabela 14. Powiadomienia alarmowe i informacyjne przesłane do PPIS w Żywcu w 2023r.

Kategorie produktów	Powiadomienia alarmowe	Powiadomienia informacyjne
<i>Orzechy i bakalie</i>	1	0
<i>Przetwory zbożowo-mączne i wyroby przemysłu piekarskiego</i>	1	1
<i>Drób, przetwory drobiowe, jaja</i>	2	15
<i>Owoce i warzywa świeże</i>	0	3
<i>Mięso i przetwory mięsne</i>	1	2
<i>Ryby i przetwory rybne</i>	1	1
<i>Suplementy diety, środki spożywcze dla wybranych grup</i>	1	7
<i>Mleko i przetwory mleczne</i>	0	2
<i>Przyprawy i sosy</i>	1	3
<i>Przetwory sojowe</i>	1	0

Wyroby do kontaktu z żywnością	0	1
Cukier i wyroby cukiernicze	4	1
Napoje i koncentraty napojów, wody źródlane	0	4
Herbaty i herbaty ziołowe	0	2

Mięso drobiowe i pochodzące z niego produkty stanowiły najliczniejszą grupę co do ilości powiadomień zgłoszonych w roku 2023. Powodem tak licznych zgłoszeń było stwierdzenie obecności zanieczyszczeń mikrobiologicznych: głównie bakterii *Salmonella Enteritidis*.

Generalnie zagrożenia mikrobiologiczne dotyczące obecności bakterii chorobotwórczych w żywności stanowiły ponad 43% wszystkich powiadomień. Ponad 24% otrzymanych powiadomień w systemie RASFF dotyczyła zagrożeń chemicznych, w tym m.in.:

- przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu sumy alkaloidów pirolizydynowych;
- przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu akryloamidu;
- przekroczenia najwyższych dopuszczalnych poziomów mykotoksyn;
- przekroczenia najwyższych dopuszczalnych pozostałości pestycydów;
- stwierdzenie wysokiego poziomu benzopirenów;
- stwierdzenie wysokiego poziomu estrów 3-MCPD kwasów tłuszczowych;
- przekroczenia dopuszczalnego poziomu barwnika;
- przekroczenia migracji specyficznej pierwszorzędowych amin aromatycznych (PAA).

Ponad 9% powiadomień dotyczyło zanieczyszczeń fizycznych.

PPIS w Żywcu w 2023r. - w ramach funkcjonowania systemu RASFF - przesłał do ŚPWIS w celu weryfikacji dokumentację dotyczącą środków spożywczych zakwalifikowanych do powiadomień informacyjnych w celu zwrócenia uwagi. Przedmiotem powiadomienia była woda źródlana w opakowaniach jednostkowych, którą zakwestionowano ze względu na stwierdzenie obecności bakterii z grupy coli i *Escherichia coli*, obecność Enterokoków, obecność przetrwalników beztlenowców redukujących siarczyny (clostridia). Ww. produkt nie opuścił zakładu produkcyjnego i został przez producenta zutylizowany.

7. Materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością.

W Rejestrze zakładów podlegających urzędowej kontroli organów PIS prowadzonym przez PPIS w Żywcu w 2023r. znajdowało się 5 wytwórni materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością i 38 miejsc obrotu tymi produktami. W omawianym okresie przeprowadzono 2 kontrole w zakładach produkujących materiały do kontaktu z żywnością oraz 5 kontroli w zakładach obrotu tymi produktami - nieprawidłowości nie stwierdzono. Pobrano do badań laboratoryjnych 7 próbek wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Próbkę nie zostały zakwestionowane.

INTERWENCJE

W 2023r. do PSSE w Żywcu wpłynęło 37 interwencji (w tym 12 zgłoszonych anonimowo) dotyczących bezpieczeństwa produkowanej i wprowadzanej do obrotu żywności (w 2022r. – 49). Rozpatrzono bezpośrednio 32 interwencje (86,5%). W 1 przypadku sprawę w całości przekazano do rozpatrzenia wg właściwości rzeczowej do Powiatowego Lekarza Weterynarii w Żywcu i do Urzędu Skarbowego w Żywcu. Natomiast 3 interwencje dotyczące suplementu diety zostaną ostatecznie rozstrzygnięte po zakończeniu postępowania przez Głównego Inspektora Sanitarnego. W 1 przypadku nie było możliwości przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego, ponieważ w międzyczasie obiekt zakończył działalność. Zasadność zarzutów podniesionych przez skarżących została potwierdzona w 13 przypadkach, co stanowi blisko 40% rozpatrzonych spraw (w 2022r. – również blisko 40%).

Wśród złożonych interwencji:

- 18 dotyczyło niewłaściwej jakości zdrowotnej zakupionych środków spożywczych (*głównie wprowadzania do obrotu żywności przeterminowanej lub z oznakami widocznych zanieczyszczeń*);
- 13 dotyczyło nieprawidłowych warunków higieniczno-sanitarnych w zakładach produkcyjnych, obiektach obrotu żywnością oraz w zakładach żywienia zbiorowego;
- 1 interwencja dotyczyła wprowadzania do obrotu w sklepiku szkolnym środków spożywczych niedozwolonych rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (Dz. U. z 2006r., poz.1154);
- 1 interwencja dotyczyła prowadzenia działalności niezgodnie z decyzją zatwierdzającą obiekt do prowadzenia działalności;
- 1 interwencja (w całości przekazana do PLW w Żywcu) dot. nielegalnej produkcji wędlin;
- 3 interwencje złożono na oznakowanie suplementów diety.

W wyniku kontroli przeprowadzonych w związku z interwencjami nałożono 12 mandatów karnych na łączną kwotę 4 500,- zł oraz wydano 8 decyzji administracyjnych, w tym 2 decyzje zakazujące prowadzenia działalności w związku ze stwierdzeniem szkodników magazynowych oraz wprowadzania do obrotu środków spożywczych po upływie daty minimalnej trwałości/terminu przydatności do spożycia.

Przekazano do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego sprawę dotyczącą ukarania na podstawie art. 103 ust. 1 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (t.j. Dz. U. z 2023r., poz. 1448) ze względu na prowadzenie działalności w zakresie niezgodnym z decyzją o zatwierdzeniu zakładu

Podczas przeprowadzania kontroli interwencyjnych pobrano do badań laboratoryjnych 6 próbek środków spożywczych – żadna nie została zakwestionowana. Ponadto pobrano 2 próbki sanitarne (zmiotki z podłogi w magazynie mąki i wytrzepek z koszyków) - obie zdyskwalifikowano.

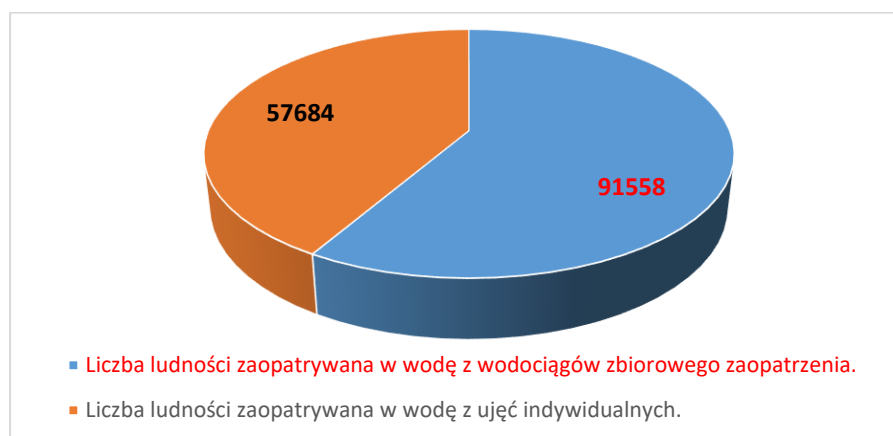
IV. Nadzór nad jakością wody

1. Jakość wody przeznaczanej do spożycia przez ludzi w wodociągach zbiorowego zaopatrzenia.

Mieszkańcy powiatu żywieckiego zaopatrywani są w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi przez:

- wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę zarządzane przez przedsiębiorstwa wodociągowe, zakłady gospodarki komunalnej lub zarejestrowane spółki wodne,
- prywatne wodociągi, które nie posiadają zarządcy odpowiedzialnego za jakość produkowanej wody,
- studnie indywidualne.

Wykres 21. Zaopatrzenie ludności powiatu żywieckiego w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi w 2023r.

W 2023r. wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę zarządzane przez przedsiębiorstwa wodociągowe zgodnie z ustawą z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz. U. z 2023r. poz. 537 z późn. zm.) dostarczały wodę do około 61,3 % mieszkańców powiatu.

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 3 Ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2023r. poz. 40) oraz art. 3 ust. 1 w/w ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, zbiorowe zaopatrzenie ludności w wodę jest zadaniem własnym gminy.

W gminach Koszarawa i Ujsoły nadal brak jest wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę. W gminie Rajcza poniżej 10% mieszkańców zaopatrywanych jest przez wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę.

Są również takie gminy, w których powyżej 60% mieszkańców zaopatrywanych jest w wodę z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę. Do gmin tych należą:

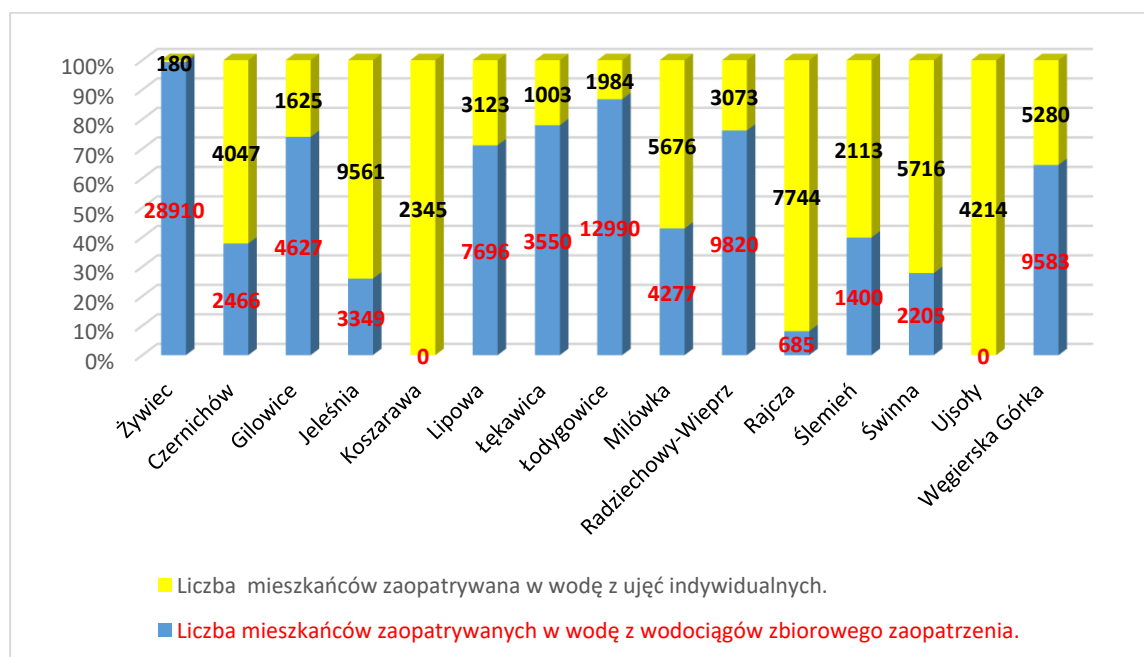
- Węgierska Górka – powyższej 60 % mieszkańców;

- Lipowa, Łękawica, Gilowice i Radziechowy -Wieprz – powyżej 70 % mieszkańców;
- Łodygowice - powyżej 80 % mieszkańców;
- Żywiec - prawie 100% mieszkańców.

Tabela 15. Liczba mieszkańców poszczególnych gmin w % zaopatrywana w wodę z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę w 2023r.

Gminy Powiatu Żywieckiego	% mieszkańców gminy zaopatrywanych w wodę przez wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę
Żywiec	99,4
Czernichów	37,9
Gilowice	74,0
Jeleśnia	25,9
Koszarawa	0,0
Lipowa	71,1
Łękawica	78,0
Łodygowice	86,8
Milówka	43,0
Radziechowy-Wieprz	76,2
Rajcza	8,1
Ślemień	39,9
Świnna	27,8
Ujsoły	0,0
Węgierska Górka	64,5

Wykres 22. Zaopatrzenie mieszkańców gmin powiatu żywieckiego w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi w 2023r.

W 2023r. pod nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żywcu było 28 wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę, w tym:

- produkujących ≤ 100 m³/d wody – 15
- produkujących od 101 do 1000 m³/d wody – 12
- produkujących od 1001 do 10000 m³/d wody - 1

Wodociągi te rozprowadziły około 11 013 m³/d wody do spożycia. Jakość wody dostarczana przez te wodociągi była na bieżąco monitorowana w ramach kontroli wewnętrznej przez zarządców tych wodociągów oraz w ramach nadzoru sanitarnego przez PPIS w Żywcu.

W 2023r. skontrolowano jakość wody we wszystkich 28 wodociągach. W ramach nadzoru sanitarnego pobrano do badań fizykochemicznych i mikrobiologicznych z ww. wodociągów 213 próbek wody.

Jakość wody w 184 próbkach (86,4%) spełniała wymagania określone w obowiązującym rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017r. poz. 2294) i była przydatna do spożycia przez ludzi. Zakwestionowano jakość wody w 29 próbkach (co stanowi 13,6%) ze względu na podwyższoną mętność, przekroczony chloroform oraz obecność bakterii grupy coli, Escherichia coli, Enterokoki oraz podwyższoną ogólną liczbę mikroorganizmów w temp. 22°C po 72h.

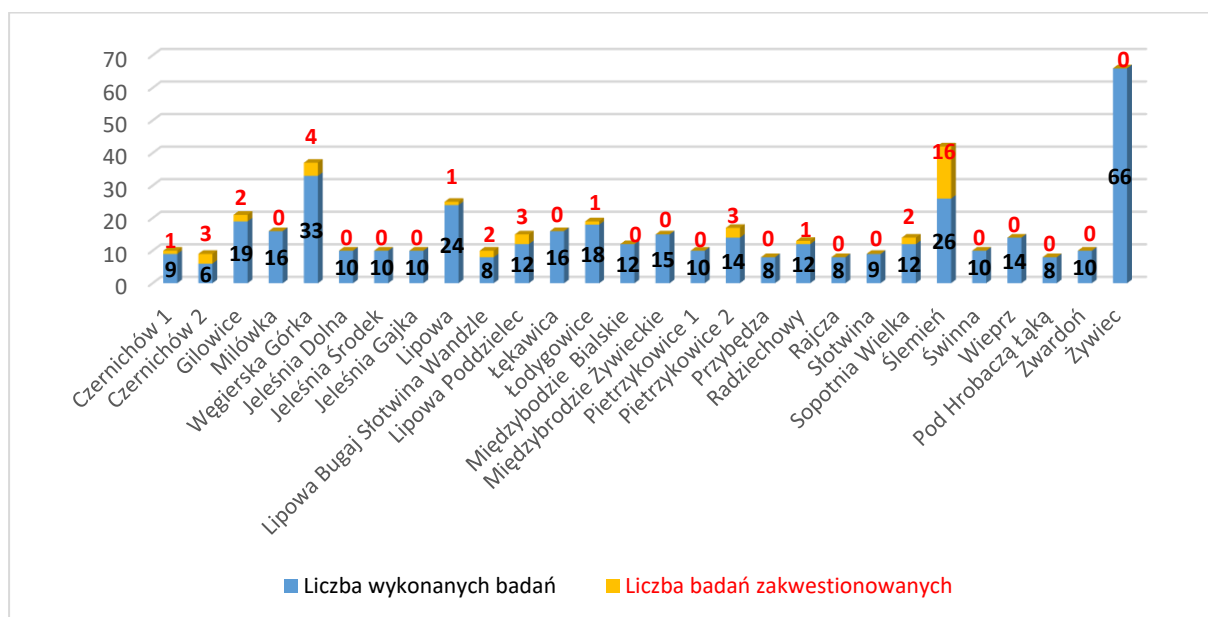
Natomiast dysponenci tych wodociągów w ramach realizowanej kontroli wewnętrznej przeprowadzili badania 212 próbek wody, z czego zakwestionowano jakość wody w 10 próbkach (4,7%) ze względu na podwyższoną mętność, przekroczony chloroform i pH oraz podwyższoną ogólną liczbę mikroorganizmów w temp. 22°C po 72h.

A zatem w sumie z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę przebadanych zostało 425 próbek wody.

W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono, że jakość wody w 386 próbkach (90,8%) spełniała wymagania określone w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017r. poz. 2294) i była przydatna do spożycia przez ludzi.

Ogółem na 12 wodociągach sieciowych zakwestionowano jakość wody w 39 próbkach, tj. 9,2% zbadanych (pobranych w ramach nadzoru sanitarnego oraz kontroli wewnętrznej).

Wykres 23. Liczba próbek wody pobranych do badań laboratoryjnych na poszczególnych wodociągach zbiorowego zaopatrzenia w wodę w 2023r.

Kwestionowane próbki dotyczyły następujących wodociągów:

1) Wodociąg sieciowy Czernichów II (3 próbki):

- ✓ 2 próbki wody pobrane w budynku mieszkalnym oraz 1 pobrana ze zbiornika wody uzdatnionej w Czernichowie – stwierdzono podwyższoną mętność, tj. 1,3 NTU, 1,7 NTU oraz 4,8 NTU (*zalecany zakres wartości do 1,0 NTU*), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia.

2) Wodociąg sieciowy Czernichów I (1 próbka):

- ✓ 1 próbka pobrana w budynku mieszkalnym - stwierdzono podwyższoną mętność – 1,6 NTU (*zalecany zakres wartości do 1,0 NTU*), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia.

3) Wodociąg sieciowy Węgierska Górka (4 próbki):

- ✓ 2 próbki pobrane w Przedszkolu w Ciścu, 1 próbka pobrana w sklepie spożywczym w Ciścu oraz 1 próbka pobrana na SUW w Ciężynie - stwierdzono podwyższoną mętność – 1,3 NTU, 1,4 NTU, 1,8 NTU i 1,9 NTU (*zalecany zakres wartości do 1,0 NTU*), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia.

4) Wodociąg sieciowy Lipowa (1 próbka):

- ✓ 1 próbka wody pobrana w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Lipowej – stwierdzono podwyższoną mętność - 1,4 NTU (*zalecany zakres wartości do 1,0 NTU*), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia.

5) Wodociąg sieciowy Lipowa Bugaj Słotwina Wandzle (2 próbki):

- ✓ 2 próbki wody pobrane w budynkach mieszkalnych w Lipowej i w Słotwinie - stwierdzono podwyższoną mętność - 1,7 NTU (*zalecany zakres wartości do 1,0 NTU*) oraz przekroczony chloroform – 0,0486 mg/l (*wymagania: 0,030 mg/l*), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia.

6) Wodociąg sieciowy Lipowa Poddzielec (2 próbki):

- ✓ 1 próbka wody pobrana w budynku mieszkalnym w Lipowej - stwierdzono podwyższoną mętność - 1,4 NTU (*zalecany zakres wartości do 1,0 NTU*), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia;
- ✓ 1 próbka wody pobrana w budynku mieszkalnym w Lipowej - stwierdzono obecność bakterii grupy coli w ilości 3 jtk/100ml; *Escherichia coli* - 8 jtk/100ml; Enterokoki - 4 jtk/100 ml (*wymagania: bakterie grupy coli < 10 jtk/100ml, Escherichia coli 0 jtk/100ml, Enterokoki 0 jtk/100ml*) oraz przekroczony chloroform – 0,0557 mg/l (*wymagania: 0,030 mg/l*), wobec czego orzeczono o braku przydatności wody do spożycia przez ludzi. PPIS w Żywcu wydał decyzję o braku przydatności wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi z przedmiotowego wodociągu do czasu uzyskania pozytywnego wyniku badania wody oraz podjęcia skutecznych działań naprawczych. O powyższej decyzji PPIS w Żywcu poinformował dysponenta wodociągu, Wójta Gminy Lipowa, ZZK w Żywcu oraz ŚPWIS. Stosowny komunikat umieszczony został również na stronie BIP PSSE w Żywcu.

7) Wodociąg sieciowy Łodygowice (1 próbka):

- ✓ 1 próbka pobrana w SUW Bartoszowiec w Łodygowicach - stwierdzono podwyższoną mętność - 1,4 NTU (*zalecany zakres wartości do 1,0 NTU*), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia.

8) Wodociąg sieciowy Pietrzykowice II (3 próbki):

- ✓ 1 próbka wody pobrana w budynku mieszkalnym w Pietrzykowicach - stwierdzono zaniżoną wartość pH - 6,2 (*wymagania: 6,5-9,5*), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia;
- ✓ 2 próbki wody pobrane w budynku mieszkalnym w Pietrzykowicach – stwierdzono obecność bakterii grupy coli w ilości 6 jtk/100ml i 78 jtk/100ml oraz dwukrotnie Enterokoki w ilości 4 jtk/100 ml (*wymagania: bakterie grupy coli < 10 jtk/100ml, Enterokoki 0 jtk/100ml*), wobec czego wydano orzeczenia o braku przydatności wody do spożycia przez ludzi. W związku z tym, że próbka wody pobrana równocześnie przez PPIS w Żywcu w innym punkcie, tj. Szkole Podstawowej w Pietrzykowicach nie wykazała przekroczeń parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych, PPIS w Żywcu nie wydał decyzji zakazującej korzystania z wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi z przedmiotowego wodociągu. Natomiast niezwłocznie pobrał 2 próbki wody w przedmiotowym budynku mieszkalnym w 2 punktach czerpalnych, tj. w kranie u konsumenta oraz bezpośrednio za wodomierzem, w celu sprawdzenia jakości wody dostarczanej przez przedmiotowy wodociąg. Przeprowadzone badania wykazały, że jakość dostarczanej wody przez przedsiębiorstwo wodociągowe odpowiada wymaganiom obowiązujących przepisów, natomiast dysponent wodociągu ustalił, że skażenie instalacji wewnętrznej budynku wynika z równoczesnego korzystania z wody z prywatnej studni.

9) Wodociąg sieciowy Gilowice (2 próbki):

- ✓ 1 próbka wody pobrana w Szkole Podstawowej w Rychwałdzie - stwierdzono przekroczony chloroform – 0,044 mg/l (*wymagania: 0,030 mg/l*), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia;
- ✓ 1 próbka wody pobrana ze zbiornika wody uzdatnionej w Rychwałdzie – stwierdzono podwyższoną ogólną liczbę mikroorganizmów w temp. 22°C po 72h, tj. 180 jtk/1ml (*zaleca się aby ogólna liczba mikroorganizmów nie przekraczała 100 jtk/1ml w wodzie wprowadzanej do sieci wodociągowej*), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia.

10) Wodociąg sieciowy Sopotnia Wielka (2 próbki):

- ✓ 1 próbka wody pobrana w budynku piekarni w Sopotni Małej i 1 próbka pobrana w SUW w Sopotni Wielkiej - stwierdzono podwyższoną mętność - 1,4 NTU i 1,9 NTU (*zalecany zakres wartości do 1,0 NTU*), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia.

11) Wodociąg sieciowy Radziechowy (1 próbka):

- ✓ 1 próbka wody pobrana w SUW w Radziechowach - stwierdzono przekroczony chloroform – 0,0628 mg/l (*wymagania: 0,030 mg/l*), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia;

12) Wodociąg sieciowy Ślemień (16 próbek):

- ✓ 15 próbek pobranych w następujących punktach: Oczyszczalnia ścieków w Ślemieniu (4 próbki), Sklep „Spar” w Ślemieniu (6 próbek), sklep Delikatesy Centrum w Ślemieniu (5 próbek) - stwierdzono podwyższoną mętność – od 1,2 NTU do 4,5 NTU (*zalecany zakres wartości do 1,0 NTU*), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia;
- ✓ 1 próbka wody pobrana w budynku mieszkalnym w Ślemieniu - stwierdzono obecność bakterii grupy coli w ilości 96 jtk/100ml; *Escherichia coli* - 5 jtk/100ml, *Enterokoki* - 12 jtk/100 ml oraz ogólną liczbę mikroorganizmów w temp. 22°C po 72h >300 jtk/1ml (*wymagania: bakterie grupy coli < 10 jtk/100ml, Escherichia coli 0 jtk/100 ml, Enterokoki 0 jtk/100ml oraz ogólna liczba mikroorganizmów – zalecana wartość do 200 jtk/1ml w kranie u konsumenta*), wobec czego orzeczono o braku przydatności wody do spożycia przez ludzi. PPIS w Żywcu wydał decyzję o braku przydatności wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi z przedmiotowego wodociągu do czasu uzyskania pozytywnego wyniku badania wody oraz podjęcia skutecznych działań naprawczych. O powyższej decyzji PPIS w Żywcu poinformował dysponenta wodociągu, Wójta Gminy Ślemień, ZZK w Żywcu oraz SPWIS. Stosowny komunikat umieszczony został również na stronie BIP PSSE w Żywcu.

W większości przypadków stwierdzone przekroczenia trwały krótko, ponieważ przedstawiciele PSSE w Żywcu - bezzwłocznie po uzyskaniu informacji o przekroczeniach - informowali o nich telefonicznie dysponentów wodociągów, którzy podejmowali natychmiastowe działania naprawcze. Najczęściej polegały one na czyszczeniu filtrów oraz dezynfekcji urządzeń do

uzdatniania i dystrybucji wody. Na skutek podjętych działań jakość wody ulegała poprawie, co potwierdzały pozytywne wyniki kontrolnych badań wody.

Wykres 24. % zakwestionowanych badań wody wykonanych w ramach nadzoru sanitarnego i kontroli wewnętrznej na poszczególnych wodociągach w 2023r.

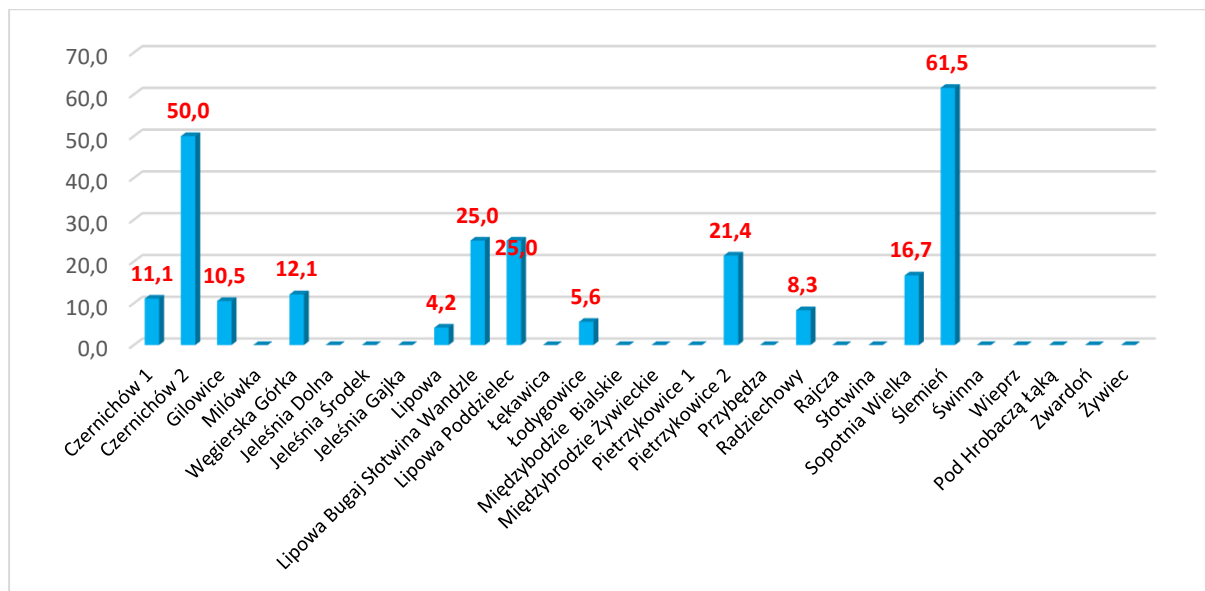

Tabela 16. Wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę na terenie powiatu żywieckiego w 2023r.

Lp	Nazwa wodociągu	Zarządca wodociągu	Adres zarządcy		Liczba zaopatrywanej ludności	Produkcja wody m ³ /d
1	Żywiec	Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.	Żywiec	Bracka 66	28910	5528,0
2	Węgierska Górka	Beskid EKO SYSTEM Sp. z o.o	Cięcina	Graniczna 1	9583	800,0
3	Czernichów 1	Spółka Wodociągowa Czernichów	Czernichów	Strażacka 6	380	25,0
4	Gilowice	Zakład Usług Komunalnych w Gilowicach	Gilowice	Krakowska 40	4627	370,0
5	Jeleśnia Dolna	Spółka Wodociągowa „Jeleśnia Dolna”	Jeleśnia	Starowiejska 69	1519	98,0
6	Sopotnia Wielka	Zakład Gospodarki Komunalnej w Jeleśni	Jeleśnia	Plebańska 5	1110	188,0
7	Jeleśnia Środek	Spółka Wodna „Jeleśnia Środek”	Jeleśnia	Żywiecka 2	560	86,0
8	Lipowa Poddzielec	Spółka Wodociągowa „Lipowa Poddzielec”	Lipowa	Jana Pawła II 84	420	26,0
9	Lipowa	Zakład Gospodarki Komunalnej w Lipowej	Lipowa	Wiejska 44	6795	880,0
10	Lipowa Bugaj Słotwina Wandzle	Zakład Gospodarki Komunalnej w Lipowej	Lipowa	Wiejska 44	243	8,0
11	Łękawica	Zakład Usług Komunalnych	Łękawica	Żywiecka 23	3550	250,0

12	Łodygowice	Eco Team Service Sp. z o.o.	Łodygowice	Piłsudskiego 75	10749	680,0
13	Pietrzykowice I	Eco Team Service Sp. z o.o.	Łodygowice	Piłsudskiego 75	883	43,0
14	Pietrzykowice II	Eco Team Service Sp. z o.o.	Łodygowice	Piłsudskiego 75	1358	87,0
15	Międzybrodzie Bialskie	Zakład Usługowo-Produkcyjny Gospodarki Wodno-Ściekowej Isepnica	Międzybrodzie Bialskie	Energetyków 2	486	133,0
16	Międzybrodzie Żywieckie	Zakład Usługowo-Produkcyjny Gospodarki Wodno-Ściekowej Isepnica	Międzybrodzie Bialskie	Energetyków 2	1100	316,9
17	Pod Hroba.Łąką	Spółka Wodno-Wodociągowa "Pod Hrobczą Łąką"	Międzybrodzie Bialskie	Alojzego Koniora 23	400	60,0
18	Milówka	Gminny Zakład Gospodarki Komunalnej w Milówce	Milówka	Jana Kazimierza 123	4277	190,0
19	Przybędza	Spółka Wodno Ściekowa w Przybędzy	Przybędza	3-Maja 75	870	85,0
20	Radziechowy	Spółka Wodna w Radziechowach	Radziechowy	Św. Marcina 23	4400	300,0
21	Rajcza	Zakład Usług Komunalnych w Rajczy	Rajcza	Górska 1	300	20,0
22	Zwardoń	Zakład Usług Komunalnych w Rajczy	Rajcza	Górska 1	385	25,0
23	Słotwina	Spółka Wodociągowa w Słotwinie	Słotwina	Rudzika 8	238	66,0
24	Ślemień	Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. Ślemień	Ślemień	Za rzeką 5	1400	50,0
25	Czernichów 2	Spółka Wodna nr 1 w Czernichowie	Tresna	Kościelna 13	100	20,0
26	Wieprz	Spółka Wodno Ściekowa w Wieprzu	Wieprz	Żywiecka 355	4550	389,0
27	Świnna	Gmina Świnna		Wspólna 13	2205	217,0
28	Jeleśnia "Gajka"	Związek Międzygminny ds.. Ekologii w Żywcu	Żywiec	Ks.Pr.St.Słonki 22	160	72,0
Razem					91558	11013

Na podstawie wyników badań wody pobranej z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę w 2023r. w ramach nadzoru sanitarnego i kontroli wewnętrznej, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żywcu ocenił pozytywnie jakość wody w w/w wodociągach zbiorowego zaopatrzenia w wodę.

2. Jakość wody przeznaczanej do spożycia przez ludzi w wodociągach indywidualnych.

Obowiązujące rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczanej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 2294) określa także wymagania dla wody pobieranej z indywidualnych ujęć wody zaopatrujących co najmniej 50 osób lub dostarczających co najmniej średnio 10 m³ wody na dobę oraz bez względu na ilość dostarczanej wody, jeżeli woda ta służyła do działalności handlowej lub w budynkach użyteczności publicznej.

W 2023r. skontrolowano jakość wody w 72 ze 138 (co stanowi ponad 52%) wodociągów obiektów użyteczności publicznej, tj.: szkół, przedszkoli, ośrodków wczasowych, które ujmują wodę z indywidualnych ujęć wody. W obiektach tych przedstawiciele PPIS w Żywcu w ramach nadzoru sanitarnego pobrali do badania 54 próbki wody, a ich dysponenci w ramach kontroli wewnętrznej 226 próbek. Łącznie przebadano 280 próbek wody.

W sumie w ciągu 2023r. zakwestionowano jakość wody w 26 próbkach, tj. 9,3%, z czego:

- 1) w 5 próbkach (tj. 9,3%) pobranych w ramach nadzoru sanitarnego, w tym:
 - ✓ w 4 przypadkach określono warunkową przydatność, z czego: w 3 - ze względu na podwyższony parametr mętności oraz w 1 - ze względu na przekroczoną ogólną liczbę mikroorganizmów w temp. 22°C po 72h;
 - ✓ w 1 przypadku orzeczono o braku przydatności wody do spożycia ze względu na ponadnormatywną liczbę bakterii grupy coli. W związku z tym PPIS w Żywcu wydał decyzję o braku przydatności wody zaopatrującej wodociąg obiektu do czasu przeprowadzenia działań naprawczych i zapewnienia wody właściwej jakości zdrowotnej. O wydanej decyzji informowany był właściciel wodociągu, wójt gminy właściwy ze względu na lokalizację obiektu, ZZK oraz ŚPWIS.
- 2) w 21 próbkach (tj. 9,3%) pobranych przez dysponentów w ramach kontroli wewnętrznej, w stosunku do których orzeczono warunkową przydatność wody do spożycia ze względu na:
 - ✓ podwyższoną mętność - w 18 przypadkach;
 - ✓ podwyższoną ogólną liczbę mikroorganizmów w temp. 22°C po 72h - w 2 przypadkach;
 - ✓ podwyższoną mętność oraz ogólną liczbę mikroorganizmów w temp. 22°C po 72h – w 1 przypadku.

Stwierdzone przekroczenie miało charakter incydentalny i krótkotrwały, gdyż zarządcy obiektów podejmowali natychmiastowe działania naprawcze. W wyniku podjętych działań jakość wody w obiekcie ulegała poprawie, co potwierdziły pozytywne wyniki przeprowadzonych kontrolnych badań wody.

Z § 7 Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 2294) wynika konieczność ustalania harmonogramu pobierania próbek wody do badań w uzgodnieniu z właściwym państwowym powiatowym inspektorem sanitarnym, tak aby terminy badania były równomiernie rozłożone w czasie. W/w obowiązek dotyczy zarówno przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych, jak i podmioty wykorzystujące wodę pochodzącą z indywidualnego ujęcia, jako część działalności handlowej lub w budynkach użyteczności publicznej. Ponadto realizacja badań w ramach kontroli wewnętrznej zgodnie z ustalonym harmonogramem jest jednym z elementów na podstawie którego organy PIS wydają okresowe i obszarowe oceny jakości wody (§ 22 i § 23 rozporządzenia). W związku z niedopełnieniem tego obowiązku przez podmioty wykorzystujące wodę pochodzącą z indywidualnego ujęcia jako część działalności handlowej lub w budynkach użyteczności publicznej nałożono 7 mandatów karnych na sumę 1 750, - zł.

Dodatkowo, mając na uwadze zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego ludzi związanego z funkcjonowaniem instalacji ciepłej wody, wyposażonej w urządzenia wytwarzające aerozol wodno-powietrzny, w której może dochodzić do namnażania się pałeczek *Legionella sp.*, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żywcu w roku 2023r. pobrał do badania ogółem 104 próbki ciepłej wody użytkowej, w tym w ramach dodatkowo przeprowadzonej akcji w placówkach całodobowej opieki pobrano 52 próbki.

Przeprowadzone badania ciepłej wody użytkowej wykazały:

- w 93 próbkach brak/znikome skażenie instalacji ciepłej wody (co stanowi 89,4%);
- w 8 próbkach średnie skażenie instalacji ciepłej wody (co stanowi 7,6%);
- w 3 próbkach wysokie skażenie instalacji ciepłej wody (co stanowi 2,9%);

W przypadku stwierdzenia średniego lub wysokiego stopnia skażenia instalacji ciepłej wody zarządcy obiektów podejmowali natychmiastowe działania interwencyjne polegające głównie na termicznej dezynfekcji instalacji. Ponadto na skutek stwierdzenia wysokiego stopnia skażenia instalacji ciepłej wody bakteriami *Legionella sp.* w jednym obiekcie PPIS w Żywcu wydał decyzję nakazującą zaprzestania korzystania z wszystkich pryszniców.

W wyniku podejmowanych działań jakość ciepłej wody użytkowej w obiektach ulegała poprawie, co potwierdzały pozytywne wyniki przeprowadzonych kontrolnych badań wody.

3. Jakość wody w ujęciach powierzchniowych.

Wymagania, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia określa rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 29 sierpnia 2019r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (Dz.U. z 2019r. poz.1747).

W ewidencji PSSE w Żywcu w 2023r. znajdowało się 25 ujęć wód powierzchniowych, z których woda ujmowana była do celów wodociągowych. W sumie skontrolowano jakość wody w 24 ujęciach (96%), w tym w:

- ✓ 19 ujęciach dla wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę do spożycia;
- ✓ 2 ujęciach wodociągu zakładowego Browaru Żywiec;
- ✓ 3 ujęciach wodociągów obiektów.

Nie została pobrana jedna próbka wody z ujęcia powierzchniowego na potoku Glinne, z którego ujmowana jest woda do obiektu pn. „Willa Hellvetia” w Korbielowie, ponieważ był on w 2023r. nieczynny

Przedstawiciele PPIS w Żywcu w ramach nadzoru sanitarnego pobrali 25 próbek do badań laboratoryjnych, natomiast dysponenci wodociągów w ramach kontroli wewnętrznej pobrali do badania 27 próbek wody.

Badana woda odpowiadała następującym kategoriom:

- 21 ujęć kategorii A2;
- 3 ujęcia kategorii A3.

W omawianym okresie jakość wody w ujęciach powierzchniowych uległa poprawie w stosunku do 2022r., kiedy to 17 ujęć zakwalifikowano do kategorii A2, a w 8 ujęciach woda odpowiadała wymaganiom kategorii A3.

Zgodnie z § 2 w/w rozporządzenia ustalone zostały trzy kategorie jakości wody, w zależności od wartości granicznych wskaźników jakości wody, które z uwagi na ich zanieczyszczenie muszą być poddane standardowym procesom uzdatniania, w celu uzyskania wody przeznaczonej do spożycia:

- ✓ kategoria A1 - woda wymagająca prostego uzdatniania fizycznego, w szczególności filtracji oraz dezynfekcji;
- ✓ kategoria A2 - woda wymagająca typowego uzdatniania fizycznego i chemicznego, w szczególności utleniania wstępnego, koagulacji, flokulacji, dekantacji, filtracji, dezynfekcji (chlorowania końcowego);
- ✓ kategoria A3 - woda wymagająca wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego, w szczególności utleniania, koagulacji, flokulacji, dekantacji, filtracji, adsorpcji na węglu aktywnym, dezynfekcji (ozonowania, chlorowania końcowego).

Na podstawie przeprowadzonych badań oceniono, że w 8 ujęciach woda odpowiadała wymaganiom żądanej kategorii czystości wód powierzchniowych (*co stanowi 33% skontrolowanych ujęć*). Były to:

- 1) Potok Leśnianka w Leśnej – ujęcie wodociągu zakładowego Browar Żywiec – kat. A3;
- 2) Zbiornik Tresna (Jezioro Żywieckie) w Tresnej Małej - ujęcie wodociągu zakładowego Browar Żywiec – kat. A3;
- 3) Potok Cięcinka w Cięcinie- ujęcie wodociągu sieciowego Węgierska Górka – kat. A2
- 4) Potok Romanka w Żabnicy - ujęcie wodociągu sieciowego Węgierska Górka – kat. A2
- 5) Potok Frydziowski w Ślemieniu - ujęcie wodociągu sieciowego Ślemień – kat. A2;
- 6) Dopływ Potoku Kalonka w Słotwinie - ujęcie wodociągu sieciowego Słotwina – kat. A2;
- 7) Potok Malinowski w Lipowej - ujęcie wodociągu sieciowego Lipowa – kat. A2;
- 8) Potok Bystra w Kamesznicy – ujęcie wodociągu sieciowego Milówka – kat. A2;

Natomiast w 2023r. w 16 ujęciach oceniono wodę jako nie spełniającą wymagań żądanej kategorii, w tym w:

- ✓ 1 ujęciu ze względu na odchylenia wyłącznie parametrów mikrobiologicznych,
- ✓ 1 ujęciu ze względu na odchylenia wyłącznie parametrów fizyko-chemicznych,
- ✓ 14 ujęciach ze względu na przekroczenia parametrów zarówno mikrobiologicznych, jak i fizyko-chemicznych.

Były to:

- 1) **Rzeka Koszarawa w Żywcu** – ujęcie wodociągu sieciowego Żywiec. Wymagana kategoria A2, oceniono fizykochemicznie jako A3 (*mangan, miedź, cynk*);
- 2) **Potok Kocierzanka w Łękawicy**- ujęcie wodociągu sieciowego Łękawica. Wymagana kategoria A1, oceniono fizykochemicznie jako A3 (*substancje organiczne ekstrahujące eterem naftowym, suma wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych- WWA*);

- 3) **Potok Wieśnik w Radziechowach** - ujęcie wodociągu sieciowego Radziechowy. Wymagana kategoria A1, oceniono fizykochemicznie jako A2 (*fenole*), również mikrobiologicznie jako A2 (*bakterie grupy coli, Escherichia coli*);
- 4) **Potok Przybędza w Radziechowach**- ujęcie wodociągu sieciowego Radziechowy. Wymagana kategoria A1, oceniono mikrobiologicznie jako A2 (*bakterie grupy coli*);
- 5) **Potok Łękawka Mała w Gilowicach ujęcie nr 1** - ujęcie wodociągu sieciowego Gilowice. Wymagana kategoria A1, oceniono fizykochemicznie jako A2 (*fenole*), również mikrobiologicznie jako A2 (*bakterie grupy coli*);
- 6) **Dopływ potoku Łękawka Mała w Gilowicach ujęcie nr 2** - ujęcie wodociągu sieciowego Gilowice. Wymagana kategoria A1, oceniono fizykochemicznie jako A2 (*fenole*), również mikrobiologicznie jako A2 (*bakterie grupy coli*);
- 7) **Potok Skotniczyk ujęcie nr 3** - ujęcie wodociągu sieciowego Gilowice. Wymagana kategoria A1, oceniono fizykochemicznie jako A2 (*fenole*), również mikrobiologicznie jako A2 (*bakterie grupy coli, Escherichia coli*);
- 8) **Potok Pierlaków w Sopotni Wielkiej** - ujęcie wodociągu sieciowego Sopotnia Wielka. Wymagana kategoria A1, oceniono fizykochemicznie jako A2 (*fenole*), również mikrobiologicznie jako A2 (*bakterie grupy coli*);
- 9) **Potok Bartoszowiec w Łodygowicach** - ujęcie wodociągu sieciowego Łodygowice. Wymagana kategoria A1, oceniono fizykochemicznie jako A2 (*fenole*), natomiast mikrobiologicznie jako A2 (*bakterie grupy coli*);
- 10) **Potok Kalonka w Łodygowicach**- ujęcie wodociągu sieciowego Łodygowice. Wymagana kategoria A1, oceniono fizykochemicznie jako A2 (*fenole*), również mikrobiologicznie jako A2 (*bakterie grupy coli, Enterokoki, Escherichia coli*);
- 11) **Dopływ Potoku Rزتoka w Czernichowie** - ujęcie wodociągu sieciowego Czernichów II. Wymagana kategoria A1, oceniono fizykochemicznie jako A2 (*fenole*);
- 12) **Potok Rزتoka w Zwardoniu** - ujęcie wodociągu sieciowego Zwardoń. Wymagana kategoria A1, oceniono fizykochemicznie jako A2 (*fenole*), również mikrobiologicznie jako A2 (*bakterie grupy coli, Enterokoki, Escherichia coli*);
- 13) **Potok Czarny w Lalikach** - ujęcie wodociągu sieciowego Zwardoń. Wymagana kategoria A1, oceniono fizykochemicznie jako A2 (*fenole*), również mikrobiologicznie jako A2 (*bakterie grupy coli, Enterokoki, Escherichia coli*);
- 14) **Potok Stachurski w Zarzeczcu** - wodociąg obiektu PHT „ODYS” w Zarzeczcu. Wymagana kategoria A1, oceniono fizykochemicznie jako A2 (*fenole*), również mikrobiologicznie jako A2 (*bakterie grupy coli, Enterokoki, Escherichia coli*);
- 15) **Potok Buczynka w Korbielowie** - wodociąg obiektu wczasowego „DIUNA” w Korbielowie. Wymagana kategoria A1, oceniono fizykochemicznie jako A2 (*fenole*), również mikrobiologicznie jako A2 (*bakterie grupy coli, Escherichia coli*);
- 16) **Jezioro Żywieckie w Zarzeczcu** - wodociąg Ośrodka Sportów Wodnych i Rekreacji „NEPTUN” w Zarzeczcu. Wymagana kategoria A1, oceniono fizykochemicznie jako A2 (*zapach, fenole*), również mikrobiologicznie jako A2 (*bakterie grupy coli, Enterokoki, Escherichia coli*);

Tabela 17. Ocena jakości wody w ujęciach powierzchniowych w odniesieniu do procesów uzdatniania w 2023r.

Lp.	Nazwa cieku wodnego.	Ocena jakości wody			Wymagana kategoria	Ocena
		Liczba próbek	Fch	Mb		
1	Potok Leśnianka w Leśnej	3	3xA2	3xA2	A3	spełnia
2	Zbiornik Tresna (Jezioro Żywieckie) w Tresnej Małej	3	2xA2 1xA3	2xA1 1xA2	A3	spełnia
3	Rzeka Koszarawa w Żywcu	6	2 xA1 3x A2 1x A3	5xA2	A2	nie spełnia
4	Potok Cięcinka w Cięcinie	2	1xA2 1xA1	2xA2	A2	spełnia
5	Potok Romanka w Żabnicy	2	1xA2 1xA1	2xA2	A2	spełnia
6	Potok Kocierzanka w Łękawicy	2	1xA2 1xA3	2xA2	A1	nie spełnia
7	Potok Frydziowski w Ślemieniu	2	1xA2 1xA1	2xA2	A2	spełnia
8	Potok Wieśnik w Radziechowach	2	1xA2 1xA1	2xA2	A1	nie spełnia
9	Potok Przybędza w Przybędzy	2	2xA1	1xA1 1xA2	A1	nie spełnia
10	Potok Łękawka Mała - ujęcie nr 1 w Gilowicach	2	1xA2 1xA1	1xA1 1xA2	A1	nie spełnia
11	Dopływ Potoku Łękawka Mała - ujęcie nr 2 w Gilowicach	2	1xA2 1xA1	2xA2	A1	nie spełnia
12	Potok Skotniczyk – ujęcie nr 3 w Gilowicach	2	1xA1 1xA2	1xA1 1xA2	A1	nie spełnia
13	Dopływ Potoku Kalonka w Słotwinie	2	1xA2 1xA1	2xA2	A2	spełnia
14	Potok Malinowski w Lipowej	2	1xA2 1xA1	2xA2	A2	spełnia
15	Potok Bystra w Kamesznicy	2	1xA2 1xA1	2xA2	A2	spełnia
16	Potok Pierlaków w Sopotni Wielkiej	2	1xA2 1xA1	2xA2	A1	nie spełnia
17	Potok Bartoszowiec w Łodygowicach	2	1xA2 1xA1	1xA1 1xA2	A1	nie spełnia
18	Potok Kalonka w Łodygowicach	2	1xA2 1xA1	2xA2	A1	nie spełnia
19	Dopływ potoku Roztoka Czernichowie w	1	1xA2	1xA1	A1	nie spełnia
20	Potok Roztoka w Zwardoniu	2	1xA2 1xA1	1xA1 1xA2	A1	nie spełnia
21	Potok Czarny w Lalikach	2	2xA2	1xA1 1xA2	A1	nie spełnia
22	Potok Stachurski w Zarzeczcu	2	1xA2 1xA1	2xA2	A1	nie spełnia
23	Potok Glinne w Korbielowie				A1	nie badano

24	Potok Buczynka w Korbielowie	2	1xA2 1xA1	1xA2 1xA1	A1	nie spełnia
25	Jezioro Żywieckie w Zarzeczcu	1	1xA2	1xA2	A1	nie spełnia

4. Jakość wody w ujęciach podziemnych.

W omawianym okresie w ewidencji PSSE w Żywcu znajdowało się 146 ujęć podziemnych. Jakość wody skontrolowano w 15 ujęciach, z których pobrano wodę bezpośrednio z ujęć. Wodę oceniono na podstawie 15 próbek wody pobranych przez przedstawiciela PPIS w Żywcu i 16 próbek pobranych przez dysponentów wodociągów w ramach kontroli wewnętrznej.

Badania PIS wykazały dobrą jakość wody w 2 ujęciach podziemnych, a w 13 próbkach stwierdzono zanieczyszczenia mikrobiologiczne. Na podstawie badań przeprowadzonych przez dysponentów wodociągów w 1 ujęciu stwierdzono dobrą jakość wody, natomiast w 14 ujęciach zanieczyszczenia mikrobiologiczne.

W sumie przebadano 31 próbek wody, z których w 28 (tj. 90,3%) stwierdzono zanieczyszczenia mikrobiologiczne (w 2022 – w 75,9%).

Na podstawie badań przeprowadzonych zarówno w ramach urzędowej kontroli, jak i w ramach kontroli wewnętrznej w 2 ujęciach podziemnych, tj.

- ✓ wodociągu Gminy Węgierska Górka – ujęcie ul. Kościuszki (1 badanie PIS i 1 KW);
- ✓ wodociągu Rajcza (1 badanie PIS);

woda w stanie surowym była przydatna do spożycia przed uzdatnianiem.

W pozostałych ujęciach woda ma bardzo zmienne parametry mikrobiologiczne, dlatego zalecono, aby szczególną kontrolą objąć proces dezynfekcji wody.

5. KĄPIELISKA

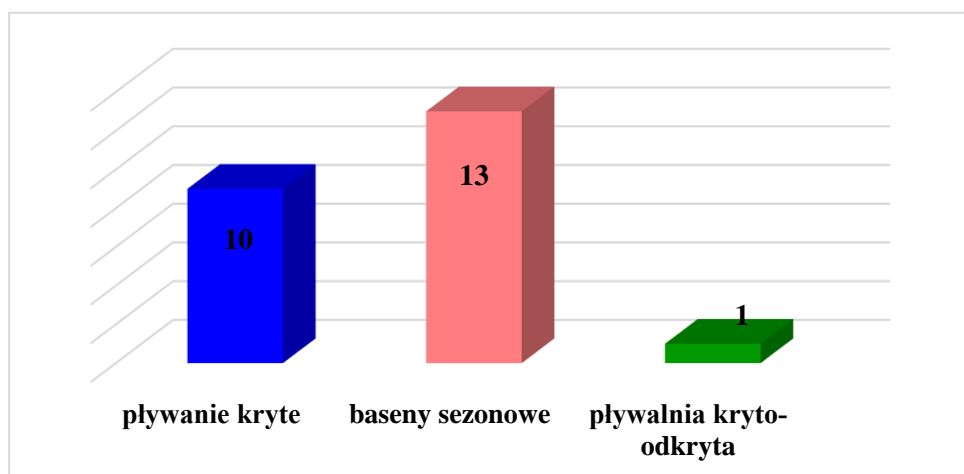
W 2023r. w ewidencji tut. Stacji nie było kąpielisk zorganizowanych, prowizorycznych oraz miejsc tradycyjnie wykorzystywanych do kąpieli.

6. PŁYWALNIE

W omawianym roku nadzorem PSSE w Żywcu objęte były 24 pływalnie, w tym:

- 10 krytych całorocznych, tj. Pływalnia Miejska zlokalizowana w Żywcu oraz 9 basenów zlokalizowanych na terenie wsi w obiektach świadczących usługi turystyczne;
- 13 odkrytych sezonowych, tj. 10 basenów kąpielowych zlokalizowanych na terenie obiektów wczasowych, 2 baseny usytuowane przy placówkach szkolnych i 1 basen kąpielowy znajdujący się na terenie rekreacyjnym;
- 1 pływalnia kryto-odkryta, tj. Aqua Park w Leśnej.

Wykres 25. Liczba pływalni na terenie powiatu żywieckiego w 2023r.

Skontrolowano 3 baseny działające przez cały rok, 7 basenów sezonowych oraz 1 pływalnię kryto-odkrytą. W sumie w obiektach tych przeprowadzono 16 kontroli, z czego:

- 4 kontrole basenów całorocznych;
- 8 kontroli basenów sezonowych;
- 4 kontrole pływalni kryto-odkrytej.

Na stwierdzone usterki sanitarno-techniczne wydano 1 decyzję administracyjną z wyznaczonym terminem usunięcia nieprawidłowości oraz 2 decyzje nakazujące wyłączenie z eksploatacji niecek basenowych wraz z systemami cyrkulacji, do czasu uzyskania pozytywnych wyników badań wody, ze względu na ponadnormatywną liczbę bakterii *Pseudomonas aeruginosa*, ogólną liczbę mikroorganizmów oraz przekroczoną mętność.

Zgodnie z harmonogramem poboru próbek Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żywcu na czynnych basenach kąpielowych pobierał do badań próbki wody z systemu cyrkulacji, z niecek basenowych i natrysków przy basenie. W przypadku nieznacznych przekroczeń wskaźników mikrobiologicznych i fizykochemicznych na bieżąco informowano właścicieli obiektów celem podjęcia działań naprawczych mających na celu przywrócenie dobrej jakości wody. Również zarządzający pływalniami, w ramach realizowanego harmonogramu badań, przesyłali do PPIS w Żywcu sprawozdania z badań wody basenowej wykonane w zakresie kontroli wewnętrznej.

Z w/w pływalni przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żywcu pobrali do badań laboratoryjnych ogółem 78 próbek wody, z których 49 (tj. 62,8%) zostało zakwestionowanych ze względu na odchylenia od wymagań zawartych w obowiązujących przepisach, w tym:

- ✓ 2 pod względem fizykochemicznym i mikrobiologicznym;
- ✓ 2 w zakresie mikrobiologicznym;
- ✓ 45 ze względu na odchylenia wyłącznie parametrów fizyko-chemicznych.

Najczęściej kwestionowanymi parametrami fizyko-chemicznymi były: mętność, chlor wolny, chlor związany, chloroform, natomiast z parametrów mikrobiologicznych: ogólna liczba bakterii, *Pseudomonas aeruginosa*, *Legionella sp.*

W ramach kontroli wewnętrznej dysponenci pływalni przekazali do badań 505 próbek, z czego 132 (tj. 26,1%) próbki zostały zakwestionowane ze względu na odchylenia od wymagań zawartych w obowiązujących przepisach, w tym:

- ✓ 4 pod względem mikrobiologicznym;
- ✓ 2 pod względem mikrobiologicznym i fizykochemicznym;
- ✓ 126 ze względu na odchylenia wyłącznie parametrów fizyko-chemicznych.

Najczęściej kwestionowanym parametrem mikrobiologicznym była ponadnormatywna ogólna liczba mikroorganizmów oraz ponadnormatywna liczba bakterii *Legionella sp.* w wodzie ciepłej z natrysków przy basenach, natomiast z parametrów fizykochemicznych kwestionowane były: chlor związany, chlor wolny, mętność i chloroform. W pozostałych 373 próbkach nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie badanych parametrów.

Na skutek stwierdzonych przekroczeń zarządcy obiektów podejmowali działania naprawcze mające na celu poprawę jakości wody w basenach.

Ocena jakości wody dokonywana była w oparciu o wymagania Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (t.j. Dz. U. z 2022r. poz. 1230).

V. Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej.

W 2023r. pod nadzorem PSSE w Żywcu znajdowało się 710 obiektów użyteczności publicznej. Skontrolowano 332 obiekty (*co stanowi 46,8%*), w tym 3 środki transportu do przewozu zwłok i szczątków, przeprowadzając w sumie 263 kontrole sanitarne.

PPIS w Żywcu wydał 24 decyzje administracyjne, w tym 4 decyzji unieruchamiających obiekt oraz 13 decyzji nakazujących zapewnić dobry stan sanitarno-techniczny obiektów i 7 decyzji prolongujących.

Decyzje unieruchamiające z rygorem natychmiastowej wykonalności zostały wydane w związku z:

- brakiem przydatności wody do spożycia przez ludzi ze względu na ponadnormatywną liczbę bakterii grupy coli (*1 przypadek*);
- zanieczyszczeniem instalacji ciepłej wody użytkowej bakteriami *Legionella sp.* (*1 przypadek*);
- ponadnormatywną liczbą bakterii *Pseudomonas aeruginosa* i ogólną liczbą mikroorganizmów w nieckach basenowych wraz z systemami cyrkulacji (*2 przypadki*).

Za usterki natury sanitarnej nałożono 11 mandatów karnych na kwotę 2 950 zł.

W 2023r. do obiektów o złym stanie sanitarno-technicznym zakwalifikowano:

- 6 innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie;
- 2 zakłady fryzjerskie;
- 1 amfiteatr;
- 1 halę widowiskowo-sportową.

Tabela 18. Działania kontrolno-represyjne w obiektach użyteczności publicznej w latach 2022 - 2023.

Rok	Liczba obiektów w ewidencji	Liczba obiektów skontrol.	%	Obiekty uznane za złe	%	Liczba przepr. kontroli	Liczba decyzji admin.	Liczba upomnień	Liczba mandatów	Na kwotę
2023	710	332	46,8	10	3,0	363	23	0	11	2950
2022	717	252	35,2	18	7,1	283	43	0	7	1950

Ponadto w ramach prowadzonych działań ustawowych wydano:

- 13 decyzji dotyczących ekshumacji zwłok,
- 44 postanowienia, w tym m.in: 25 wyrażających zgodę na sprowadzenie zwłok z zagranicy i 14 dotyczących zaopiniowania imprez masowych.

INTERWENCJE

W 2023 roku do PSSE w Żywcu w zakresie działalności higieny komunalnej wniesiono 19 interwencji, z których:

- ✓ 13 zostało w całości rozpatrzonych przez PPIS w Żywcu;
- ✓ 6 interwencji w całości zostało przekazanych innym organom do załatwienia zgodnie z kompetencjami (*bez wstępnego rozpoznania*).

Zasadność zarzutów podniesionych przez skarżących została potwierdzona w 8 przypadkach co stanowi blisko 62% rozpatrywanych spraw (w 2022r. – ok. 87%).

W związku z prowadzonymi postępowaniami wyjaśniającymi przeprowadzono 18 kontroli sanitarnych, w wyniku których wydano 4 decyzje administracyjne nakazujące usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości w obiektach. Za usterki natury sanitarnej nałożono 1 mandat karny na kwotę 200 zł.

Wniesione i rozpatrzone interwencje dotyczyły:

- ✓ w 2 przypadkach – niewłaściwego stanu sanitarnego lokalu mieszkalnego i związanych z tym uciążliwości;
- ✓ w 5 przypadkach – niewłaściwego stanu sanitarno-higienicznego pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi;
 - ✓ w 1 przypadku – uciążliwości powodowanych przez nieprawidłową gospodarkę odpadami komunalnymi;
 - ✓ w 3 przypadkach – zanieczyszczenia wody w studniach przydomowych;
 - ✓ w 1 przypadku – złej jakości wody dostarczanej przez wodociąg obiektu;
 - ✓ w 1 przypadku – złej jakości wody w nieckach basenowych;

VI. Warunki sanitarne w szkołach i innych placówkach oświatowo – wychowawczych.

W 2023r. na terenie powiatu żywieckiego bieżącym nadzorem sanitarnym objęto 791 placówek oświatowo wychowawczych, z czego 231 to obiekty stałe, natomiast 560 to placówki sezonowe (turnusy wypoczynku dzieci i młodzieży zgłoszone w elektronicznej bazie MEN).

Tabela 19. Placówki oświatowo-wychowawcze objęte nadzorem w 2023r.

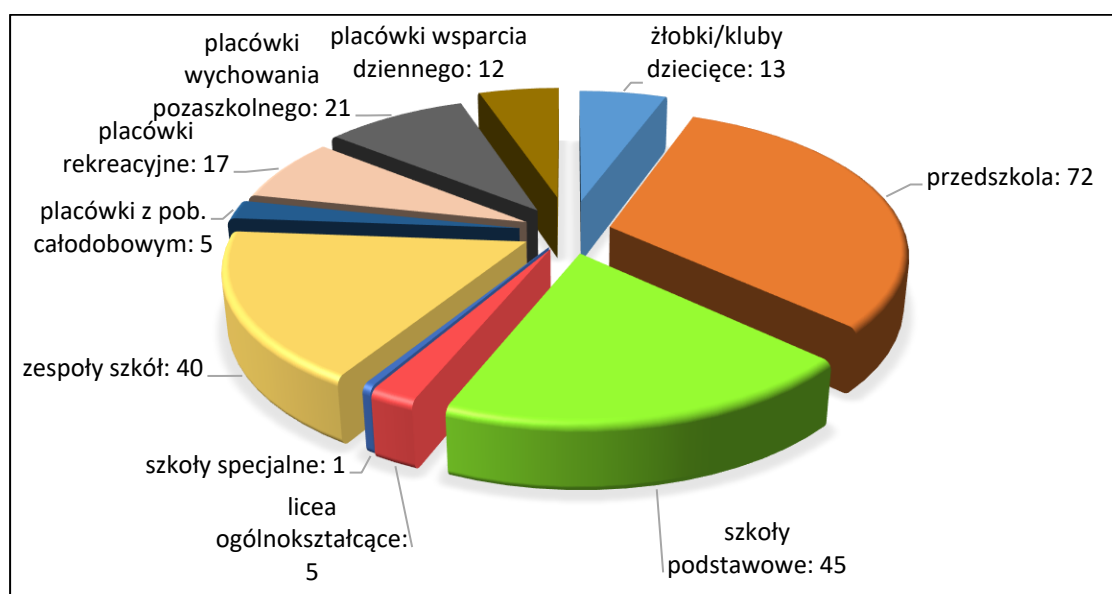
Rodzaje placówek	Liczba placówek	Liczba kontroli	Uwagi
stałych	231	155	
sezonowych	560	72	
uczelnii wyższych	0	0	

W ramach prowadzonego nadzoru w 2023r. skontrolowano łącznie 103 placówki stałe, w których przebywało 17 126 dzieci i młodzieży, co stanowi 44,6 % placówek nauczania i wychowania będących w ewidencji PSSE w Żywcu, oraz 72 turnusy wypoczynku dzieci i młodzieży, co stanowi blisko 13 % wszystkich zgłoszonych w bazie MEN na terenie powiatu żywieckiego, w których z wypoczynku korzystało 2838 uczestników.

W sumie w 2023r. przeprowadzono 227 kontroli, z czego 155 kontroli w placówkach stałych, natomiast 72 kontrole - w sezonowych.

Placówki objęte stałym nadzorem to przede wszystkim szkoły wszystkich typów i stopni, żłobki/kluby dziecięce, przedszkola i inne formy wychowania przedszkolnego, placówki z pobytem całodobowym, placówki wsparcia dziennego, placówki wychowania pozaszkolnego oraz placówki rekreacyjne takie jak np. domy wczasów dziecięcych, schroniska młodzieżowe.

Wykres 26. Placówki stałe objęte nadzorem PPIS w Żywcu w 2023r.

Przedmiotem czynności kontrolnych prowadzonych w placówkach nauczania, wychowania i wypoczynku była ocena warunków sanitarno-technicznych obiektów oraz terenów rekreacyjnych, w tym:

- 1) zapewnienia czystości i porządku,
- 2) infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego,
- 3) warunków do utrzymania higieny osobistej przez dzieci i młodzież,
- 4) dostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii,
- 5) sytuacji w zakresie posiadania przez placówki certyfikatów zgodności z Polską Normą na meble edukacyjne i sprzęt sportowy,
- 6) higieny procesu nauczania,
- 7) dożywiania dzieci i młodzieży,
- 8) zapewnienia uczniom możliwości pozostawienia w szkołach części podręczników i przyborów szkolnych,
- 9) warunków realizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami,
- 10) oceny organizacji i przebiegu akcji wypoczynku zimowego i letniego dzieci i młodzieży,

W wyniku przeprowadzonych kontroli w 2 placówkach stałych stwierdzono zły stan higieniczno – sanitarny (1,9% skontrolowanych). Natomiast kontrole placówek wypoczynku wykazały, że w 2 z nich nie zapewniono właściwych warunków sanitarno-higienicznych, co stanowi 2,7 % skontrolowanych turnusów.

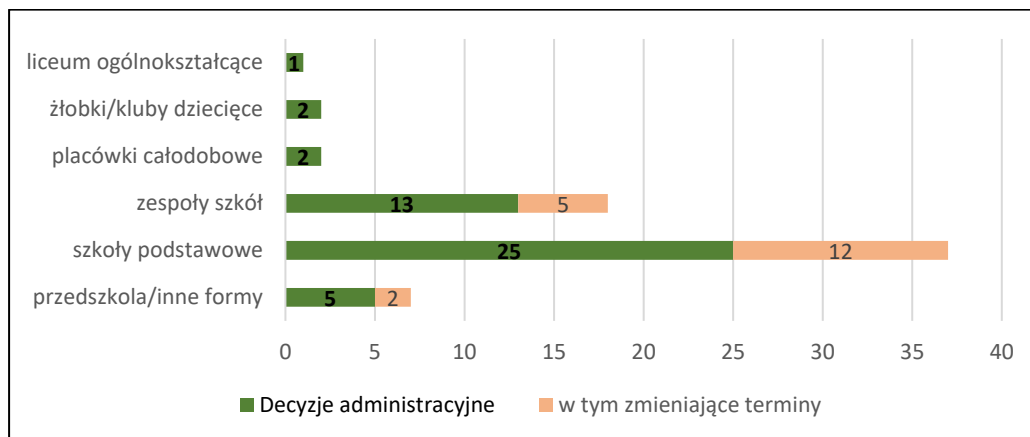
W wyniku nieprawidłowości stwierdzonych podczas kontroli w 2023r. wydano w sumie 48 decyzji administracyjnych (z czego 19 prolongujących termin) oraz 43 decyzje płatnicze.

Do nieprawidłowości, których usunięcie nakazano decyzjami administracyjnymi należały m.in.:

- zły stan techniczno-sanitarny ścian i sufitów w ciągach komunikacyjnych oraz w szatniach ogólnych;
- zły stan techniczno-sanitarny ścian, sufitów i podłóg w salach gimnastycznych wraz z zapleczem, w salach lekcyjnych oraz w innych pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt dzieci i młodzieży;
- zły stan techniczno-sanitarny stolarki drzwiowej w salach zajęć dla dzieci i młodzieży;
- niewłaściwa wysokość pomieszczeń przeznaczonych na prowadzenie zajęć;
- niedostosowanie mebli edukacyjnych do wymagań ergonomii;
- zły stan sanitarno-techniczny stolików i krzeseł szkolnych;
- brak odpowiedniej ilości stolików i krzeseł w stosunku do liczby uczniów;
- zły stan sanitarno-techniczny ścian w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych;
- brak standardów dostępności do urządzeń sanitarnych dla uczniów;
- brak właściwej wentylacji w pomieszczeniach na pobyt dzieci i młodzieży;
- brak osłon na grzejnikach centralnego ogrzewania w pomieszczeniach na pobyt dzieci przedszkolnych;
- brak bieżącej ciepłej wody do mycia rąk;

- zły stan sanitarno-techniczny ścian oraz stolarki drzwiowej w pokojach mieszkalnych i w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych w placówkach z pobytem całodobowym.

Wykres 27. Liczba wydanych decyzji administracyjnych w placówkach nauczania i wychowania w 2023 roku.

W celu poprawy warunków sanitarno-technicznych wystosowano również 19 wystąpień pokontrolnych skierowanych do organów prowadzących placówki nauczania i wychowania lub do ich dyrektorów.

Wystąpienia dotyczyły w szczególności:

- niezachowanych standardów dostępności do urządzeń sanitarnych;
- nieodpowiednich warunków na ogólnodostępnym placu zabaw wykorzystywanym przez przedszkole;
- niewłaściwego oświetlenia pomieszczeń do nauki;
- niewłaściwego ustawienia stanowisk uczniowskich (*pod pochylymi stropami*);
- niewłaściwej wentylacji;
- niezachowania zasady równomiernego rozłożenia zajęć lekcyjnych.

Wydano 8 opinii sanitarnych dot. spełnienia wymagań higienicznych i zdrowotnych w obiektach stanowiących poszerzenie bazy lokalowej istniejących szkół, lub w obiektach w których planowano uruchomienie nowych placówek bądź nowych kierunków w istniejących szkołach.

Tabela 20. Działania kontrolno-represyjne w placówkach oświatowych w latach 2022 - 2023.

Rok	Rodzaj placówki	Liczba placówek	Liczba placówek skontrol.	Liczba kontroli	Liczba mandatów	Na kwotę	Liczba decyzji	Liczba wystąpień
2023	stałych	231	103	155	6	2 000	48	19
	sezonowych (wypoczynek dzieci i młodzieży)	560	72	72	2	500	0	0

2022	stałych	230	80	100	2	550	34	10
	sezonowych (wypoczynek dzieci i młodzieży)	533	26	26	3	900	0	0

1. ŻŁOBKI I KLUBY DZIECIĘCE.

W roku 2023 na terenie działalności PPIS w Żywcu funkcjonowało 7 żłobków i 6 klubów dziecięcych. Skontrolowane zostały 3 placówki (23%), w których opiekę otrzymało 116 dzieci. W wyniku stwierdzonych nieprawidłowości dot. braku wentylacji w pomieszczeniu na pobyt dzieci, na zarządzającego klubem dziecięcym nałożono obowiązki zawarte w decyzji administracyjnej i wydano decyzję płatniczą.

Podobnie jak w poprzednim roku nie w żadnej placówce należącej do tej grupy nie stwierdzono złego stanu higieniczno-sanitarnego lub technicznego.

2. PLACÓWKI WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO.

W roku 2023r. na terenie powiatu żywieckiego funkcjonowały 102 placówki przedszkolne, w tym 72 przedszkola/inne formy wychowania przedszkolnego jako placówki samodzielne oraz 30 przedszkoli wchodzących w skład zespołów. Skontrolowano spośród nich 33 placówki (32,4%), przeprowadzając w sumie 39 kontroli. W placówkach tych opiekę otrzymało 2 022 dzieci. W żadnej z nich nie stwierdzono złego stanu higieniczno-sanitarnego lub technicznego. W porównaniu z rokiem 2022 stan w tym zakresie nie zmienił się. Wówczas na 102 przedszkola skontrolowano 30 placówek (29,4%) i również w żadnej z nich nie stwierdzono złego stanu higieniczno-sanitarnego lub technicznego.

W kontrolowanych placówkach przedszkolnych zapewniona była bieżąca ciepła woda w kranach oraz środki do utrzymania higieny osobistej. Zachowane były także standardy dostępności do urządzeń sanitarnych.

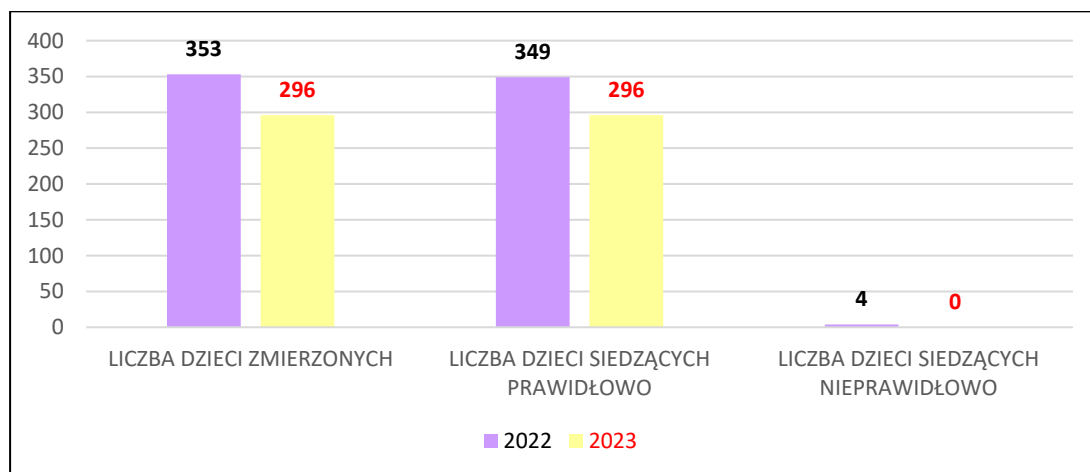
Ergonomia mebli w przedszkolach

W ramach sprawowanego nadzoru sanitarnego w 2023 roku dokonano oceny dostosowania mebli edukacyjnych do wymagań ergonomii w wybranych placówkach przedszkolnych. Dostosowanie mebli do wzrostu dzieci oceniono w 13 placówkach: 6 przedszkolach funkcjonujących samodzielnie oraz w 7 przedszkolach funkcjonujących w zespołach. Badaniem objęto w sumie 296 stanowisk w 20 oddziałach i stwierdzono, że wszystkie stanowiska są właściwie zestawione i odpowiednio dobrane do wzrostu przedszkolaków.

W większości placówek meble oznakowane były kolorami lub numerami, zgodnie z obowiązującymi normami w tym zakresie.

W roku 2022 pomiary przeprowadzono w 20 placówkach (w 18 przedszkolach samodzielnych i w 2 przedszkolach w zespołach), gdzie oceniono 353 stanowiska, z których 4 (1,1 %) było niezgodnych z Polską Normą.

Wykres 28. Wyniki badań dostosowania mebli przedszkolnych do wzrostu dzieci w latach 2022 -2023.

Jednocześnie skontrolowano sytuację pod kątem posiadania przez placówki certyfikatów zgodności z Polską Normą na meble edukacyjne zakupione po 1997 roku. Oceną w tym zakresie objęto łącznie 25 przedszkoli i stwierdzono, że we wszystkich odsetek mebli z obowiązującymi certyfikatami wyniósł 100%. W żadnym kontrolowanym przedszkolu nie stwierdzono mebli zakupionych po 1997r. i nie posiadających certyfikatów.

3. SZKOŁY.

W 2023 roku na 104 szkoły funkcjonujące w powiecie żywieckim (w tym 51 szkół samodzielnych oraz 53 szkoły wchodzące w skład 40 zespołów) skontrolowano 70 (tj. 68 %). W placówkach tych opiekę oraz naukę otrzymało 14 226 dzieci i młodzieży.

W zdecydowanej większości skontrolowanych placówek (blisko 97%) zapewnione były prawidłowe warunki do utrzymania higieny osobistej uczniów, tj. ciepła bieżąca woda, mydło w płynie w dozownikach, środki do dezynfekcji, ręczniki papierowe, papier toaletowy i odpowiedni stan sanitarno-higieniczny. Jedynie w 2 szkołach stwierdzono w tym zakresie nieprawidłowości. W 1 szkole podstawowej nie zapewniono dostępu do bieżącej ciepłej wody w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych dla uczniów, w związku z czym PPIS w Żywcu wydał decyzję nakazującą usunięcie tej nieprawidłowości. Natomiast w 1 szkole stwierdzono zaniedbania czystości w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych, a także w salach zajęć i w ciągach komunikacyjnych, za co na osoby odpowiedzialne nałożono w sumie 4 mandaty karne.

Również w większości skontrolowanych szkół (83%) zapewnione były standardy dostępności do urządzeń sanitarnych. W 10 obiektach stwierdzono za małą liczbę urządzeń sanitarnych w stosunku do liczby uczniów, w związku z czym wydano 3 decyzje administracyjne oraz wystosowano do organu prowadzącego wystąpienie pokontrolne dotyczące 4 zespołów szkół

ponadpodstawowych. Natomiast w przypadku 3 placówek problem ten był przedmiotem wystąpień pokontrolnych kierowanych do organów prowadzących w poprzednich latach.

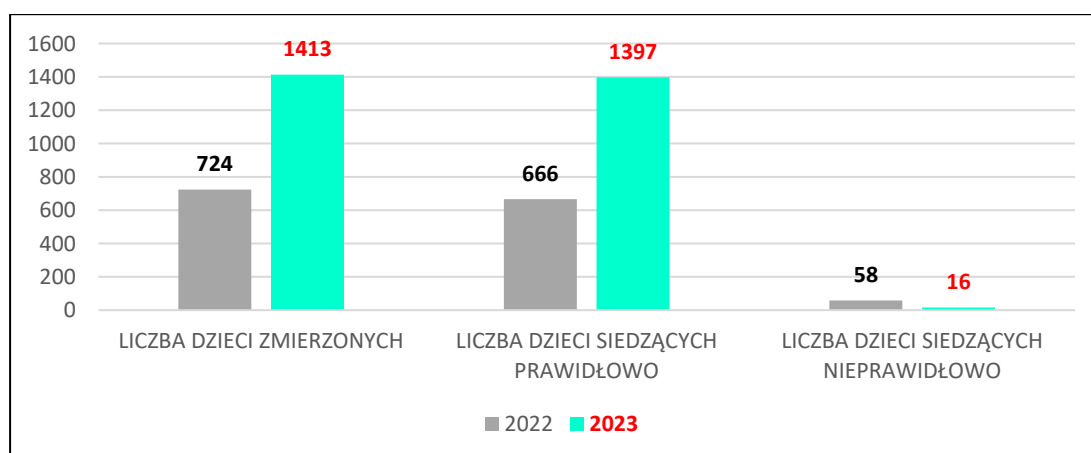
Z roku na rok obserwuje się poprawę infrastruktury placówek szkolnych. W 2023 roku spośród skontrolowanych tylko 1 obiekt szkolny (1,7% skontrolowanych) nie był podłączony do sieci kanalizacyjnej (posiadał zbiornik bezodpływowy).

W zakresie poprawy warunków sanitarno-technicznych w placówkach szkolnych wydano 22 decyzje administracyjne.

Ergonomia mebli w szkole.

W roku 2023 dokonano oceny doboru mebli edukacyjnych do wzrostu uczniów łącznie w 18 szkołach podstawowych, funkcjonujących samodzielnie lub w zespołach. Badaniem objęto w sumie 1413 stanowisk w 102 oddziałach i stwierdzono, że 16 stanowisk (1,1%) nie jest odpowiednio dobranych do wzrostu uczniów. W poprzednim roku pomiary przeprowadzono w 11 placówkach i objęto nimi 724 uczniów, wśród których 8% korzystało z niedostosowanych stolików i krzeseł.

Wykres 29. Wyniki badań dostosowania mebli szkolnych do wzrostu dzieci w latach 2022 -2023.

Jednocześnie skontrolowano sytuację w zakresie posiadania przez szkoły certyfikatów na meble edukacyjne zakupione po 1997 roku. Na 39 skontrolowanych pod tym kątem szkół, w 31 (79,5%) odsetek mebli edukacyjnych posiadających certyfikaty zgodności z Polską Normą wyniósł 100%, natomiast 8 szkół wyposażonych było jeszcze w część mebli zakupionych przed 1997r. Dla porównania w roku 2022 na 20 szkół skontrolowanych w tym zakresie, odsetek placówek posiadających wszystkie meble z certyfikatami wyniósł 40%.

Kontrole wykazały również, że użytkowane stoliki i krzesła są w dobrym stanie technicznym. Jedynie w 1 szkole podstawowej wydano decyzję administracyjną nakazującą zapewnienie odpowiedniego stanu technicznego mebli edukacyjnych. Ponadto 1 placówka posiadała zbyt mało stolików i krzeseł w stosunku do liczby uczniów, w związku z czym na organ prowadzący nałożono w tym zakresie decyzję.

Ocena obciążenia uczniów ciężarem plecaków.

W 2023 roku dokonano oceny obciążenia uczniów ciężarem plecaków w klasach od IV do VI w wybranych szkołach. Przeprowadzono ją w oparciu o zalecaną przez Głównego Inspektora Sanitarnego normę, zgodnie z którą waga plecaka nie powinna przekraczać 10 % (tzw. niska norma) do 15 % (tzw. wysoka norma) masy ciała ucznia, przy czym najbardziej pożądanym jest, aby waga plecaka ucznia nie przekraczała 10 % masy jego ciała. Przedmiotową oceną objęto w sumie 191 uczniów z 4 szkół i stwierdzono, że 62 uczniów nosiło zbyt ciężki plecak, przekraczający 15 % masy ciała, co stanowi 32,5 % wszystkich badanych, u 80 uczniów (41,9 %) waga plecaka mieściła się w wysokiej normie, tj. pow. 10 - 15 % masy ciała, a 49 uczniów posiadało plecak, którego ciężar nie przekraczał 10 % masy ich ciała.

Tabela 21. Ocena obciążenia uczniów ciężarem tornistrów.

Klasa	Liczba zbadanych oddziałów	Liczba uczniów objętych badaniem	Liczba uczniów mieszczących się w tzw. niskiej normie	Liczba uczniów mieszczących się w tzw. wysokiej normie	Uczniowie, których ciężar plecaka przekraczał 15 % masy ciała	
					liczba	%
IV	4	59	11	21	27	45,8 %
V	4	73	11	34	28	38,3 %
VI	4	59	27	25	7	11,9 %
Razem	12	191	49	80	62	32,5 %

Analiza tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych w szkołach.

Jednym z zadań nadzoru nad warunkami higieny procesów nauczania i wychowania jest prawidłowe planowanie nauki i odpoczynku. Podczas oceny rozkładów zajęć lekcyjnych brano pod uwagę potrzebę równomiernego rozłożenia zajęć dydaktycznych w poszczególnych dniach tygodnia. Analizując rozkłady zajęć lekcyjnych oceniano następujące aspekty:

- czy zajęcia rozpoczynają się o stałej porze, przy czym różnica pomiędzy dniami nie jest większa niż jedna godzina,
- czy różnica liczby godzin lekcyjnych pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia nie jest większa niż 1 godzina.

Wyniki analizy tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych w wybranych szkołach na przestrzeni 2022 i 2023 roku przedstawiają się następująco:

- w 2023 roku tygodniowe rozkłady zajęć oceniono w 377 oddziałach 33 szkół, z których 91 rozkładów (w 11 szkołach) było niezgodnych z zasadami higienicznej pracy umysłowej ucznia, co stanowi 24% wszystkich badanych;
- w 2022 roku tygodniowe rozkłady zajęć oceniono w 185 oddziałach w 14 szkołach, z których 65 rozkładów (w 8 szkołach) było niezgodnych z zasadami higienicznej pracy umysłowej ucznia, co stanowiło 35%;

Nieprawidłowości stwierdzone podczas przeprowadzonych czynności kontrolnych dotyczyły większej niż 1 godzina różnicy liczby godzin lekcyjnych pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia oraz różnicy w rozpoczynaniu zajęć lekcyjnych.

Analiza porównawcza za lata 2022 - 2023 wskazuje, że odsetek niewłaściwie ułożonych tygodniowych rozkładów zajęć uległ dość znacznemu zmniejszeniu. W celu poprawy istniejącego stanu do dyrektorów 3 szkół skierowano w tej sprawie wystąpienia pokontrolne, natomiast w przypadku 5 szkół wydano zalecenia.

Tabela 22. Higieniczna ocena tygodniowych rozkładów zajęć w latach 2022 -2023.

Nazwa zakładu	Liczba szkół skontrolowanych w tym zakresie		Liczba skontrolowanych oddziałów		Liczba szkół w których stwierdzono nieprawidłowości		Liczba oddziałów w których stwierdzono nieprawidłowości	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Szkoły Podstawowe	7	20	68	220	3	6	17	30
Zespoły szkół	7	13	117	157	5	5	48	61
Razem	14	33	185	377	8	11	65	91

Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach.

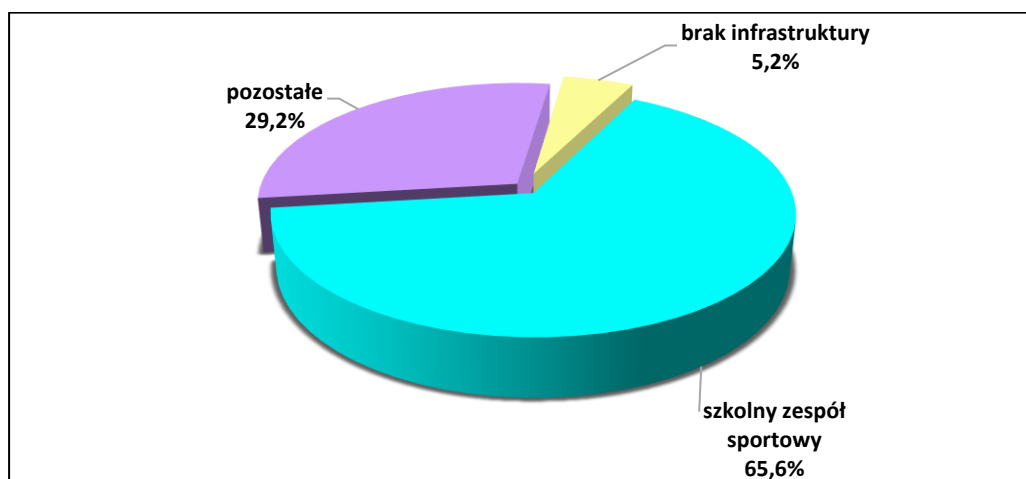
Oceniając szkoły pod kątem warunków, w których prowadzone są zajęcia wychowania fizycznego, stwierdzono, że na 58 skontrolowanych w tym zakresie szkół/zespołów szkół:

- 27 szkół posiadało szkolny zespół sportowy z boiskiem (tj. 46,6%),
- 11 szkół posiadało szkolny zespół sportowy bez boiska (tj. 19%),
- 1 szkoła posiadała tylko salę gimnastyczną (tj. 1,7%),
- 5 szkół posiadało tylko salę rekreacyjną/zastępczą (8,6%),
- 2 szkoły posiadały wyłącznie boisko sportowe (3,5%),
- 1 szkoła posiadała salę gimnastyczną z boiskiem (1,7%),
- 7 szkół posiadało salę rekreacyjną/zastępczą z boiskiem (12%),
- 1 szkoła posiadała salę gimnastyczną i salę rekreacyjną/zastępczą z boiskiem (1,7%),
- 3 placówki nie posiadały własnej infrastruktury do zajęć WF (5,2%).

Podczas kontroli bloków sportowych szczególną uwagę zwrócono na występujący od lat problem niewykorzystywania umywalni i natrysków po planowych zajęciach wychowania fizycznego. Mimo, iż warunki do utrzymania higieny osobistej są zapewnione, dzieci i młodzież w żadnej z kontrolowanych szkół nie korzysta z nich systematycznie.

We wszystkich skontrolowanych w 2023r. szkołach posiadających pomieszczenia z natryskami (38 placówek) były one czynne, jednak tylko w kilku szkołach uczniowie korzystali z tych urządzeń, i to sporadycznie.

Wykres 30. Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach w 2023 roku.

Zauważa się podejmowanie przez organy prowadzące działań zmierzających do poprawy warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego – w 2023r. w 3 szkołach oddane zostały do użytku nowe sale sportowe wraz z zapleczem, natomiast w 2022r. nie oddano do użytku żadnej szkolnej bazy sportowej.

Szkoły, które nie posiadają wystarczającej infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego organizują zajęcia w obiektach sportowych poza placówką, takich jak hala sportowa, sala gimnastyczna, basen czy boiska sportowe miejscowych klubów sportowych.

Ogółem z takiej formy korzystali uczniowie 25 szkół, w tym z:

- hali sportowej/sali gimnastycznej – 11 szkół,
- basenu – 10 szkół,
- boisk sportowych – 11 szkół.

Niezależnie od posiadanej infrastruktury sportowej w 1 szkole podstawowej zajęcia wychowania fizycznego prowadzone były na korytarzach.

Prowadzenie dożywiania w szkołach

W omawianym roku spośród 31 szkół podstawowych organizujących dożywianie uczniów, 26 szkół (tj. 84%) wydawało ciepłe posiłki przygotowywane na miejscu, natomiast w pozostałych 5 placówkach (16%) obiady dostarczane były w formie cateringu. Z obiadów pełnych skorzystało łącznie 2 983 uczniów, a z posiłków jednodaniowych – 260 uczniów. Żadna z kontrolowanych placówek nie przygotowywała śniadań szkolnych dla uczniów. W sumie dla 204 uczniów posiłki były dofinansowane, co stanowi 6,3% wszystkich dożywianych. W trakcie przeprowadzanych kontroli ustalono, że 28 placówek (90,3% szkół) oferowało swoim uczniom możliwość wypicia napoju (mleka, herbaty), z którego korzystało 2 778 uczniów.

Zapewnienie uczniom miejsca na pozostawienie części podręczników i przyborów szkolnych w pomieszczeniach szkoły.

W omawianym roku na terenie powiatu żywieckiego w związku z obowiązującym Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej (t.j. Dz. U. z 2020r. Nr 6, poz. 1604) dotyczącym zapewnienia uczniom miejsca na pozostawienie w szkole części podręczników i przyborów szkolnych, skontrolowano 57 szkół. Kontrole wykazały, że zapewniono w nich odpowiednie warunki w tym zakresie, przy czym w 37 placówkach uczniowie mogli skorzystać z indywidualnych półek, natomiast w pozostałych zapewnione były półki zbiorcze w salach zajęć.

Nadzór nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami.

Jednym z aspektów ocenianych podczas kontroli kompleksowych szkół jest stosowanie na zajęciach lekcyjnych substancji chemicznych i ich mieszanin. Na skontrolowanych kompleksowo 36 szkół/zespołów, tylko w 4 stwierdzono posiadanie takich substancji/mieszanin, co stanowi 11%. Przeprowadzone w tym obszarze kontrole nie wykazały nieprawidłowości. Placówki zapewniały właściwe warunki do przechowywania stosowanych substancji chemicznych i ich mieszanin, posiadały m.in. aktualne ich spisy, odpowiednie karty charakterystyki oraz niezbędne środki ochrony indywidualnej.

Zagęszczenie i mikroklimat w pomieszczeniach do zajęć.

Dbając o higieniczne warunki pracy ucznia, podczas kontroli zwracano uwagę na mikroklimat w pomieszczeniach dydaktycznych (temperatura i wymiana powietrza, wilgotność). W żadnej skontrolowanej w 2023r. placówce nie wystąpił problem dotyczący zbyt niskiej temperatury w pomieszczeniach do zajęć dla dzieci i młodzieży.

W związku z prowadzonymi sukcesywnie od wielu lat pracami termomodernizacyjnymi budynków przedszkolnych i szkolnych oraz innych obiektów, związanymi m.in. z: wymianą stolarki okiennej, instalacji centralnego ogrzewania, wykonaniem nowej elewacji, podejmowaniem działań zmierzających do zapewnienia właściwej wentylacji - mikroklimat pomieszczeń przeznaczonych na pobyt dzieci i młodzieży ulega systematycznej poprawie.

W omawianym roku w związku ze stwierdzeniem podczas kontroli braku właściwej wentylacji w 3 placówkach oświatowych (w tym w 2 szkołach podstawowych i w 1 zespole szkół) wydane zostały decyzje administracyjne w tym zakresie. W pozostałych kontrolowanych placówkach zapewniona była właściwa wentylacja, co potwierdzały protokoły z corocznych kontroli skuteczności działania przewodów kominowych i wentylacyjnych. Ponadto w trakcie bieżących kontroli zwracano uwagę na konieczność częstego wietrzenia pomieszczeń do nauki, szczególnie podczas przerw międzylekcyjnych.

Problem zagęszczenia sal pojawił się w 1 niepublicznej szkole podstawowej. Spowodowany był przyjęciem w trakcie roku szkolnego 97 uczniów z Ukrainy, dla których utworzono oddziały przygotowawcze. Kontrola wykazała, że w niektórych salach lekcyjnych prowadzono zajęcia dla oddziałów łączonych – pomieszczenia te były przepełnione (na 1 ucznia przypadało

np. 0,9m²), a część uczniów siedziała na ławeczkach ustawionych wzdłuż ścian, ze względu na zbyt małą ilość stolików i krzeseł w placówce.

4. INNE PLACÓWKI OŚWIATOWO-WYCHOWAWCZE

W 2023r. PPIS w Żywcu obejmował nadzorem 55 takich placówek, w tym:

- 5 placówek z pobytem całodobowym,
- 12 placówek wsparcia dziennego,
- 21 placówek wychowania pozaszkolnego,
- 17 placówek rekreacyjnych.

Ogółem spośród nich skontrolowano 14 (25,5%). W wyniku przeprowadzanych kontroli w 1 internacie stwierdzono zaniedbania czystości i porządku, w związku z czym na osobę odpowiedzialną nałożono 2 mandaty karne. Ponadto w związku z nieprawidłowościami sanitarno-technicznymi stwierdzonymi w 2 placówkach, wydane zostały decyzje administracyjne.

5. WYPOCZYNEK DZIECI I MŁODZIEŻY.

W 2023r. do bazy Ministerstwa Edukacji Narodowej na terenie działalności Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żywcu zostało zgłoszonych ogółem 560 turnusów, w tym 427 turnusów dotyczących wypoczynku letniego i 133 turnusy wypoczynku zimowego. W trakcie trwającego wypoczynku letniego skontrolowano 50 turnusów (*tj. 11,7% zgłoszonych*) na których przebywało 1 979 dzieci. Odnotowano 3 interwencje, z czego 1 uznano za częściowo zasadną. Dotyczyła ona m.in. braku czystości w pomieszczeniach, w których przebywały dzieci i młodzież. Za te zaniedbania osoba odpowiedzialna została ukarana mandatem karnym.

Podczas trwającego wypoczynku zimowego skontrolowano 22 turnusy (*tj. 16,5%*), w których uczestniczyło 859 dzieci. W trakcie przeprowadzanych kontroli w 1 obiekcie stwierdzono niewłaściwe warunki sanitarno-higieniczne, w związku z czym na osobę odpowiedzialną nałożony został mandat karny. Natomiast do tut. Stacji nie wniesiono żadnej interwencji dotyczącej warunków wypoczynku.

W roku 2023, podobnie jak w latach poprzednich nie wydano decyzji o zamknięciu całości lub części obiektu, w którym odbywał się wypoczynek dzieci i młodzieży.

Wypoczynek w miejscu zamieszkania zorganizowany był w formie półkolonii w placówkach oświatowo-wychowawczych lub w innych obiektach okazjonalnie wykorzystywanych na ten cel. W ramach pobytu na półkolonii uczestnicy brali udział w zajęciach rekreacyjno-sportowych, artystycznych, plastycznych, w nauce i doskonaleniu jazdy konnej, w grach i zabawach oraz w wycieczkach pieszych i wyjazdowych.

W trakcie kontroli wypoczynku dzieci i młodzieży prowadzono działalność oświatową polegającą na udzielaniu zarówno kierownikom jak i uczestnikom wskazówek nt. wdrażania zachowań zdrowotnych, przestrzegania zasad higieny i otoczenia, w celu zapobiegania chorobom i wypadkom. Przekazywano także kierownikom placówek wypoczynku oraz dyrektorom placówek nauczania i wychowania materiały kształtujące zachowania

prozdrowotne, do wykorzystania w działaniach profilaktycznych i edukacyjnych, m.in. ulotki, broszury lub plakaty dot. skutecznego mycia i dezynfekowania rąk, dopalaczy, bezpieczeństwa podczas trwania wypoczynku dzieci i młodzieży, skutków korzystania z promieniowania UV.

INTERWENCJE

W 2023r. do PSSE w Żywcu wpłynęło w sumie 10 interwencji dotyczących placówek oświatowo-wychowawczych, z czego 7 na obiekty stałe, natomiast 3 – na wypoczynek dzieci i młodzieży. Wniesione interwencje dotyczyły nie tylko złego stanu sanitarno-higienicznego obiektów, ale także stanu technicznego, uciążliwości związanych z prowadzonym remontem w szkole lub braku ciepłej wody w kranach.

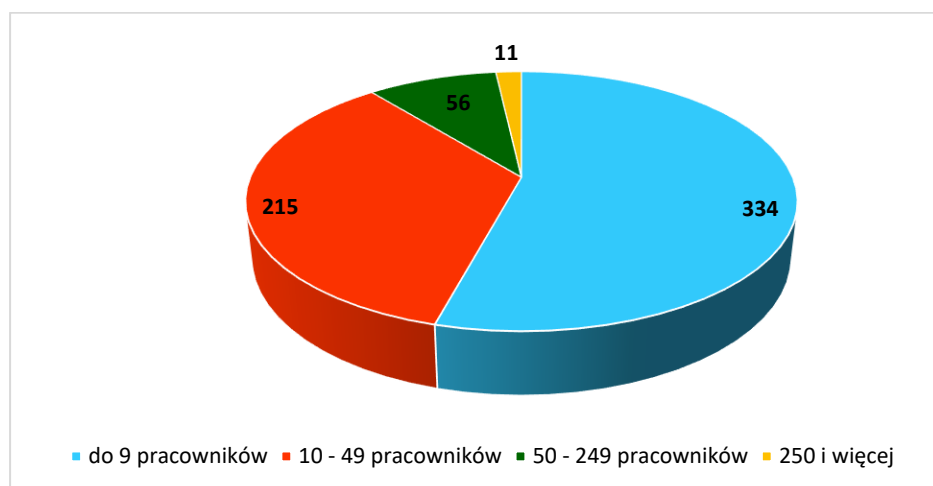
W wyniku przeprowadzonych postępowań 40% z nich zostało uznane za zasadne (w 2022r. – 50%).

VII. WARUNKI SANITARNO-HIGIENICZNE ŚRODOWISKA PRACY.

1. STAN SANITARNO-HIGIENICZNY ZAKŁADÓW PRACY.

W roku 2023 nadzorem bieżącym pionu higieny pracy na terenie powiatu żywieckiego objętych było 616 zakładów pracy, w których zatrudnionych było ogółem 20 003 pracowników. W porównaniu z rokiem ubiegłym liczba zakładów pracy objętych nadzorem zmniejszyła się o 9 obiektów, a liczba zatrudnionych w nich pracowników – zwiększyła o 42 osoby.

Wykres 31. Struktura skontrolowanych zakładów pracy na terenie powiatu żywieckiego w 2023r. wg liczby zatrudnionych pracowników

W ramach sprawowanego nadzoru nad warunkami pracy skontrolowano 176 zakładów (tj. 28,6%), w których zatrudnionych było łącznie 4 193 pracowników, przeprowadzając 223 kontrole sanitarne.

W celu wyeliminowania stwierdzonych podczas kontroli nieprawidłowości sanitarno-technicznych PPIS w Żywcu wydał 47 decyzji administracyjnych, w tym 19 dotyczących poprawy warunków pracy.

Wydane decyzje dotyczyły:

- 1) w zakresie poprawy warunków pracy:
 - zapewnienia właściwego stanu powierzchni ścian i sufitów w pomieszczeniach pracy;
 - zapewnienia właściwego stanu powierzchni podłóg w pomieszczeniach pracy;
 - zapewnienia właściwej wentylacji w pomieszczeniach pracy.
- 2) w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin:
 - sporządzenia spisu mieszanin chemicznych niebezpiecznych stosowanych w działalności zawodowej;
 - udostępnienia pracownikom, do stałego korzystania kart charakterystyki niebezpiecznych mieszanin chemicznych stosowanych w działalności zawodowej;
 - udostępnienia pracownikom, do stałego korzystania aktualnych instrukcji bezpieczeństwa i higieny pracy dotyczących postępowania z materiałami szkodliwymi dla zdrowia i niebezpiecznymi oraz udzielania pierwszej pomocy.
- 3) zapewnienia pracownikom pomieszczeń i urządzeń higieniczno – sanitarnych, których rodzaj, ilość i wielkość była dostosowana do liczby zatrudnionych pracowników, stosowanych technologii i rodzajów pracy oraz warunków w jakich ta praca była wykonywana.

Nałożono 2 mandaty karne na łączną kwotę 600 zł za niespełnienie obowiązku w zakresie utrzymania czystości i porządku w obrębie zakładu pracy.

Tabela 23. Działalność kontrolno-represyjna w zakładach pracy w powiecie żywieckim w latach 2022 – 2023.

Rok	Liczba zakładów pracy w ewidencji	Liczba pracowników zatrudnionych w tych zakładach	Liczba zakładów skontrol.	Liczba kontroli	Liczba decyzji	Liczba mandatów	Na kwotę
2023	616	20 003	176	223	47	2	600
2022	625	19 961	148	176	27	2	1 000

Na terenie powiatu żywieckiego w 11 skontrolowanych zakładach pracy, tj. 1,8 % stwierdzono przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia. W zakładach tych w 2023r. 1 077 pracowników (tj. 5,4%) ekspozowanych było na jeden lub więcej czynników szkodliwych dla zdrowia w stężeniach lub natężeniach przekraczających dopuszczalne normatywy higieniczne, z czego:

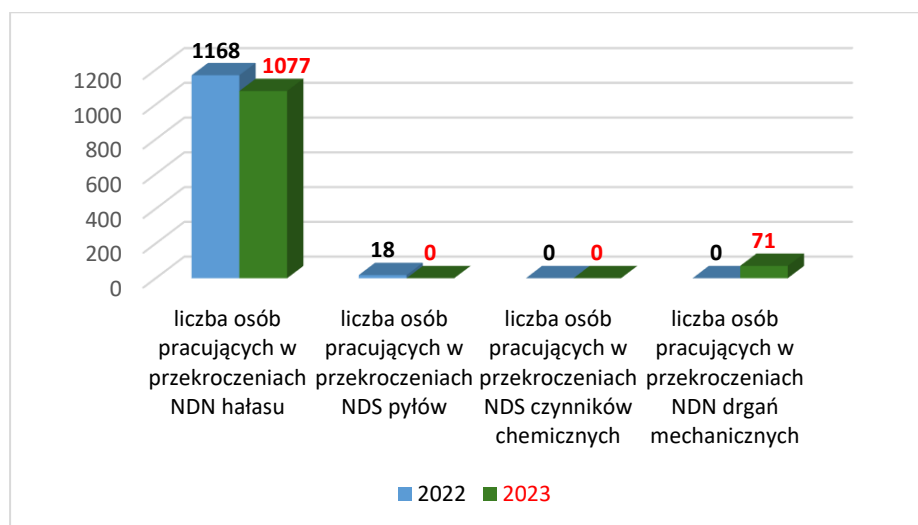
- 1 077 osób pracowało w warunkach przekroczenia najwyższego dopuszczalnego natężenia czynnika fizycznego (hałas),
- 71 osób w warunkach przekroczenia najwyższego dopuszczalnego natężenia czynnika fizycznego (wibracji).

Natomiast w 2022r. przekroczenia NDS i NDN stwierdzono w 1,4% skontrolowanych zakładów, w których pracowało 1 168 pracowników, co stanowiło 5,9% zatrudnionych.

Poprawę warunków pracy starano się uzyskać poprzez przedsięwzięcia techniczne i organizacyjne, a mianowicie:

- wdrażanie nowoczesnych technologii i procesów produkcyjnych;
- wymianę parku maszynowego;
- uruchamianie nowych zakładów pracy;
- zainstalowanie wentylacji i klimatyzacji na stanowiskach pracy;
- modernizację istniejących zakładów pracy;
- zmiany organizacyjne i rotację pracowników na stanowiskach pracy.

Wykres 32. Liczba osób pracujących w przekroczeniach NDS i NDN w skontrolowanych zakładach na terenie powiatu żywieckiego w latach 2022 – 2023.

W celu doraźnego zabezpieczenia pracownicy zostali wyposażeni w odzież roboczą i ochronną oraz w indywidualny sprzęt ochrony osobistej (ochrony dróg oddechowych, ochronniki słuchu).

Ponadto poprawę warunków higieny pracy uzyskiwano poprzez:

- 1) egzekwowanie częstotliwości badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowiskach pracy z określoną częstotliwością;
- 2) dokonanie oceny ryzyka zawodowego dla stanowisk pracy i zapoznanie pracowników z zagrożeniami;
- 3) urządzenie zgodnie z obowiązującymi przepisami pomieszczeń higieniczno – sanitarnych dla pracowników;
- 4) opracowanie instrukcji bezpieczeństwa i higieny pracy;
- 5) utrzymanie odpowiedniego stanu sanitarnego pomieszczeń produkcyjnych i pomieszczeń higienicznosanitarnych.

NADZÓR NAD CZYNNIKAMI RAKOTWÓRCZYMI

W ewidencji PSSE w Żywcu w 2023r. znajdowało się 79 zakładów pracy, w których występowały szkodliwe czynniki rakotwórcze. W zakładach tych zatrudnionych było łącznie

2 423 osoby, co stanowi niewiele ponad 12% zatrudnionych we wszystkich zakładach pracy na terenie powiatu żywieckiego.

W roku 2023 skontrolowano 26 zakładów, w których występują szkodliwe czynniki rakotwórcze, co stanowi 32,9% zakładów z tej grupy. Przeprowadzono łącznie 33 kontrole. W skontrolowanych obiektach stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły:

- braku rejestru prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z czynnikiem rakotwórczym;
- braku rejestru pracowników narażonych na działanie czynnika rakotwórczego;
- braku informacji o czynniku rakotwórczym jaką należy przekazać do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

W związku z w/w nieprawidłowościami wydano 2 decyzje administracyjne.

W zakładach pracy, gdzie występuje narażenie na szkodliwe czynniki rakotwórcze pracownicy objęci są profilaktyczną opieką zdrowotną. Ponadto, informowani są o zagrożeniach związanych z tymi czynnikami oraz o ryzyku zawodowym na okresowych szkoleniach BHP. W w/w zakładach stosowane są środki ochrony zbiorowej (wentylacja grawitacyjna, mechaniczna ogólna i miejscowa) oraz środki ochrony indywidualnej (maski, półmaski p/pyłowe, rękawice ochronne, okulary ochronne).

Pracownicy w w/w zakładach mają zapewnione właściwe warunki przechowywania odzieży własnej, roboczej i ochronnej, a także miejsca do spożywania posiłków zgodne z obowiązującymi przepisami.

NADZÓR NAD CZYNNIKAMI BIOLOGICZNYMI

W 2023r. w ewidencji PSSE w Żywcu znajdowały się 284 zakłady pracy, w których występowały szkodliwe czynniki biologiczne. Skontrolowano 101 zakładów, co stanowi ponad 35,6% zakładów z tej grupy. Przeprowadzono łącznie 114 kontrole.

Stwierdzone w trakcie kontroli nieprawidłowości dotyczyły:

- braku rejestru prac narażających pracowników na działanie szkodliwych czynników biologicznych zakwalifikowanych do gr. 3 zagrożenia;
- braku rejestru pracowników narażonych na działanie szkodliwych czynników biologicznych zakwalifikowanych do gr. 3 zagrożenia.

Wydano 1 decyzję administracyjną w powyższym zakresie.

Liczba osób narażonych na szkodliwe czynniki biologiczne wynosi łącznie 6 655 osób, co stanowi 33,3% ogółu zatrudnionych w nadzorowanych zakładach.

NADZÓR NAD SUBSTANCJAMI CHEMICZNYMI I ICH MIESZANINAMI.

W ewidencji PSSE w Żywcu znajduje się 12 dalszych użytkowników – formulatorów, 68 dystrybutorów oraz 581 stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny. Pod nadzorem PPIS w Żywcu nie ma natomiast podmiotów zobowiązanych do rejestracji substancji.

W roku 2023 przeprowadzono łącznie 111 kontroli, w tym 3 kontrole u dalszych użytkowników – formulatorów, 6 kontroli u dystrybutorów oraz 102 kontrole u stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny.

W 5 skontrolowanych podmiotach stwierdzono nieprawidłowości dotyczące:

- braku spisu niebezpiecznych substancji i mieszanin chemicznych stosowanych w działalności zawodowej;
- braku kart charakterystyki substancji i mieszanin niebezpiecznych stosowanych w działalności zawodowej;
- braku instrukcji dotyczących postępowania z materiałami szkodliwymi dla zdrowia i niebezpiecznymi oraz udzielania pierwszej pomocy.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami PPIS w Żywcu wydał 5 decyzji administracyjnych.

NADZÓR NAD PRODUKTAMI BIOBÓJCZYMI

W 2023r. nadzorem bieżącym objętych było 37 podmiotów wprowadzających do obrotu produkty biobójcze, w tym 5 podmiotów zobowiązanych do uzyskania pozwolenia. W omawianym okresie przeprowadzono 18 kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych oraz 81 kontroli w zakresie stosowania tychże produktów w działalności zawodowej.

W trakcie kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych stwierdzono, że 3 produkty posiadają oznakowanie mogące wprowadzać w błąd konsumenta, sugerując działanie biobójcze (opis oraz znaki graficzne zamieszczone na oznakowaniu). Wydano 1 decyzję nakazującą wycofanie z obrotu ww. produktów. Decyzji nadano rygor natychmiastowej wykonalności z uwagi na konieczność ochrony zdrowia ludzkiego. Produkty zostały wycofane z obrotu u kontrolowanego dystrybutora.

Zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 528/2012 z dnia 22.05.2012r. w sprawie udostępniania na rynku i stosowania produktów biobójczych (Dz. Urz. UE L 167/1 z dnia 27.06.2012r. z późn. zm.) oraz ustawą z dnia 09.10.2015r. o produktach biobójczych (t. j. Dz.U. z 2021 poz. 24) produktów biobójczych nie można udostępniać na rynku ani stosować, jeśli nie uzyskały pozwolenia w tym zakresie. W Polsce organem kompetentnym do którego składane są odpowiednie wnioski jest Urząd Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych. Produkty biobójcze udostępniane na rynku i stosowane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej podlegają wpisowi do Wykazu Produktów Biobójczych, publikowanego na stronie URPLiWM prowadzonego przez Prezesa Urzędu w formie systemu teleinformatycznego.

NADZÓR W ZAKRESIE PREKURSORÓW NARKOTYKÓW KATEGORII 2 i 3.

W ewidencji PSSE w Żywcu znajduje się 1 podmiot wprowadzający do obrotu prekursorzy narkotyków kategorii 3 oraz 21 podmiotów stosujących prekursorzy narkotykowe. W roku 2023 przeprowadzono 3 kontrole w zakładach pracy stosujących prekursorzy narkotykowe. Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie stosowania prekursorów narkotykowych. Nie wydano decyzji w powyższym zakresie.

KONTROLA WARUNKÓW PRACY PODCZAS ZABEZPIECZANIA/USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST.

W powiecie żywieckim w 2023r. prowadzono także nadzór w trakcie prac powodujących kontakt z azbestem w zakresie ochrony pracowników przed jego szkodliwym oddziaływaniem. Zgodnie z § 6 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649 z późn. zm.) wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest z miejsca, obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, a także z terenu prac obowiązany jest do zgłoszenia zamiaru przeprowadzenia tych prac właściwemu organowi nadzoru budowlanego, właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy oraz właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu, w terminie co najmniej 7 dni przed rozpoczęciem prac.

W minionym roku przeprowadzono 9 kontroli w trakcie prac związanych z usuwaniem azbestu. Liczba pracowników zatrudnionych przy zabezpieczaniu/ usuwaniu/ transporcie wyrobów zawierających azbest – 36. Podczas kontroli sprawdzane były:

- stosowne zezwolenie dla firmy zajmującej się usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- przeszkolenie przez uprawnioną instytucję pracowników i osób kierujących lub nadzorujących usuwanie wyrobów zawierających azbest w zakresie bhp oraz przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest;
- właściwe oznakowanie terenu;
- sposób zabezpieczenia usuwanych wyrobów;
- zabezpieczenie pracowników w odpowiednią odzież ochronną;
- aktualne badania lekarskie.

Nieprawidłowości nie stwierdzono.

2. NADZÓR NAD PRODUKTAMI KOSMETYCZNYMI

W 2023 roku skontrolowano 3 zakłady wytwarzające produkty kosmetyczne w zakresie przestrzegania wymogów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1223/2009 z dnia 30.11.2009r. dotyczącego kosmetyków (Dz. U. L. 342 z 22.12.2009r. s59). W obiektach tych skontrolowano oznakowanie w sumie 16 kosmetyków, w tym pod względem zawartości Benzofenonu – 3 i Oktokrylenu.

Ponadto pobrano do badań w ramach urzędowej kontroli w kierunku oznaczenia zawartości formaldehydu, fluoru oraz oceny znakowania 4 kosmetyki (tj. 2 rodzaje pasty do zębów, płyn do kąpieli oraz płyn do płukania jamy ustnej) – próbki nie zostały zakwestionowane.

Łącznie w zakresie wprowadzania do obrotu produktów kosmetycznych przeprowadzono 48 kontroli sanitarnych w 26 obiektach. W trakcie 4 kontroli stwierdzono wprowadzanie do obrotu produktów zawierających w swoim składzie substancję niedozwoloną w kosmetykach: Butylphenyl Methylpropional (Lilial). Wydano 4 decyzje administracyjne nakazujące

wycofanie z obrotu zakwestionowanych produktów kosmetycznych. Decyzjom nadano rygor natychmiastowej wykonalności z uwagi na konieczność ochrony zdrowia ludzkiego.

3. CHOROBY ZAWODOWE.

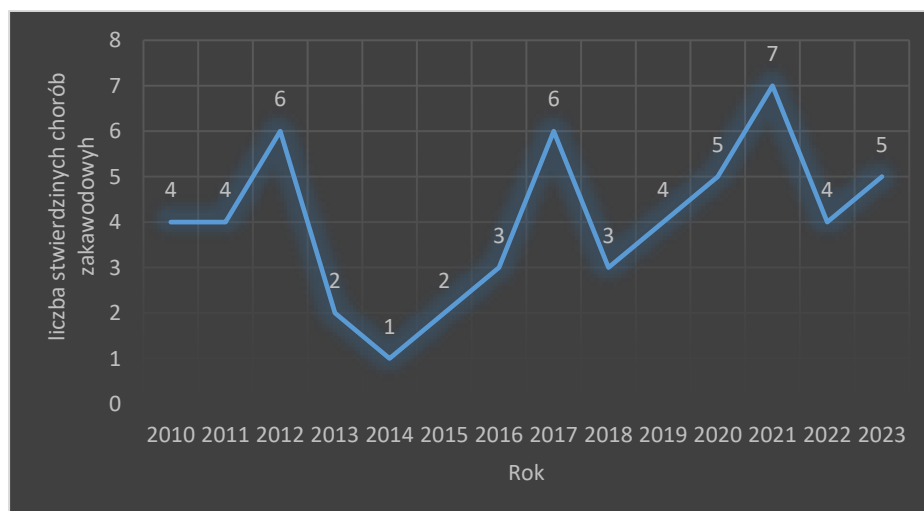
W roku 2023 do PSSE w Żywcu zgłoszonych zostało 9 podejrzeń chorób zawodowych. W związku z prowadzonym postępowaniem oraz na podstawie orzeczeń lekarskich wystawionych przez Poradnię Chorób Zawodowych w Sosnowcu przy Wojewódzkim Ośrodku Medycyny Pracy w Katowicach wydano 5 decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej i 3 decyzje o braku podstaw do jej stwierdzenia. Strony postępowań nie odwołały się od decyzji PPIS w Żywcu.

Decyzje stwierdzające dotyczyły:

- ✓ w 1 przypadku – COVID-19: choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstw (poz. 26 wykazu chorób zawodowych w/w rozporządzenia);
- ✓ w 1 przypadku – zespół wibracyjny: postać naczyniowo nerwowa (poz. 22.1 wykazu chorób zawodowych w/w rozporządzenia);
- ✓ w 2 przypadkach – przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy: zespół cieśni w obrębie nadgarstka (poz. 20.1 wykazu chorób zawodowych w/w rozporządzenia);
- ✓ w 1 przypadku obustronny trwały odbiorczy ubytek słuchu typu ślimakowego lub czuciowo-nerwowego spowodowany hałasem, wyrażony podwyższeniem progu słuchu o wielkości co najmniej 45 dB w uchu lepiej słyszającym, obliczony jako średnia arytmetyczna dla częstotliwości audiometrycznych 1, 2 i 3 kHz (poz. 21 wykazu chorób zawodowych w/w rozporządzenia).

W trakcie postępowań związanych z chorobami zawodowym PPIS w Żywcu wydał 37 postanowień, przeprowadzono 19 postępowań wyjaśniających (w tym 4 dla innych jednostek), sporządzono 22 karty oceny narażenia zawodowego.

Wykres 33. Analiza zapadalności na choroby zawodowe w powiecie żywieckim w latach 2010 – 2023.

VIII. Zapobiegawczy nadzór sanitarny

Zadania wykonywane w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego mają charakter prewencyjny, zmierzający do zapobiegania możliwości powstania zagrożeń dla bezpieczeństwa sanitarnego i zdrowia ludzi na etapie uzgadniania dokumentów planistycznych podlegających ocenie, takich jak: strategię, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, programy rewitalizacji, ochrony środowiska, gospodarki odpadami, zaopatrzenia w ciepło i energię elektryczną oraz uzgadniania dokumentacji projektowej nowych i modernizowanych obiektów, w których pracować i przebywać będą ludzie.

Opiniowanie planów zagospodarowania przestrzennego

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żywcu na podstawie art. 53 i art. 54 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2023r. poz. 1094 z późn. zm.) w 2023r. dokonał 22 uzgodnień, wydając:

- 10 opinii sanitarnych dotyczących uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- 12 opinii sanitarnych dotyczących strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, tj. opiniowania projektu dokumentów wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.

Głównymi kierunkami zmiany istniejącego zagospodarowania terenów w przedkładanych projektach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gmin w większości było wyznaczenie nowych terenów dla rozwoju zabudowy letniskowej, sportu i rekreacji, mieszkaniowej oraz usług, w tym nieuciążliwych. Zmiany dotyczyły również wyznaczenia nowych terenów przeznaczonych pod drogi, cmentarze oraz terenu dla zbiorników retencyjnych zaopatrujących w wodę mieszkańców gminy, jak również do naśnieżania stoku. Dodatkowo wyznaczono tereny infrastruktury technicznej elektroenergetycznej.

Zapisy dotyczące przeznaczenia terenów nie stwarzały problemów, gdyż zmiany w miejscowych planach obejmowały obszary, których nowa funkcja była kontynuacją już istniejącej, znajdującej się w bezpośrednim sąsiedztwie lub ściśle z nią związaną.

Przy uzgadnianiu projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w celu ochrony zdrowia i życia ludzi, zwracano uwagę na:

- ✓ ochronę terenów podlegających ochronie akustycznej (gł. zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej) przed możliwością realizacji na tych terenach inwestycji mogących być potencjalnym źródłem uciążliwości dla ich mieszkańców;
- ✓ ochronę wód powierzchniowych i podziemnych;
- ✓ ochronę powietrza przed zanieczyszczeniami;
- ✓ ochronę stref ujęć wody;
- ✓ gospodarkę odpadami;
- ✓ interesy osób trzecich.

Uzgadnianie przedsięwzięć na etapie decyzji środowiskowych

W roku 2023 uzgodniono 1 przedsięwzięcie na etapie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację inwestycji dla przedsięwzięć mogących potencjalnie oddziaływać na środowisko. Było przedsięwzięcie pn.: „Zbieranie i przetwarzanie odpadów innych niż niebezpieczne metodą odzysku w procesach R12 i R3 powyżej 10 Mg/dobę” w miejscowości Cięcina.

Przy uzgadnianiu przedsięwzięć na etapie decyzji środowiskowych zawsze zwracana jest uwaga na ochronę zdrowia ludzkiego poprzez zapewnienie osobom zamieszkałym w bezpośrednim sąsiedztwie przedsięwzięcia odpowiedniej ochrony przed negatywnym wpływem planowanych inwestycji. Szczególnie dotyczy to oddziaływania akustycznego, ochrony wód podziemnych i powierzchniowych, właściwe gromadzenie odpadów stałych (w tym niebezpiecznych), niekorzystne oddziaływanie na środowisko w zakresie emisji hałasu i pyłów oraz warunki higieniczno-sanitarne dla zatrudnionych pracowników.

Sporządzanie opinii w związku z potrzebą przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko oraz stwierdzenia obowiązku sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko

W 2023r. wyrażono 23 takie opinie, w tym:

- ✓ 17, w których nie stwierdzono konieczności sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko,
- ✓ 6, w których stwierdzono konieczność sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko;

W omawianym okresie dokonano uzgodnienia następujących rodzajów przedsięwzięć: budowę ścieżek rekreacyjnych (rowerowych); budowę ujęć wodnych; przebudowę dróg, w tym mostów; budowę budynków świadczących usługi hotelarskie; rozbudowę zakładów produkcyjnych oraz uzgodnienie technologii przetwarzania odpadów.

Przy uzgadnianiu przedsięwzięć na tym etapie zwracano uwagę m. in. na oddziaływanie akustyczne, szczególnie terenów mieszkaniowych podlegających ochronie w tym zakresie oraz ochronę wód podziemnych i powierzchniowych, ze szczególnym uwzględnieniem ujęć wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Uzgadnianie dokumentacji projektowych

Jednym z zadań realizowanych w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego jest uzgadnianie dokumentacji projektowej pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych dotyczących budowy oraz zmiany sposobu użytkowania obiektów budowlanych

W 2023r. uzgodniono 16 dokumentacji projektowych.

Przy uzgadnianiu dokumentacji projektowej najczęściej stwierdzano niezgodność zaprojektowanego obiektu z obowiązującymi przepisami w zakresie:

- wyposażenia,

- niewystarczającej ilości zaprojektowanych punktów wodnych,
- wentylacji pomieszczeń,
- nieprawidłowego rozplanowania pomieszczeń (brak pomieszczenia porządkowego, przedsionka izolującego w WC, pomieszczenia socjalnego);
- zastosowanych materiałów wykończeniowych.

Ponadto stwierdzano niezgodności części opisowej z rzutem pomieszczeń, brak projektu zagospodarowania terenu oraz brak przekroju pionowego pomieszczeń z zaznaczeniem wysokości.

Uczestnictwo w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych

W 2023r. pracownicy PPIS w Żywcu przeprowadzili 95 kontroli, w tym 47 kontroli w oparciu o art. 56 ustawy Prawo Budowlane. W ramach tych czynności dokonywano szczegółowego przeglądu zrealizowanych obiektów i ich otoczenia, pod kątem zgodności z uzgodnioną dokumentacją projektową oraz obowiązującymi wymaganiami higieniczno-sanitarnymi. W celu zagwarantowania odpowiednich warunków pobytu ludzi w obiektach, sprawdzano również zastosowanie właściwych, pod kątem zdrowotnym, materiałów budowlanych.

Przy odbiorach najczęstszym problemem było zrealizowanie obiektów niezgodnie z dokumentacją projektową w zakresie:

- zainstalowania punktów wodnych;
- wykonania prawidłowej wentylacji;
- wykonania prawidłowego ciągu technologicznego do dezynfekcji i sterylizacji narzędzi (salony fryzjerskie i kosmetyczne);
- wykończenia ścian jako powierzchni gładkich i łatwozmywalnych;
- wykonania przedsionków izolujących w WC ogólnodostępnych i dla personelu;
- wyposażenia pomieszczeń;
- braku instalowania kurtyn powietrznych nad wejściem, chroniących przed nadmiernym dopływem zimnego powietrza z zewnątrz;

Spośród skontrolowanych w 2023r. obiektów zdecydowanie najwięcej uruchomiono lokali gastronomicznych - łącznie 14 obiektów oraz salonów kosmetycznych – łącznie 11 obiektów. W przeciwieństwie do roku 2022 kiedy to dominowały sklepy spożywcze.

Na podstawie złożonych dokumentacji zaobserwowano, że wśród mieszkańców powiatu wzrosła świadomość dotycząca ochrony środowiska. Zarówno indywidualni mieszkańcy, jak i przedsiębiorcy planowali wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w szczególności pochodzącej z urządzeń fotowoltaicznych oraz biomasy. Miało to swoje odzwierciedlenie już na etapie uzgadniania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gmin. Nie można jednak nie zauważyć, że w 2023r. w powiecie żywieckim głównym kierunkiem rozwoju były usługi turystyczne, pod które przeznaczano w mpzp nowe tereny.

IX. Działalność w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia.

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna realizowała w 2023r. szereg programów edukacyjnych, akcji i kampanii oświatowych, których celem było kształtowanie postaw i zachowań sprzyjających zdrowiu:

PROFILAKTYKA NADWAGI I OTYŁOŚCI

1. Ogólnopolski Program Edukacyjny „Trzymaj Formę”.

Celem programu jest edukacja w zakresie trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej i ich rodzin poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety, w oparciu o odpowiedzialność indywidualną i wolny wybór jednostki. Grupę docelową, na którą skierowane zostały działania stanowili uczniowie klas V – VIII szkół podstawowych oraz ich rodzice i opiekunowie.

W XVI edycji programu udział wzięło 27 placówek z terenu powiatu żywieckiego, a działaniem objęto 2 756 odbiorców.

W ramach prowadzonych działań PSSE w Żywcu przeprowadziła:

- 3 akcje profilaktyczne,
- 5 punktów promocji zdrowia podczas imprez kulturalnych i sportowych organizowanych na terenie powiatu żywieckiego,
- 1 konkurs

W Szkole Podstawowej im. J. Korczaka w Żywcu przedstawiciele PSSE w Żywcu zorganizowali lekcję profilaktyki dot. zdrowego odżywiania. Do udziału w zajęciach zaproszono lek. med. Janusza Wyrwalskiego, który przy pomocy prezentacji multimedialnej przedstawił właściwy model zdrowego odżywiania, ukazał zasady komponowania zbilansowanych i urozmaiconych posiłków, wskazał na często popełniane błędy w diecie człowieka, a także zachęcał do dbania o swoje zdrowie poprzez regularną aktywność fizyczną.

W dniu 24.06.2023r. odbył się Piknik Rodzinny zorganizowany w ramach projektu SMART Żywiec, zainicjowany przez Urząd Miejski w Żywcu. Do udziału w wydarzeniu zostali zaproszeni przedstawiciele PSSE w Żywcu, którzy przygotowali Punkt Promocji Zdrowia i Profilaktyki Uzależnień. W celu wzmocnienia działań promujących zdrowy styl życia, w tym ukazania dobroczynnego wpływu codziennej aktywności fizycznej na nasze zdrowie, zaproszono instruktora ZUMBY - Panią Natalię Hankus, która poprowadziła wśród dzieci i dorosłych wspaniałe, pełne uśmiechu i energii zajęcia taneczne. Przy stoisku PSSE w Żywcu natomiast wykonywano pomiary ciśnienia oraz testy w alko - i narkogoglach. Dla najmłodszych przygotowano grę "Koło Fortuny", dzięki której dzieci miały możliwość sprawdzenia swojej wiedzy z zakresu zdrowego stylu życia.

2. Ogólnopolski Program Edukacyjny dla placówek przedszkolnych pn. „Skąd się biorą produkty ekologiczne?”

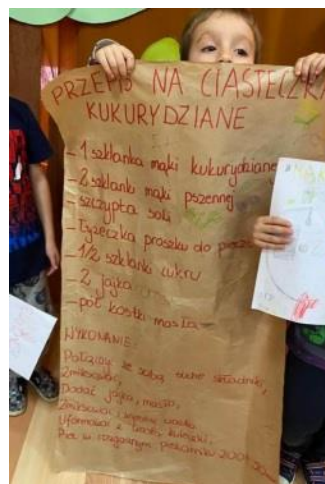
Celem programu jest zwiększanie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat. Grupa, do której skierowany jest program, to dzieci uczęszczające do przedszkoli w wieku 5-6 lat.

Główne założenia programu:

- zrozumienie czym jest rolnictwo i produkty ekologiczne,
- kształtowanie umiejętności wyboru produktów ekologicznych,
- propagowanie zdrowego stylu życia,
- zwiększanie wiedzy i świadomości przedszkolaków o nawykach higieniczno-zdrowotnych.

Zajęcia realizowane są poprzez wykorzystanie dedykowanej dzieciom publikacji i filmu animowanego, jak również opracowanego scenariusza zajęć dla nauczycieli i lekcji pokazowej. Program jest skierowany także do rodziców i opiekunów dzieci, gdyż zwiększa to skuteczność działania programów profilaktycznych. Program wzbudza duże zainteresowanie wśród dzieci, opiekunów i rodziców i jest wysoko oceniany przez koordynatorów przedszkolnych.

W roku szkolnym 2022/2023 do programu przystąpiły 43 przedszkola, a edukacją objęto łącznie 3 874 osoby.

W ramach prowadzonych działań PSSE w Żywcu przeprowadziła:

- 4 punkty promocji zdrowia podczas imprez kulturalnych i sportowych organizowanych na terenie powiatu żywieckiego,
- 1 szkolenie w trybie online dla koordynatorów przedszkolnych,
- 5 akcji profilaktycznych.

W dniu 23.03.2023r. w Przedszkolu nr 9 w Żywcu przeprowadzono spotkanie profilaktyczne. Przedszkolaki wzięły udział w pogadankach na temat zdrowego stylu życia. W drugiej części spotkania dzieci miały okazję sprawdzić swoją wiedzę z zakresu zdrowego odżywiania uczestnicząc w zabawie edukacyjnej pn. „Ścieżka zdrowia”. Dodatkowo, dzieci miały również możliwość wykazania się sprawnością fizyczną wykonując szereg ćwiczeń. Na zakończenie każde dziecko otrzymało dyplom za aktywny udział w zajęciach.

3. Wojewódzki program edukacyjny „Klub Zdrowego Przedszkolaka”

Cel główny to promowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci przedszkolnych i ich rodziców.

Cele szczegółowe:

- budowanie i wyrabianie wśród dzieci prawidłowych przyzwyczajeń i nawyków higieniczno-zdrowotnych, nauka prawidłowego mycia rąk,
- podniesienie poziomu wiedzy na temat znaczenia szczepień w profilaktyce chorób zakaźnych,
- zwiększenie wiedzy rodziców w zakresie ochrony dzieci przed narażeniem na działanie dymu tytoniowego oraz kształtowanie świadomych, asertywnych postaw wśród dzieci, w przypadku bezpośredniego kontaktu z osobami palącymi,
- budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat,
- uświadomienie wagi problemu i podniesienie poziomu wiedzy jak chronić się przed kleszczami,
- zapoznanie dzieci z tematem bezpiecznego korzystania z kąpeli słonecznych,
- rozróżnianie dymów, ich źródeł oraz właściwości niekorzystnych dla zdrowia,

Zajęcia dla dzieci prowadzone są przez nauczycieli przedszkolnych i poruszają następujące zagadnienia:

- profilaktyka chorób odkleszczowych,,
- bezpieczne korzystanie ze słońca,
- promocja szczepień ochronnych – pn. „Zaszczep się wiedzą!”,
- profilaktyka chorób zakaźnych – pn. „Wirusochrona”.

Tegoroczna edycja cieszyła się dużym zainteresowaniem placówek przedszkolnych w powiecie żywieckim. Dzieci ochoczo podejmowały powierzone im zadania. Nauczyciele koordynatorzy wykazali się kreatywnością w doborze zadań podczas realizacji poszczególnych bloków tematycznych.

W roku szkolnym 2022/2023 działaniami objęto 40 placówek przedszkolnych (3794 odbiorców).

W ramach prowadzonych działań PSSE w Żywcu przeprowadziła:

- 6 akcji profilaktycznych,
- 1 szkolenie w trybie online dla koordynatorów przedszkolnych;
- 4 punkty promocji zdrowia podczas imprez kulturalnych i sportowych organizowanych na terenie powiatu żywieckiego,

W dniu 17.04.2023r. w Przedszkolu nr 1 w Żywcu odbyło się spotkanie profilaktyczne zorganizowane przez przedstawicieli Sekcji Oświaty Zdrowotnej PSSE w Żywcu. W pierwszej części spotkania dzieci dowiedziały się o sposobach ochrony przed kleszczami, a także o metodach postępowania w przypadku, kiedy dojdzie już do ukłucia. Następnie mogły sprawdzić się podczas symulacji usuwania kleszczy, do której wykorzystano pomarańczę i goździki. Podczas drugiej części spotkania, skierowanej do przyszłych uczniów, dzieci dowiedziały się jak dbać o swój kręgosłup i czego unikać, by nie dopuścić do rozwoju wad postawy. Podczas pogadanki pracownik zwrócił uwagę na dobór odpowiedniego plecaka, sposób jego pakowania i jego zawartość. Dodatkowo uwrażliwiono dzieci na utrzymanie właściwej postawy ciała podczas chodzenia, siedzenia przy ławce i noszenia plecaka.

4. Kampania „Wybieraj bezpieczną żywność”

Od lipca 2023 roku realizowano zadania związane z kampanią Europejskiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Żywności EFSA „Wybieraj bezpieczną żywność”. Celem kampanii jest zwiększenie wiedzy społeczeństwa na temat roli nauki w zapewnieniu bezpieczeństwa żywności w UE oraz zachęcenie do dokonywania świadomych wyborów żywieniowych.

Działaniem na terenie powiatu żywieckiego objęto w sumie 2 418 odbiorców.

Przedstawiciele PSSE w Żywcu w ramach tej kampanii zorganizowali:

- 5 punktów promocji zdrowia;
- 2 akcje profilaktyczne

W celu podniesienia wiedzy społeczeństwa w zakresie bezpieczeństwa żywności, zorganizowano we współpracy z nauczycielami Zespołu Szkół Agrotechnicznych i Ogólnokształcących w Żywcu Moszczanicy oraz Zespołu Szkół Ekonomiczno - Gastronomicznych w Żywcu we wrześniu 2023r. zajęcia edukacyjne. Adresatami szkolenia byli uczniowie klas Technikum Żywności i Szkoły Branżowej – zawód kucharz.

Podczas zajęć nauczyciele przybliżyli młodzieży w oparciu o prezentację multimedialną następujące zagadnienia:

- „Substancje dodatkowe do żywności”
- „Higiena żywności”
- „Misja EFSA”
- „Suplementy diety”
- „Jak czytać etykiety produktów żywnościowych?”

Spotkanie szkoleniowe cieszyło się dużym zainteresowaniem wśród odbiorców.

PROFILAKTYKA PALENIA TYTONIU

W ramach **Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu** w ciągu całego roku 2023 prowadzone były kontrole przestrzegania zakazu palenia tytoniu w miejscach użyteczności publicznej. Kontrole prowadzone były w ramach sprawowania bieżącego nadzoru w zakresie warunków i wymagań higieniczno-sanitarnych. Ogółem przeprowadzono 1 523 kontrole, w trakcie których nie stwierdzono przypadku nie zastosowania się do Ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

1. Program Antytytoniowej Edukacji Zdrowotnej pt. „Bieg po zdrowie”

Kierowany do uczniów IV klas szkół podstawowych (grupa wiekowa 9-10 lat) oraz ich rodziców.

Główne cele to:

- opóźnienie lub zapobiegnięcie inicjacji tytoniowej wśród dzieci i młodzieży;
- pokazanie atrakcyjności życia w środowisku wolnym od dymu tytoniowego;
- zwiększanie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów.

Na terenie powiatu żywieckiego w roku szkolnym 2022/2023 w programie uczestniczyło 30 placówek edukacyjnych z udziałem 1 231 osób (uczniowie i ich rodzice).

Zajęcia w tym programie realizowane były za pomocą zróżnicowanych metod aktywizujących, które dostosowano do wieku odbiorców.

W tym zakresie PSSE w Żywcu przeprowadziła:

- 8 akcji profilaktycznych,
- 5 punktów promocji zdrowia,

W ramach tego programu w dniu 14.04.2023r. pracownicy Sekcji Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia PSSE w Żywcu zorganizowali dla uczniów Szkoły Podstawowej w Kocierzu Moszczanickim i Szkoły Podstawowej w Okrajniku akcje profilaktyczne skupione wokół tematu uzależnień. W trakcie spotkań ukazano młodzieży mechanizm powstawania nałogu, przedstawiono fakty i obalono mity w tym temacie, wskazano na konsekwencje zdrowotne związane z paleniem tytoniu. Ponadto omówiono problem uzależnienia od e-papierosów, ukazano skład dymu tytoniowego i jego szkodliwy wpływ na organizm człowieka, a także przedstawiono różne produkty zawierające w swoim składzie nikotynę.

2. „Czyste powietrze wokół nas” – program przedszkolnej edukacji antytytoniowej

Program ten, realizowany od 2008r., skierowany jest do dzieci w wieku przedszkolnym. Koordynatorami działań są nauczyciele, wychowawcy przedszkolni oraz przedstawiciele środowiska przedszkolnego i szkolnego. Głównym celem programu jest zwiększenie wiedzy rodziców w zakresie ochrony dzieci przed narażeniem na działanie dymu tytoniowego oraz kształtowanie świadomych, asertywnych postaw wśród dzieci dotyczących ochrony własnego zdrowia, w przypadku bezpośredniego kontaktu z osobami palącymi.

W roku szkolnym 2022/2023 do programu przystąpiło 40 placówek z powiatu żywieckiego. Działaniami edukacyjnymi objęto 3 791 osób.

W ramach działań podejmowanych z inicjatywy PSSE w Żywcu przeprowadzono:

- 4 akcje profilaktyczne,
- 4 punkty promocji zdrowia,
- 1 szkolenie dla przedszkolnych koordynatorów programu.

3. „Światowy Dzień Rzucania Palenia”

W każdy trzeci czwartek listopada obchodzony jest Światowy Dzień Rzucania Palenia. Sekcja Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia PSSE w Żywcu rokrocznie włącza się w obchody tego dnia. W roku 2023 zorganizowano 3 akcje profilaktyczne. W dniu 21.11.2023 r. w Szkole podstawowej nr 5 w Żywcu przeprowadzono zajęcia skupione wokół tematu uzależnień od

tytoniu. W pierwszej części spotkania omówiono mechanizm powstawania uzależnienia, błędne koło nałogu oraz rodzaje czynników warunkujących powstanie uzależnienia. Następnie przedstawiono zagrożenia dla zdrowia wynikające z palenia tytoniu (w tym e-papierosów), ukazano skład dymu tytoniowego i jego szkodliwy wpływ na organizm człowieka. Przedstawiono również różne produkty zawierające w swoim składzie nikotynę. Dodatkowo, w ramach podsumowania uczniowie na wielkoformatowych makietach papierosów wypisali zagrożenia jakie niesie za sobą palenie. Gotowe projekty uczniowie zabrali ze sobą do klas.

4. „Światowy Dzień bez Tytoniu”

Każdego roku 31 maja obchodzony jest Światowy Dzień bez Tytoniu. Święto to stanowi okazję do zwrócenia uwagi całego świata na powszechność palenia papierosów oraz jego negatywne skutki zdrowotne. Dzień ten został ustanowiony przez WHO w 1987 roku ze względu na rosnącą liczbę osób uzależnionych i pacjentów ze schorzeniami wywołanymi przez palenie papierosów – głównie nowotworami płuc, przełyku, krtani, gardła czy trzustki.

W ramach tegorocznych działań związanych z tym świętem PSSE w Żywcu przeprowadziła:

- 3 akcje profilaktyczne
- 1 punkt promocji zdrowia podczas imprez kulturalnych i sportowych organizowanych na terenie powiatu żywieckiego,

Jedną z akcji profilaktycznych zorganizowaną została we współpracy z Komendą Powiatową Policji w Żywcu dla uczniów Zespołu Szkół Ogólnokształcących i Technicznych w Milówce. Podczas prelekcji omówiono problem uzależnienia od nikotyny, poruszono również temat e-papierosów i ich szkodliwy wpływ na organizm człowieka. Natomiast przedstawiciel KPP w Żywcu przedstawił problem zakazanych substancji od strony odpowiedzialności karnej. Wyjaśnił takie pojęcia jak demoralizacja, nieletni sprawcy czynów karalnych oraz to, jakie konsekwencje prawne ponoszą młodzi ludzie sięgający po zabronione substancje.

PROFILAKTYKA CHOROÓB ZAKAŻNYCH

1. Profilaktyka grypy

W roku 2023 roku, w okresie zwiększonego zachorowania na gripę przeprowadzono 6 akcji profilaktycznych skierowanych do różnych grup wiekowych. Zwracano uwagę na podstawowe zasady bezpieczeństwa i higieny, a także skuteczność szczepień ochronnych. Działaniami objęto 2 508 odbiorców.

W dniach 11 i 19 stycznia 2023r. w Klubie Środowiskowym MCK „Śrubka” zorganizowano warsztaty edukacyjne dot. bezpieczeństwa w trakcie ferii zimowych. Zajęcia przeprowadzono w formie interaktywnej gry „Prawda/fałsz”. W trakcie spotkania omówiono zasady bezpiecznych zachowań w trakcie ferii, naturalne sposoby budowania odporności i podstawowe zasady higieny. Ochotnicy uczestniczyli w doświadczeniu, do którego użyto przypraw, dla zobrazowania sposobu przenoszenia się wirusów, np. przez uścisk dłoni z osobą chorą. Na potrzeby akcji, celem urozmaicenia treści przekazanych na spotkaniu, zaproponowano zgromadzonym zestaw ćwiczeń gimnastycznych – ukazując tym samym aktywność fizyczną jako jeden ze sposobów budowania odporności. Wspólna gimnastyka przyniosła wiele radości. Na koniec każdy z uczestników otrzymał materiały edukacyjne z zimowym „łamańcem językowym” i kolorowanką. Dzieci chętnie i aktywnie uczestniczyły w akcji, odnosząc się często do swoich przeżyć.

2. Zaszczep w sobie chęć szczepienia

Kampania Społeczna „Zaszczep w sobie chęć szczepienia” realizowana jest w ramach projektu Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego „Zdrowe dziecko - Zdrowy dorosły - zdrowa rodzina”. Celem interwencji jest podniesie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat znaczenia szczepień w profilaktyce chorób zakaźnych, wzrost świadomości dotyczących korzyści wynikających ze szczepień ochronnych. Grupę docelową stanowił ogół społeczeństwa ze szczególnym uwzględnieniem: rodziców dzieci 0-3 lat oraz dzieci przedszkolnych, studentów uczelni wyższych, osób starszych, osób podróżujących. Działaniami na terenie powiatu żywieckiego objęto 26 784 odbiorców.

W ramach prowadzonych działań zorganizowano:

- 8 punktów promocji zdrowia podczas imprez kulturalnych i sportowych organizowanych na terenie powiatu żywieckiego,
- 18 akcji profilaktycznych,
- 1 szkolenie.

W trakcie 60 Tygodnia Kultury Beskidzkiej, w dniach 31.07.2023 – 02.08.2023 na Żywieckim Rynku zorganizowano Punkt Promocji Zdrowia, w ramach którego wykonywano pomiary ciśnienia tętniczego krwi, prowadzono dystrybucję materiałów edukacyjnych oraz prowadzono rozmowy indywidualne dotyczące zdrowia i szczepień ochronnych, jako najlepszej ochrony przed chorobami zakaźnymi. Dla dzieci przygotowano szereg atrakcyjnych zadań, m.in. „Kółko fortuny”- gry podczas której dzieci miały możliwość sprawdzenia swojej wiedzy. Za poprawną odpowiedź każde dziecko otrzymywało gadżet w postaci zakładki, oraz kolorowanki.

3. Krajowy Program Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS

Głównym celem programu jest zwiększenie poziomu wiedzy młodzieży i dorosłych nt. HIV/AIDS oraz zmiana ich postaw ze szczególnym uwzględnieniem odpowiedzialności za zdrowie własne i innych. W 2023r. szkoły średnie powiatu żywieckiego uczestniczyły w wojewódzkim Projekcie „Nie daj się HIV- zapobiegaj zakażeniu”, którego celem było: podniesienie poziomu wiedzy młodzieży na temat profilaktyki zakażeń wirusem HIV i choroby AIDS, w tym dróg zakażenia oraz kształtowanie postaw odpowiedzialności za własne zdrowie i życie oraz postawy tolerancji wobec zakażonych wirusem HIV i chorych na AIDS. Działaniem w związku z realizacją projektu objęto łącznie 1 937 osób (uczniowie szkół średnich i rodzice). Działaniami profilaktycznymi w ramach Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS objęto 6 694 osoby.

W ramach działań w tym programie PSSE w Żywcu zorganizowała:

- 10 punktów promocji zdrowia ,
- 3 akcję profilaktyczną,
- lekcję profilaktyki HIV/AIDS w „Kinie Janosik”,
- dystrybucję materiałów w języku polskim i ukraińskim dot. profilaktyki HIV/AIDS do 33 przychodni powiatu żywieckiego,
- szkolenie dla koordynatorów programu z udziałem Pani psycholog Krystyny Pietraszko – Skalny z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żywcu.

W dniu 01.12.2023r. do udziału w spotkaniu podsumowującym szkolny konkurs plastyczny pn. "Zdrowie w Twoich rękach" zaproszono dwóch prelegentów celem przeprowadzenia wśród uczniów prelekcji nt. zachowań ryzykownych związanych z sięganiem po środki psychoaktywne. Podczas spotkania został poruszony temat profilaktyki HIV/AIDS i nieodpłatnego, anonimowego testowania w kierunku HIV.

4. Program „Podstępne WZW”

Celem działań w ramach programu „Podstępne WZW” jest upowszechnienie wiedzy na temat zagrożeń wynikających z zakażeń wirusem HAV, HBV, HCV oraz sposobów zapobiegania. Adresatami programu są uczniowie szkół średnich. Program realizowano zgodnie z sugestiami zawartymi w poradnikach dla koordynatorów szkolnych. Dzięki materiałom dydaktycznym celowanym do programu, przekazano uczniom rzetelną wiedzę. Program został bardzo dobrze przyjęty przez młodzież, wielu uczniów nie było świadomych zagrożeń jakie niosą zakażenia HAV, HBV i HCV. Uczniowie poprzez aktywny udział w zajęciach nabyli wiedzę w obszarze ochrony przed zakażeniami, poznali podstawowe zasady profilaktyki. W wielu szkołach program został rozszerzony o dodatkowe działania: wykonywanie prac plastycznych, plakatów przez młodzież, tworzenie gazetek, i emisje spotów edukacyjnych.

Działaniem objęto 1 669 osób (uczniowie szkół średnich i rodzice).

Działania podejmowane z inicjatywy PSSE w Żywcu:

- 6 punktów promocji zdrowia podczas imprez kulturalnych i sportowych organizowanych na terenie powiatu żywieckiego;
- 3 akcje profilaktyczne

W dniu 03.02.2023r. w Zespole Szkół Samochodowych w Żywcu zorganizowano warsztaty profilaktyczne pn. „Potęga profilaktyki”. Działanie miało na celu ukazanie znaczenia profilaktyki w życiu człowieka (w przypadku chorób zakaźnych i nowotworowych) i podniesienie rangi działań profilaktyczno-wychowawczych w systemie edukacji. Po teoretycznej części spotkania przeprowadzono wśród młodzieży test jednokrotnego wyboru podsumowujący zdobyte informacje.

PROFILAKTYKA CHOROÓB NOWOTWOROWYCH

Jego celem jest zwiększenie świadomości społeczeństwa odnośnie zagrożeń nowotworami poprzez przekazanie wiedzy nt. zapobiegania chorobom nowotworowym i wczesnego ich wykrywania.

W ramach tych działań uczniowie III i IV klas I LO im. M. Kopernika w Żywcu w dniu 23.11.2023r. mieli okazję uczestniczyć w akcji poświęconej profilaktyce nowotworów szyjki macicy i piersi. Do udziału w spotkaniu zaproszono przedstawicielki Stowarzyszenia Żywieckiego Klubu Amazonek oraz Panią Agnieszkę Kos - położną, edukatora.

Podczas akcji poruszono tematy dotyczące:

- skali problemu nowotworów w Polsce,
- skutecznych metod zapobiegania zakażeniom HPV poprzez szczepienie,
- badań cytologicznych,
- samobadania piersi.

W trakcie akcji prowadzono dystrybucję materiałów edukacyjnych, zaprezentowano fantomy do samobadania piersi. Podkreślono również akcję Movember - skupioną wokół profilaktyki męskich narządów płciowych. Zwieńczeniem akcji było stworzenie wspólnego plakatu "Jak dbam o zdrowie?".

1. Program „Znamie! Znam Je?”

Kampania edukacyjna skierowana do uczniów szkół ponadpodstawowych powiatu żywieckiego umożliwiła zapoznanie młodych ludzi z podstawowymi informacjami na temat nowotworów skóry, a tym samym stworzyła możliwość budowania odpowiednich zachowań oraz postaw prozdrowotnych wśród młodzieży.

Program był realizowany w 17 szkołach średnich na terenie powiatu żywieckiego, a edukacją objęto 2 162 osoby (uczniowie szkół średnich i rodzice).

W ramach tej kampanii PSSE w Żywcu zorganizowała 5 punktów promocji zdrowia podczas imprez kulturalnych i sportowych organizowanych na terenie powiatu żywieckiego oraz 3 akcje profilaktyczne.

W dniu 29.03.2023r. w Zespole Szkół Mechaniczno-Elektrycznych w Żywcu odbyła się akcja pn. „Bezpieczni latem” poświęcona w głównej mierze profilaktyce raka skóry, którą poprowadzili uczniowie przygotowani przez koordynatora szkolnego programu „Znamie! Znam je?”. Uczniowie przygotowali apel profilaktyczny podparty prezentacją multimedialną. Podczas spotkania wyświetlano spoty przekazane przez PSSE w Żywcu dot. profilaktyki nowotworów skóry. Prelekcję w obszarze profilaktyki raka skóry wygłosił zaproszony na tę okazję gość specjalny – dermatolog Piotr Gaj. Ponadto prowadzono dystrybucję materiałów edukacyjnych dot. m.in. profilaktyki czerniaka skóry. Dzięki zaproszonym na tę okazję przedstawicielom Śląskiego NFZ Delegatura w Bielsku-Białej, uczniowie mogli dowiedzieć się jak korzystać z Internetowego Konta Pacjenta oraz aplikacji MojeIKP i MojeFizjo+, a także uzyskać (EKUZ) Europejską Kartę Ubezpieczenia Zdrowotnego. Akcja cieszyła się dużym zainteresowaniem. Edukacją objęto ponad 800 osób.

2. Program „Wybierz życie- pierwszy krok”

Celem działań w tym programie jest:

- zmniejszenie występowania raka szyjki macicy i umieralności na tę chorobę,
- zwiększenie wiedzy na temat profilaktyki raka szyjki macicy i roli wirusa HPV w jego powstawaniu.

Adresatami są uczniowie klas I szkół średnich, ich rodzice oraz kadra pedagogiczna. Na terenie powiatu żywieckiego działaniami w ramach tego programu objęto 5 868 osób (uczniowie szkół średnich i ich rodzice). Prowadzone działania podkreślały znaczenie profilaktyki w codziennym życiu (ostrzeżenia zdrowotne), zachęcały młodych ludzi do wizyt u lekarza specjalisty, zwracały uwagę na bardzo ważne kwestie związane ze zdrowiem kobiet.

W dniu 08.03.2023 pracownicy Sekcji OZ PSSE w Żywcu przekazali do Kina Janosik wielotematyczne materiały edukacyjne skierowane w głównej mierze do kobiet, uczestniczek corocznej akcji „Babski Comber”. Na tą okazję utworzono Punkt Promocji Zdrowia pn. „Kącik zdrowia Kobiety” eksponując plakaty, broszury i ulotki profilaktyczne dot. zdrowia kobiet w różnym wieku.

„PROFILAKTYCZNE PROGRAMY W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA UZALEŻNIENIU OD ALKOHOLU, TYTONIU I INNYCH ŚRODKÓW PSYCHOAKTYWNYCH”

1. Program „Smak życia, czyli debata o dopalaczach

Ten program edukacyjny ma na celu dostarczenie młodym ludziom podstawowych informacji na temat „dopalaczy” i zagrożeń wynikających z ich używania, a w konsekwencji zwiększenia ostrożności i zmniejszenia otwartości na kontakt z tymi produktami.

Cele szczegółowe programu to:

- profilaktyka uzależnień i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu psychoaktywnych środków zastępczych w środowisku dzieci i młodzieży;
- zwrócenie uwagi na problemy zdrowotne wynikające z korzystania z dopalaczy.

Program realizowały 32 szkoły podstawowe, a działaniami objęto 1 341 osób (uczniowie szkół i rodzice).

W ramach podejmowanych inicjatyw w tym zakresie PSSE w Żywcu zorganizowała:

- 5 punktów promocji zdrowia;
- 8 akcji profilaktycznych;
- 1 konkurs.

W dniu 26.04.2023r. zorganizowano dla uczniów Szkoły Podstawowej nr 1 w Żywcu pogadankę dotyczącą tematu uzależnień od środków psychoaktywnych, ukazując mechanizm powstawania uzależnienia, przedstawiając fakty i obalając mity w tym temacie oraz ukazując konsekwencje zdrowotne i prawne związane z przyjmowaniem i posiadaniem tego typu środków. Natomiast przedstawiciel KPP w Żywcu omówił z młodzieżą takie pojęcia jak demoralizacja, nieletni sprawcy czynów karalnych oraz to, jakie konsekwencje prawne ponoszą młodzi ludzie sięgający po zabronione substancje.

W dniu 09.03.2023 na zaproszenie Szkoły Podstawowej nr 1 w Pewli Wielkiej przeprowadzono również spotkanie profilaktyczne dla uczniów klas 5 – 8. Akcja została zorganizowana w ramach wojewódzkiej kampanii edukacyjno - informacyjnej „Nowe narkotyki – Nowe zagrożenia”. Omówiono rodzaje nałogów i mechanizm ich powstawania. Szczególną uwagę poświęcono tematowi nowych narkotyków oraz e-papierosów. Wyświetlono spoty edukacyjne

dotyczące nowych narkotyków. Podsumowaniem spotkania były zajęcia z użyciem narko- i alkoholi. Uczniowie i nauczyciele mogli sprawdzić swoje reakcje przy wykonywaniu prostych czynności z życia codziennego. Na zakończenie odbyła się prezentacja plakatów profilaktycznych związanych z problemem uzależnień, przygotowanych przez poszczególne klasy. Uczniowie wykazali się dużą kreatywnością i wiedzą przygotowując swoje prace.

2. Program edukacyjny pt. „ARS, czyli jak dbać o miłość?”

Kolejną już edycją programu, którego celem jest: ograniczenie używania substancji psychoaktywnych przez kobiety w wieku prokreacyjnym (15 – 49 lat). Jego oryginalnym założeniem jest otwarte i konsekwentne odwołanie się do najbardziej cenionej wartości w życiu ludzkim jaką jest miłość, a mniej do dotychczas stosowanych motywów w rodzaju zdrowia jako takiego lub wolności jako takiej. W X edycji programu udział wzięło 20 szkół średnich z terenu powiatu żywieckiego. Działaniami objęto w sumie 1 716 osób (uczniowie i rodzice).

W ramach prowadzonych działań zorganizowano:

- 6 punktów promocji zdrowia;
- 11 akcji profilaktycznych;
- 1 spotkanie profilaktyczne - Lekcja profilaktyki w Kinie
- 1 konkurs.

W dniu 15.02.2023r. w Zespole Szkół Mechaniczno – Elektrycznych w Żywcu zorganizowano akcję profilaktyczną w tym zakresie, w trakcie której prelekcję wygłosił m.in. lek. med. Janusz Wyrwalski. Ponadto przedstawiciel KPP w Żywcu wskazał skutki prawne związane z handlem, posiadaniem i dystrybucją środków psychoaktywnych. Po części teoretycznej zaproponowano uczniom ćwiczenia z użyciem alko- i narkogogli celem zobrazowania świata widzianego oczami osoby uzależnionej.

W okresie od marca do kwietnia 2023r. pracownicy Sekcji Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia PSSE w Żywcu zorganizowali 3 akcje profilaktyczne dla uczniów Zespołu Szkół Technicznych i Leśnych w Żywcu. Spotkania odbywały się we współpracy KPP w Żywcu. Pracownicy PSSE w Żywcu przygotowali prelekcje dot. uzależnienia od środków psychoaktywnych. Szczególną uwagę poświęcono tematowi nowych narkotyków, e-papierosów i leków. Przedstawione zostały konsekwencje zdrowotne związane z przyjmowaniem tego typu środków. Przedstawiciel KPP w Żywcu natomiast zwracał uwagę na odpowiedzialność karną w omawianym obszarze. W trakcie spotkań przeprowadzano ćwiczenia z użyciem alko- i narkogogli uwrażliwiając uczniów na przykre skutki związane z sięganiem po tego typu środki.

3. „Nowe Narkotyki – Nowe Zagrożenia”

Głównym celem akcji jest zapobieganie używaniu substancji psychoaktywnych, w szczególności nowych narkotyków, ale także alkoholu, tytoniu oraz leków przez osoby młode. Akcja skierowana jest do ogółu społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem osób w wieku 15-30 lat, uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, rodziców/opiekunów, studentów uczelni wyższych, a także organizatorów wypoczynku zimowego i letniego. Nowe narkotyki są groźną trucizną, na jaką narażeni są młodzi ludzie, prowadzą do uzależnienia, zatrucia, chorób, a nawet zgonów.

Problem związany z używaniem substancji psychoaktywnych, w tym nowych narkotyków przez młodzież jest wciąż aktualny. Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny mając na uwadze zdrowie i bezpieczeństwo dzieci i młodzieży oraz ze względu na obserwowanie niezwykle niepokojącego zjawiska nadmiernego korzystania z substancji psychoaktywnych przez młodzież, od 2010 roku prowadzi działania w zakresie profilaktyki środków psychoaktywnych na terenie województwa śląskiego.

Od 2023 roku ww. działania odbywają się pn. „Nowe narkotyki – Nowe zagrożenia”. Działania mają charakter profilaktyki uniwersalnej, która polega na prowadzeniu działań zapobiegawczych. Działaniami objęto 24 553 osób.

Działania podejmowane z inicjatywy PSSE w Żywcu:

- zawiązanie koalicji lokalnej z ekspertami w obszarze uzależnień,
- 18 warsztatów edukacyjnych, na które składały się prelekcje prowadzone zarówno przez lekarza jak i pracowników Sekcji OZ PSSE w Żywcu. Wewnątrz sekcji opracowano prezentację multimedialną dot. dopalaczy. Działania poszerzono o ćwiczenia w alko- i narkogoglach.
- 16 punktów promocji zdrowia i profilaktyki uzależnień celem wzmocnienia działań profilaktycznych i dotarcia do szerokiego grona odbiorców.
- 1 szkolenie z udziałem p. psycholog Krystyny Pietraszko – Skalny z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żywcu,
- 1 konferencja dla rodziców pieczy zastępczej PCPR,
- Lekcja profilaktyki w „Kinie Janosik”,
- 2 konkursy

W ramach przedmiotowej akcji w dniu 22.03.2023r. w siedzibie Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Żywcu odbyła się narada, w której uczestniczyli przedstawiciele instytucji zaproszonych do utworzenia koalicji lokalnej mającej na celu wzmocnienie działań profilaktycznych w zakresie zapobiegania używaniu substancji psychoaktywnych, alkoholu, tytoniu i leków przez osoby młode.

W jej skład weszły instytucje, które w ramach swoich działań statutowych zajmują się między innymi taką profilaktyką, tj.:

- Powiatowa Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna w Żywcu
- Komenda Powiatowa Policji w Żywcu
- Stowarzyszenie Promocji Zdrowia „Dmuchawiec”
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żywcu
- Fundacja „Błękitny Krzyż” – Ośrodek Leczenia Uzależnień w Żywcu

20 października w siedzibie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żywcu odbyło się szkolenie pn. „Standardy profilaktyki zachowań ryzykownych dla pedagogów i koordynatorów programów profilaktycznych realizowanych w szkołach średnich. Szkolenie poprowadziła Pani Krystyna Pietraszko – Skalny - psycholog superwizor pracowników służb społecznych, członek Centralnej Komisji Egzaminacyjnej przy MRIPS. Spotkanie odbyło się w ramach współpracy koalicyjnej i realizacji działań w oparciu o założenia wojewódzkiej kampanii „Nowe narkotyki – Nowe zagrożenia”. W drugiej części spotkania koordynatorzy powiatowi przekazali tegoroczne założenia i wytyczne do realizacji programów edukacyjnych.

W dniu 6 października 2023r. odbyła się kolejna, VI z cyklu nieszablonowa i jedyna w swoim rodzaju lekcja profilaktyki w Kinie „Janosik” w Żywcu. W spotkaniu uczestniczyła młodzież ze szkół średnich naszego powiatu. Tematem przewodnim była profilaktyka uzależnień od środków psychoaktywnych. Do współpracy zaproszono: Pana Justynę Kołkę - wybitnego grzyboznawcę z naszego rejonu oraz Pana Pawła Żyglińskiego - autora projektu profilaktycznego "Ogarnij życie bez wymówek!".

Prelegenci zaprezentowali swoje pasje i zainteresowania, które mogły zainspirować młodych ludzi do znalezienia alternatywnych form spędzania wolnego czasu. Zaproszeni goście opowiedzieli również o swoich życiowych doświadczeniach, o tym jak ważne jest dążenie do celu, pomimo wielu niepowodzeń i upadków. Po prelekcjach młodzież obejrzała film "AMY" reż. Asif Kapadia, doskonale wpisujący się w poruszaną tematykę.

Wydarzenie spotkało się z bardzo dobrym odbiorem ze strony młodzieży oraz opiekunów i nauczycieli, uczestniczyło w nim 260 osób.

Na zaproszenie Kierownika Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu, zorganizowano w dniu 27.11.2023r. dla rodziców pełniących pieczę zastępczą akcję profilaktyczną. W tym dniu miały miejsce dwa wykłady. Pierwszy dotyczył zagrożeń związanych z przyjmowaniem środków psychoaktywnych i przeprowadził go lek. med. Janusz Wyrwalski. Podczas drugiego wykładu przeprowadzonego przez pracownika Sekcji Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia w Żywcu poruszano temat wpływu nadmiernego korzystania z Internetu i mediów społecznościowych na psychikę dzieci i młodzieży. Po części wykładowej odbyła się ciekawa dyskusja, wymiana poglądów i doświadczeń z rodzicami.

Warsztaty profilaktyczne dot. uzależnień od środków psychoaktywnych zorganizowano w dniu 18.05.2023r. w Zespole Szkół Samochodowych w Żywcu. Do udziału w wydarzeniu zaproszono Specjalistów Psychoterapii Uzależnień z Ośrodka Leczenia Uzależnień "Błękitny Krzyż" w Żywcu oraz przedstawiciela KPP w Żywcu. Pracownicy OLU prowadzili z młodzieżą aktywny dialog, w trakcie którego wskazali na różne rodzaje uzależnień i omówili czynniki, które mają szczególny wpływ na rozwój uzależnień. Ponadto podjęto próbę stworzenia portretu psychologicznego osoby uzależnionej i poruszono temat współuzależnienia w rodzinie. Przedstawiciel KPP w Żywcu z kolei omówił z młodzieżą takie pojęcia jak demoralizacja, nieletni sprawcy czynów karalnych oraz to, jakie konsekwencje prawne ponoszą młodzi ludzie sięgający po zabronione substancje.

PROFILAKTYKA WIEDZY O ANTYBIOTYKACH

1. Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach

Święto to ma na celu uświadomienie społeczeństwa w zakresie bezpiecznego i rozsądnego przyjmowania antybiotyków. Informacje dotyczące rozsądnego stosowania antybiotyków zamieszczano na bieżąco na stronie internetowej stacji oraz na profilu Facebook, celem dotarcia do szerokiego grona odbiorców. Działaniami, w trakcie których przeprowadzone zostały m.in. 2 akcje profilaktyczne oraz 3 punkty promocji zdrowia, objęto 2 624 osoby. W ramach tych działań zorganizowano także 2 wystawy edukacyjne oraz dystrybucję materiałów edukacyjnych do 33 przychodni powiatu żywieckiego.

W dniu 07.11.2023r. z okazji Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach odbył się „Dzień Bezpieczeństwa”, który corocznie jest organizowany przez Zespół Szkolno-Przedszkolny w Leśnej. Program imprezy był bardzo bogaty i obejmował różne grupy wiekowe. Podczas spotkania skupiono się przede wszystkim na problemie nierozsądnego sięgania po antybiotyki, bez konsultacji z lekarzem. Dodatkowo w trakcie akcji mówiono o zagrożeniach dla zdrowia wynikających z palenia tytoniu (w tym e-papierosów), wpływie napojów energetycznych na zdrowie młodzieży, uzależnieniu od środków psychoaktywnych.

INNE DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE

Pracownicy Sekcji OZ Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej uczestniczyli również w wielu innych kampaniach społecznych. Często inicjowano także własne, autorskie działania, celem uwrażliwienia społeczeństwa na aktualne problemy w obszarze zdrowia:

1. Profilaktyka wad postawy – „Lekki tornister”

Problem przeciążonych tornistrów najmłodszych uczniów i związane z nim ryzyko wad postawy to kwestia niezwykle istotna zwłaszcza w wieku od 6 do 10 lat. W tym czasie dziecko intensywnie rośnie, co w zestawieniu z kilkugodzinnym siedzeniem w ławce szkolnej i ograniczoną swobodą ruchu może niekorzystnie rzutować na nawyki dotyczące postawy ciała. W 2023 roku podjęto działania związane z profilaktyką wad postawy i problemem przeciążonych plecaków szkolnych, której celem jest uświadamianie uczniów klas 0-III o konieczności doboru odpowiedniego plecaka oraz o systematycznej selekcji rzeczy w nim umieszczanych. Działaniami na terenie powiatu żywieckiego objęto 5 224 odbiorców.

- ✓ Spotkanie w Przedszkolu nr 10 w Żywcu

- ✓ Mikołajkowe Zawody Pływackie na Pływalni Miejskiej w Żywcu

2. Akcja „Łap słońce z głową!”

Coraz większym problemem dla zdrowia publicznego staje się nadmierne narażenie na promieniowanie ultrafioletowe, w tym także pochodzące z solariumów. W ostatnim czasie opaleniźnie nadano znaczenie poszukiwanej wartości, symbolu zdrowia i dostatku. Niestety, promieniowanie słoneczne nie jest obojętne dla skóry człowieka. Solaria emitują promienie UV (głównie UVA, w mniejszym stopniu również UVB). Promieniowanie to powoduje wytwarzanie melaniny w skórze i powstawanie opalenizny. Przedawkowanie promieni ultrafioletowych w przypadku dzieci i młodzieży może prowadzić do trwałych szkód przesuniętych w czasie. Większość młodych ludzi nie uważa poparzeń słonecznych za coś niebezpiecznego! Bagatelizowanie tego zjawiska wynika z ogólnego braku świadomości jak i wiedzy na temat procesów zachodzących w skórze podczas opalania.

Temat bezpiecznego opalania i nienarażania skóry na niebezpieczne promienie UV poruszano podczas spotkań edukacyjnych przeprowadzonych dla dzieci w wieku szkolnym. Podczas eventów w powiecie żywieckim organizowano punkty promocji zdrowia, na których udostępniono materiały informacyjno-edukacyjne w zakresie bezpiecznego opalania. Plakaty dotyczące zachowania bezpieczeństwa podczas upałów wyeksponowano również na słupach i tablicach ogłoszeniowych miasta Żywca, w autobusach komunikacji miejskiej, a także w witrynach Kina Janosik. Działaniami objęto 9 635 osób.

- ✓ Piknik rodzinny w ramach projektu SMART Żywiec

3. Akcja „Bezpieczne grzybobranie”

Celem akcji jest upowszechnienie wiedzy na temat grzybów jadalnych, niejadalnych i trujących oraz zapoznanie z zasadami bezpiecznego grzybobrania. Kształtowanie postaw i zachowań prozdrowotnych dotyczących zatruc pokarmowych grzybami. Ogółem edukacją objęto 3 717 osób.

- ✓ Spotkanie profilaktyczne dla uczniów Szkoły Podstawowej nr 9 w Żywcu

4. Nowy powiatowy projekt edukacyjny dla uczniów klas I-III „Profilaktyka na 6!”

We wrześniu br. szkolnego Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żywcu zaprosił szkoły podstawowe powiatu żywieckiego do udziału w nowym powiatowym projekcie edukacyjnym skierowanym do uczniów klas I-III.

Celem projektu jest wypracowanie wśród uczniów właściwych postaw wobec zdrowia w różnych sytuacjach życia codziennego.

Projekt zakłada realizację 6 następujących tematów:

- 1) Postawa do podstawa! – profilaktyka wad postawy
- 2) Śniadanie – najważniejszy posiłek dnia – profilaktyka otyłości, racjonalna, zbilansowana dieta
- 3) Patent na bezpieczne ferie – kodeks bezpiecznych zachowań podczas ferii
- 4) Piękne zęby mam, bo o nie dbam! – higiena jamy ustnej
- 5) Stop wirusom i bakteriom! – profilaktyka chorób zakaźnych
- 6) Patent na bezpieczne wakacje. Temat dodatkowy: Elementy pierwszej pomocy. – kodeks bezpiecznych zachowań podczas wakacji

Dla nauczycieli, koordynatorów projektu przygotowano szereg atrakcyjnych pomocy dydaktycznych do wykorzystania w trakcie zajęć, takich jak: materiały w formie elektronicznej: prezentacje multimedialne, karty pracy z różnorodnymi zadaniami, plakat, kodeks dla ucznia, kolorowanki, dyplom.

5. Uzależnienie od sieci internetowej / mediów społecznościowych – syndrom FOMO/ cyberprzemoc / hejt

Uzależnienie od Internetu polega na utracie kontroli nad czasem spędzonym w sieci, a także korzystaniem z niej w sposób, który wpływa negatywnie na funkcjonowanie użytkownika w pozostałych sferach jego życia – odbijający się na jego zdrowiu, relacjach z rodziną, wynikach w szkole czy pracy itd.

Uzależnienie od Internetu nie funkcjonuje jako jednostka chorobowa w Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD-10, niemniej stanowi zjawisko tak niebezpieczne, jak inne nałogi. Media społecznościowe stały się nowym nałogiem dzieci i młodzieży. Co trzeci nastolatek spędza tam kilka godzin dziennie, a wielu z nich nawet 12 godzin!

Mając na uwadze bezpieczeństwo młodzieży, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna prowadzi od tego roku szereg działań edukacyjnych związanych z profilaktyką uzależnień od Internetu.

- ✓ Spotkanie z dziećmi w Amfiteatrze „Grapa Park” w Gilowicach

- ✓ Spotkanie z młodzieżą Zespołu Szkół Ekonomiczno-Gastronomicznych w Żywcu

6. Konkursy

W roku 2023 pracownicy Sekcji Oświaty Zdrowotnej PSSE w Żywcu zainicjowali i przeprowadzili 2 konkursy:

1) Powiatowy Konkurs Plastyczny pn. „Rozum mam, myślę sam!”

Uroczyste podsumowanie konkursu, którego organizatorem był Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żywcu we współpracy z Klubem MCK „Papiernik” w Żywcu oraz Filia nr 1 Żywieckiej Biblioteki Samorządowej, odbyło się 05.06.2023r.

Jego celem było uwrażliwienie społeczeństwa w temacie szeroko rozumianej profilaktyki uzależnień i promowanie zdrowego stylu życia wolnego od nałogów. Podczas spotkania, które otworzył Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żywcu – Pani Marta Micor, obecni byli m.in. Burmistrz Miasta Żywca – Pan Antoni Szlagor, Dyrektor wydziału TKSIP Starostwa Powiatowego w Żywcu – Pan Mirosław Dziergas, Kierownik Klubu MCK „Papiernik” - Pani Lilianna Pleńkowska oraz przedstawiciele organizatora konkursu. Do udziału w uroczystości zaproszono laureatów konkursu wraz z opiekunami. Autorzy najlepszych prac zostali nagrodzeni. Dzięki wsparciu Starostwa Powiatowego w Żywcu oraz Urzędu Miasta w Żywcu możliwy był zakup atrakcyjnych nagród rzeczowych. Każdy uczestnik spotkania otrzymał dodatkowo dyplom. Zwycięskie i wyróżnione prace uczniów zostaną zaprezentowane na wystawie, która będzie dostępna w Klubie Papiernik do końca czerwca.

2) Szkolny konkurs pn. "Zdrowie w Twoich rękach"

Dnia 1 grudnia 2023r. z okazji Światowego dnia AIDS w Zespole Szkół Budowlano – Drzewnych w Żywcu odbył się finał szkolnego konkursu pn. "Zdrowie w Twoich rękach" pod honorowym Patronatem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żywcu. Zadaniem konkursowym było stworzenie plakatu edukacyjnego, grafiki komputerowej lub prezentacji multimedialnej dotyczącej: profilaktyki HIV/AIDS oraz profilaktyki uzależnień od środków psychoaktywnych. Napłynęła ogromna ilość prac wśród których wybrano 15 prac laureatów, a 10 prac otrzymało wyróżnienia. Komisja Konkursowa miała niezwykle trudne zadanie, ponieważ uczniowie wykazali się ogromną kreatywnością, zdolnościami plastycznymi, graficznymi oraz dużą wiedzą na temat zagrożeń związanych z zażywaniem środków psychoaktywnych oraz innymi zachowaniami ryzykownymi. W dniu podsumowania

Konkursu zaproszono również lek. med. J. Wyrwalskiego oraz przedstawiciela KPP w Żywcu, którzy przeprowadzili prelekcje na temat profilaktyki uzależnień.

Należy podkreślić, że to tylko część działań realizowanych przez PPIS w Żywcu we współpracy z wieloma placówkami szkolno-wychowawczymi i instytucjami. Cieszą się one dużą popularnością wśród grup docelowych, a co najważniejsze trafiają do ludzi młodych, których edukują, podnoszą ich świadomość i kształtują nawyki prozdrowotne.